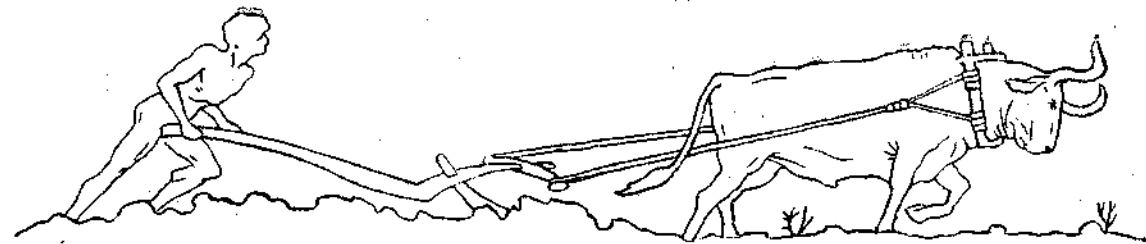

ΟΙ ΠΟΙΤΑΙ ΤΟΥ ΚΑΛΑΙ ΥΠΟ Α. ΡΟΝΤΕΝ — ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ —

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Ζ' 20 ΝΟ-
ΕΜΒΡΙΟΥ 1906

AUGUSTE RODIN

Διὰ κάθε ἔργον καλλιτεχνικόν, δημιούργημα μιᾶς προσπάθειάς καὶ μιᾶς σκέψεως, χρειάζεται, διὰ νὰ τὸ ἀντιμετωπίσῃ κανεὶς, κάποια αἰσθησις ἀνωτέρα, φυσικὴ ἢ ἐπίκτητος, ἢ ἀκόμη καλύτερα καὶ τὰ δύο μαζί.

Εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ροντέν ἐφαρμόζεται περισσότερο παρὰ ἄλλοῦ ἡ ἀρχὴ αὕτη. Δὲν παρουσιάζει στὰ μάτια τοῦ θεατοῦ τὸ ἥρημον καὶ ἰδανικὸν κάλλος τῶν ἀρχαίων ἀγαμάτων. Τίποτε ἴσως ποὺ νὰ ἤμπορῇ νὰ συγκινήσῃ τὸ πλῆθος. Θαυμάζεται ὅμως ὁ Ροντέν ἀπὸ τὸν αἰσθανόμενον καὶ σκεπτόμενον κόσμον. Εἶναι ἀστεία ἢ ἐπινόησις μερικῶν ἀντιπάλων του, τῶν καλλιῶκῶν, ὅτι ὄλος ὁ θόρυβος ποῦ γίνεται γύρω στὸ ὄνομα τοῦ Ροντέν, εἶναι τεχνητός. Ἐσκέφθησαν, εἶπαν οἱ ἀντίπαλοί του, νὰ παρουσιάσουν κάτι ποῦ ν' ἀναστατώσῃ τὸν κόσμον. Ν' ἀναδείξουν ἔτσι κριτικούς καὶ καλλιτέχνας. Καὶ τὸ ἐπέτυχαν.

Αὐτὸ τὸ ἤκουσα ἀπὸ φίλον μου ἀρχαιολόγον, ποὺ πολὺ τὸν ἐκτιμῶ ἀλλ' ὁ ὁποῖος, ποτισμένος βαθειὰ μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαιότητος, δὲν ἠμπόρεσε νὰ συζητήσῃ τὸ πρᾶγμα καὶ ἔπεσε θῦμα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του.

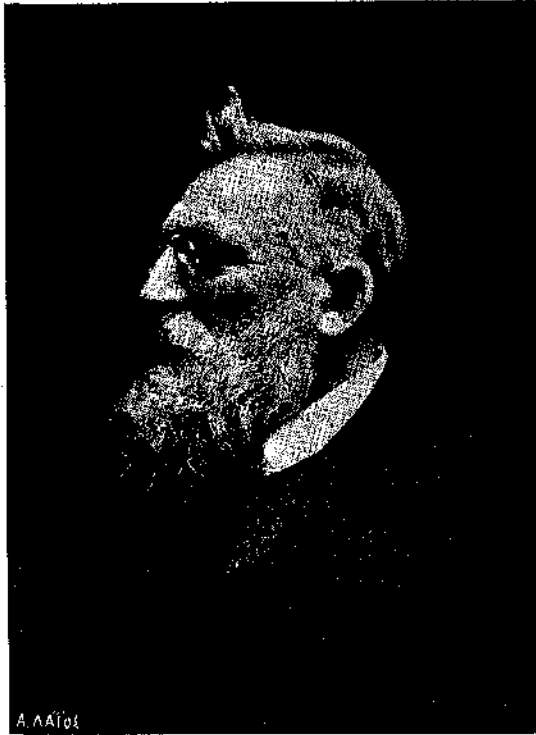
Τί δύσκολη, ἀλήθεια, ἡ τέχνη . . .

Καὶ ἐγὼ εἶμαι Ἕλλην ἕως τὰ μύχια τῆς ψυχῆς μου. Αἰσθάνομαι καὶ ἀγαπῶ τὴν μεγάλην τέχνην τῶν προγόνων μου. Ποιὸς ἔκαμε ποτὲ μίαν Ἀθηναίαν Ἀημιάν; Ποιὸς οὐρανόσ ἐφώτισε μίαν σύνθεσιν σάν τὴν ζωοφόρον τοῦ Παρθενῶνος; Ἄλλ' εἶμαι καὶ γέννημα τοῦ αἵματος μου. Συγγενὴς πρὸς τὴν ἀνήσυχον ψυχὴν του, ἀγαπῶ καὶ τὴν τέχνην του, σβυσμένην μέσα εἰς τὴν σκιάν τῆς ἀμφιβολίας, τῆς θλίψεως, τῆς ἀναζητήσεως ἐνὸς ἰδανικοῦ. Ἡ ζωή,

δεσμευμένη σφιχτότερα παρὰ ποτὲ πρὸς τὸ ὄνειρον, τώρα ποῦ ἡ σκέψις μὲ τὸ φῶς ποῦ ἔχουσε γύρω της τὴν ἐβύθισεν εἰς βαθύτερον σκότος, θέλει νὰ λατρεύσῃ νέους θεούς. Καὶ στήνει τὸν βωμὸν τοῦ πόνου. Ἡ προσευχὴ τῆς ἀκούεται τώρα σάν μακρονή ἠχώ. Ἐσβυσε ἡ φωνὴ μέσα εἰς τὴν ἀπέραντον πλάσιν. Καὶ ἡ ἔμορφιά ἀπομένει εἰς τὴν ἀνάμνησιν καὶ εἰς τὸν πόθον. Αὐτὴν τὴν χαμένην ἔμορφιά θέλει ν' ἀποδώσῃ ὁ σημερινὸς τεχνίτης καὶ νὰ τὴν περιβάλλῃ μὲ τῆς θλιμμένης του ψυχῆς τὴν ἀγάπην. Γιατί μέσ' στῆς ἀγάπης τὸ ταξίδι ζῆ καὶ πεθαίνει ὁ ἄνθρωπος.

Ἐνθυμοῦμαι τὸ «Φαλί». Εἶναι ἡ πιὸ πραγματικὴ εἰκὼν δύο ὑπάρξεων ποῦ τὰς δεσμεύει ὁ πόθος καὶ ποῦ συγγέονται εἰς ἓνα ὠραῖον σύμπλεγμα. Κυττάξετε τὴν ὑποταγὴν τῆς γυναικός. Εἶναι τὸ αἰώνιον θῆλυ. Ἐπειτα τὴν δύναμιν τοῦ ἀρρενος. Δύναμιν γεμάτην αἰσθημα. Εἶναι θεοῦ ὁ ρωμαλέος κορμός, ὁ ὁποῖος δέχεται εἰς τὴν ἀγκάλην του τὸ ἀπαλὸν σῶμα τῆς ἀγαπημένης. Τί ἀρμονικὴ ἀντίθεσις τῶν δύο σωμάτων. Ὁ ἀλύγιστος τράχηλος κάμπτεται ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ αἰσθηματος. Τὸ μάρμαρον, ὅπου εἶναι γλυμμένον τὸ σύμπλεγμα, δὲν εἶναι ἄρα γε ὁ βράχος ὅπου θραύεται ἐπάνω του ἡ εὐτυχία; Τί σημαίνει ἀν τὸ κομμάτι αὐτὸ τοῦ μαρμαρόν χρησιμεύη ὡς βάθρον τῆς εὐτυχισμένης αὐτῆς στιγμῆς; Εἶναι καὶ οἱ δύο, ἄνδρας καὶ γυναῖκα, πειθῆνιοι δεσμάται τῆς Μοίρας.

Ἴδῃτε πῶς περιβάλλονται ἀπείρως ὠραία, μέσα εἰς γραμμὰς ἀπλουσιτάτας. Τὸ μάτι ἀνα-

Αύγουστος Ροντέν

παύεται και ἀγκαλιάζει μίαν δημιουργίαν ή οποία φθάνει τὰ ὄρια τῆς μεγάλης δημιουργίας. Δεσμεύουν τὴν ψυχὴν. Λησμονεῖς ὅτι εὐρίσκεισαι ἔμπρὸς εἰς ἔργον ποὺ τὸ ἔγλυψε τὸ χεῖρ τεχνίτου. Ἔτσι, χωρὶς θαυμασμόν, μὲ συγκίνησιν ὁμως, μὲ ἀόριστον ἠδονὴν, σιωπηλά, μένομεν ἔμπρὸς εἰς τὴν εἰκόνα τῆς μεγάλης φύσεως. Δὲν ζητοῦμεν ἀπὸ τὸ ἔργον καμίας λεπτομέρειαν. Εἶναι τόσοσ ἀρμονικὰ βαλμένα ὄλα, ὥστε χάνονται ἔμπρὸς εἰς τὴν ἐντύπωσιν τοῦ συνόλου. Νικᾷ τὸ σύμβολον. Καὶ τὰ συναισθήματα ποὺ γεννῶνται μέσα μας ἐνέχουν ἓνα παλμὸν καὶ μίαν ἔλξιν. Κάτι, ἀγαπητὸν ὅσον ἡ ζωὴ, καὶ μεγάλο ὅσον ὁ κόσμος.

Ἐδῶ ἓνας θρύλος, ἀπ' ἐκείνους ποὺ χύνουν τὴν μελαγχολίαν καὶ λοχυροποιοῦν τὴν ψυχὴν, ἐχρησίμευσε εἰς τὸν καλλιτέχνην ὡς θέμα ἑνὸς μεγάλου καὶ ἐπιβλητικοῦ ἔργου, ποὺ στολίζει μίαν πλατεῖαν μικρᾶς γαλλικῆς πόλεως. Εἶναι ἡ ἱστορία τῶν πολιτῶν τοῦ Καλαί.

Ἐξὴ πολῖται ἀποφασίζουσι νὰ σώσουν τὴν πατρίδα τῶν προσφέροντες ἑαυτοὺς θύματα εἰς τὸν νικητὴν. Αὐτὴ εἶναι ἡ θέλησίς του. Ἡ

πόλις δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν πείναν. Ὁ βασιλεὺς Ἐδουάρδος Γ' τῆς Ἀγγλίας, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς διαπραγματεύσεις, συγκατανεύει νὰ φεισθῇ τὴν πόλιν ὑπὸ τὸν ὄρον «ἔξῃ πολῖται ἀπὸ τοὺς προὔχοντας, ἀσκεπεῖς καὶ γυμνόποδες, ἔχοντες τὸν λαιμὸν δεμένον μὲ σχοινὶ καὶ κρατοῦντες τὰ κλειδιά τῆς πόλεως καὶ τοῦ φρουρίου, νὰ προσέλθουν εἰς τὸ στρατόπεδόν του καὶ ν' ἀποφασίσῃ αὐτὸς τὴν τύχην των». Οἱ καμπάνες κτυποῦν καὶ προσκαλοῦν τοὺς κατοίκους ν' ἀκούσουν τὴν ἀπαίτησιν τοῦ πολιορκητοῦ. Πρῶτος ἐσηκώθη ὁ πλουσιώτερος πολίτης τοῦ Καλαί καὶ προσεφέρθη νὰ σώσῃ τὴν πόλιν. Ὅλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πέφτουν στὰ πόδια του μὲ δάκρυα στὰ μάτια νὰ τὸν εὐχαριστήσουν. Ἐνας ἄλλος, ἐντιμος καὶ πλούσιος πολίτης, πατέρας δύο ὀραίων κοριτσιῶν, ἔρχεται δεύτερος. Ἐπειτα δύο ἄλλοι, ἀδελφοὶ αὐτοί. Ἐπειτα ἀκόμη δύο. Ἡ ἱστορία διέσωσε τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων πρώτων μόνον. Καὶ οἱ ἔξῃ πολῖται περιβεβλημένοι μὲ χιτῶνα, καὶ κρατοῦντες τὰ κλειδιά τῆς πόλεως καὶ τοῦ φρουρίου, ξεκινοῦν διὰ τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον ἔτοιμοι ν' ἀποθάνουν ὑπὲρ πατρίδος.

Ἐπερήφανοι, ἀποφασιστικοί, βαδίζουσι πρὸς τὸν θάνατον. Ἡ θλίψις ποὺ ἔχουσε ὁ τεχνίτης ἐπάνω εἰς τὰς ἔξῃ αὐτὰς μορφάς, εἶναι θλίψις ἀριστοκρατικὴ, αὐστηρά, ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι συναισθάνονται τὸ μέγεθος τῆς θυσίας ἀλλὰ καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔργου τὸ ὅποιον ἐπιτελοῦν. Τὸ μέταλλον ἐδέχθη ἀπὸ τὰ χεῖρα τοῦ ποιητοῦ ὅλην τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν δύναμιν μιᾶς τέχνης μεγάλης, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν τῆς ζωῆς καὶ ἀπὸ τὴν συγκίνησιν τοῦ ὄνειρου. Καὶ ἡ ἱστορία τῶν ἔξῃ πολιτῶν τοῦ Καλαί περνᾷ ἔμπρὸς ἀπὸ τὸν θεατὴν ὡς ἓνα μεγάλο ἔπος τοῦ μεσαιῶνος ἐπάνω εἰς τὸν σκοτεινὸν χαλκόν. Ἡ εἰκὼν ποὺ δίδομεν παριστᾷ τὸν πρῶτον πολίτην, τὸν ὁδηγὸν τῆς θλιβερᾶς συνοδείας. Βαδίζουσι ἓνας ἓνας. Ἡ ἐντύπωσις εἶναι ἐπιβλητικὴ. Τόσων, ποὺ δύσκολα λησμονεῖται. Τὰ χεῖρα ἀφημένα, πεσμένα ἀπὸ τὸ βάρος τῶν κλειδιῶν ποὺ κρατεῖ—ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ πόνου—συνεχίζουσι τὴν γραμμὴν, ἡ ὅποια διήκει καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Εἶναι ἡ γραμμὴ ἡ ἀπλὴ τῶν μεγάλων πράξεων καὶ τῶν μεγάλων συμφορῶν. Ἐνα πένθος αἰσθάνεσαι νὰ πιεζῇ τὴν ψυχὴν τῶν ἔξῃ πολιτῶν τοῦ Καλαί καὶ μιὰ δύναμις ἀόρατος νὰ τοὺς ἐνδυναμῶνῃ εἰς τὸ εὐγενικὸν τους τόλμημα.

Ὅταν πρώτην φορὰν ἔστειλε ὁ Ροντέν εἰς

τὸ Σαλὸν τὸ ἔργον τοῦ I'Age d'airain, κατηγορήθη ὅτι τὸ σῶμα ἐκεῖνο, τόσον τελείως ἀληθινόν, ἦτο ἔκτυπον, ἀντιγραφή ἐκ τῆς φύσεως. Διωρίσθη ἐπιτροπὴ ἡ ὅποια ἀπεφάνθη περὶ τῆς μερικῆς ἀντιγραφῆς. Τότε ὁ καλλιτέχνης ἠναγκάσθη νὰ μηνύσῃ ἀπὸ τὸ Βέλγιον τὸ μὸδέλο του, καὶ μόνον διὰ τοῦ μέσου αὐτοῦ ἠμπόρεσε νὰ πείσῃ τοὺς κριτὰς του ὅτι ἡ τέχνη του ἦτο πολὺ ἀνωτέρα ἀπ' ὅ,τι τὴν ἐνόμιζαν. Μετὰ τρία ἔτη τὸ ἴδιον αὐτὸ ἔργον ἐβραβεύθη εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ 1880 καὶ ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ Κράτους. Σήμερα στολίζει τὸν κήπον τοῦ Λουξεμβούργου.

Ἡ τελεία μελέτη καὶ ἀπόδοσις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος εἶναι ἡ πρώτη φροντίς τοῦ Ροντέν. Γυμνὰ ἢ κάτω ἀπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ ἐνδύματος, τὰ σῶματά του εἶναι πλασμένα ἀληθινά. Δημιουργὸς ὁμως καὶ ὄχι ἀντιγραφεὺς, δὲν σταματᾷ ἐδῶ. Χρησιμοποιεῖ τὴν φύσιν ὡς μέσον μόνον. Τὴν μεταμορφώνει, τὴν πλάττει σύμφωνα μὲ τὸν παλμὸν τῆς τέχνης διὰ νὰ φθάσῃ πάλιν δι' αὐτῆς εἰς τὸν παλμὸν ποὺ δίδει ἡ ζωὴ. Ἡ ἀλήθεια τοῦ χρησιμεύει ὡς βᾶθρον ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ τοποθετηθῇ τὸ ἔργον τὸ ἰδικόν του, τὸ ἀτομικόν, τὸ ὅποιον συνέλαβε ἀπὸ τὴν φύσιν, ἔθρεψε μὲ τὴν σκέψιν καὶ διέπλασε μὲ τὴν φαντασίαν. Κάθε σῶμα ποὺ βγαίνει πλασμένον ἀπὸ τὰ χεῖρα του, ἐνσαρκώνει μίαν σκέψιν, ἓνα συναίσθημα τοῦ καλλιτέχνου, ὁ ὅποιος εἰργάσθη ὄχι διὰ νὰ μᾶς παραστήσῃ ἀπλῶς μίαν στιγμὴν ἱστορικὴν, μίαν πλαστικὴν στάσιν ἢ ὅ,τι ἄλλο, ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ σκεφθῶμεν ἐπάνω εἰς τὴν ζωὴν, νὰ τὴν ζήσωμεν, νὰ τὴν χαροῦμεν, νὰ τὴν πονέσωμεν.

«Ἀρχισα, λέγει κάποιος ὁ ἴδιος, μὲ τὴν πιστὴν μελέτην τῆς φύσεως. Ἐπειτα ἐνόησα ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀνέλθω εἰς μίαν πραγματικότητα ὑψηλοτέραν, νὰ διερμηνεύσω τὴν φύσιν δι' ἑνὸς χαρακτῆρος ἰδιαίτερου. Ἔτσι κατέληξα εἰς τὴν λογικὴν ἐξόγκωσιν τῶν σχημάτων, εἰς τὴν ἀναζητήσιν τῆς προσωπικότητος». Καὶ διὰ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ, δὲν εἰργάσθη μὲ τὴν φαντασίαν. Ἐνεπνεύσθη πάλιν ἀπὸ τὴν φύσιν. «Ἡ φύσις, λέγει πάλιν, παρουσιάζει τὸ σύμβολον καὶ τὴν σύνθεσιν μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς πραγματικότητος. Πρέπει ὁμως νὰ ξεύρῃς νὰ τὴν διαβάσῃς. Ἐνα κομμάτι ξύλο ἢ μάρμαρον δίδει πολλὰς φορές, ὅπως εἶναι σχηματισμένον, μίαν ἰδέαν, μίαν κίνησιν».

Ἀλήθεια, εἶναι στάσεις εἰς τὸ ἔργον του ποὺ καταπλήττουσι μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἐντυπώ-

σεως, τὴν ὁποίαν παράγουσι. Ἐπειτα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀρχίζεις νὰ ἀμφιβάλλῃς ἂν ἡ στάσις ποὺ ἐδιήλεξε ὁ καλλιτέχνης εἶναι ἡ ἀληθινὴ διὰ τὴν γλυπτικὴν. Παράδειγμα ἡ Ἀπελπασία του καὶ ἄλλα. Δὲν θέλω ὁμως νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας αἱ ὁποῖαι θὰ μᾶς φέρουν μακρὰν ἀπὸ τὰ ὄρια ποὺ προδιέγραψα διὰ τὴν μικρὰν μου μελέτην. Ἐπιφυλάττομαι νὰ ἐπανεέλθω καὶ ν' ἀναλύσω τὸ ἔργον του πληρέστερα καὶ λεπτομερέστερα. Ἐπειτα, τὸ σύνολον τῆς ἐργασίας ποὺ ἔχει παρουσιάσει ἕως σήμερα εἶναι τοιοῦτον, ποὺ μοῦ ἐπιτρέπει νὰ μὴ σταματήσω εἰς τὰς λεπτομερείας αὐτάς. Ἴσως ἠμποροῦν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς σταθμοὶ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ μεγάλου του ταλάντου, οἱ ὅποιοι ἐχρησίμευσαν διὰ νὰ φθάσῃ ὁ καλλιτέχνης εἰς τὸ ὑψηλὸν σημεῖον ποὺ ἔφθασε καὶ νὰ καταλάβῃ τὴν μεγαλειτέραν θέσιν εἰς τὴν σύγχρονον γλυπτικὴν.

Μιὰ ὄψις τῆς τέχνης τοῦ Ροντέν εἶναι αἱ προτομαὶ του. Ἐδῶ ὁ καλλιτέχνης ἐργάζεται πλέον ἐπὶ ὄρισμένου ἐδάφους. Ἀλλ' ἡ ἰδιοφυΐα του πηδᾷ τὰ ὄρια ποὺ τοῦ ἐπιβάλλει τὸ ἀπλοῦν πορτραῖτο καὶ παρουσιάζει κάτι ἐντελῶς δημιουργικόν. Τὸ κατάλευκον μάρμαρον, ὁ σκοτεινὸς χαλκὸς παίρνουν νέαν ζωὴν ἀπὸ τὰ θαυματουργὰ δάκτυλα τοῦ τεχνίτου. Δὲν ἀποδίδει τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ προσώπου ποὺ ἐπιχειρεῖ νὰ παραστήσῃ, ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον, τὸν χαρακτῆρα, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ἀτομικότητα, τὴν ἰδιαίτεραν του κατασκευὴν. Ὁ Νταλοῦ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πρωτεύοντα δείγματα τῆς προσωπογραφίας τοῦ Ροντέν. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ὁ Ροσφόρ.

Μιὰ μαρμάρην προτομὴ γυναικεῖα, ἡ ὅποια εὐρίσκειται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Λουξεμβούργου, δίδει πλήρη τὴν ἐντύπωσιν τῆς γυναίκος. Ἡ ἔλαφρά κλίσις τῆς κεφαλῆς προσδίδει τόσον θέλγητρον. Τὸ γυμνὸν στήθος παίρνει ὡς ἀπὸ μίαν μυστικὴν πηγὴν τὴν ζεστασιά τῆς ζωῆς καὶ κυματίζουσι ἐπάνω του οἱ παλμοὶ τῆς νεότητος καὶ τῆς δροσιάς. Ὅλα τέλεια ἀλλὰ καὶ ὄλα μὲ μίαν ἰδιαίτεραν χάριν. Τὰ μαλλιά τυλιγμένα μ' ἓνα μεταξινὸν ὕφασμα. Τὸ βλέμμα θωπευτικὸν ὡς νὰ πέρασε ἔμπρὸς του ὁ μικρὸς θεός. Τὰ χεῖλη ὡς νὰ μὴν ἐλησμονήσαν ἀκόμη τὸ φιλὶ ποὺ τὰ ἤγγισε.

Αἱ γραμμαὶ αὐταὶ διὰ τὸ ἔργον τοῦ τιτάνος τῆς συγχρόνου γλυπτικῆς εἶναι ἀπλαῖ σημεῖώσεις, ἐντυπώσεις ἄτακται καὶ μεμονωμένα τὰς ὁποίας ἀπεκόμισα ἀπὸ ὀλίγα ἔργα του, ποὺ εὐτύχησα

νά τὰ ἰδῶ. Ἡθέλησα νὰ δώσω εἰς τοὺς ἀναγνώστας μου μὲ τὰ δλίγα αὐτὰ μίαν εἰκόνα, ἔστω καὶ ἀτελῆ, τῆς μεγάλης τέχνης τοῦ Ροντέν. Ἡθέλησα μᾶλλον νὰ συνοδεύσω μὲ αὐτὰς ἓνα χαιρετισμὸν πρὸς τὸν εὐγενῆ Γαλάτην, ἐπι-

σκεπτόμενον κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Βασιλέως τὴν πόλιν μας καὶ ἐρχόμενον νὰ ἰδῆ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν μεγάλην τέχνην τῆς ἀρχαιότητος, τῆς ὁποίας ἀδελφή, μὲ τὸ σύγχρονον πνεῦμα, εἶναι ἡ τέχνη ἡ ἰδική του.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Π Ο Ι Η Μ Α Τ Α

ΣΤΗΝ ΚΟΡΦΗ

Στὸ μπρόστιο τοῦ ἀντρεωμένου ἀκούμπησε!
Νοιώθω καὶ δύναμι καὶ θάρρος
Τὸ Δάσος νὰ διαβοῦμε τὸ ἄχαρο,
Ποῦ αἰῶνια δεντροκόφτει ὁ Χάρος.

Χεροπιασμένοι, ὄθε διαβαίνουμε,
Θ' ἀναμερῶζον τὰ κλωνάρια
Θὰ λουλουδίζει ὁ πικραπίγανος
Τὰ μαγιοβότανα βλαστάρια.

"Ἐλα, λευκή μου ἀγάπη! — Κ' ἄτρεμη
Στὴν ἀγκαλιά μου θὰ σὲ νοιώθω.
Διαβαίνοντας τὸ Δάσος, — νᾶβρονουμε
Στὴν κορφή τὸν κρυφὸ μας πόθο.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΜΙΝΩΤΑΥΡΟΣ

Τοῦ φίλου ποιητῆ Π. Ζητουριάτη

Λαφρὸ καὶ καλοθάλασσο γοργόπλεο τρεχαντήρι
Ἀρμάτωσα καὶ κύλισα πὰ στοῦ γιαιλοῦ τὴν πλάτη,
Τῶσπορο πανί του δίνοντας στὸ φύσημα τοῦ μπάτη
Πρὸς κάποιας Κρήτης μυθικῆς ἀλαργινῶ ἀκροτήρι.

Κ' ἐνῶ θωρῶ πρὸς τὴ στεριά, μ' ἀχνολοσομένο μάτι,
Μαντίλι ἀεροκινάμενο, σὲ θύρα ἢ παραθύρι,
Νοιώθω τὴ λεύτερη ψυχὴ μ' ἀπέραντα γεμάτη
Ὀνειράτα, ποῦ ἀργορουφᾷ στοῦ πέλαου τὸ κροντήρι.

Κι ἄμποτες κάποια χαρηνγή, ψαρῶς ἀπ' τὰ κρογιάλ,
Νὰ διῆ ξαναγρονάμενο λευκὸ πανὶ καὶ πάλι!
Μ' ἂν δείξη μελανὰ πανιά τὸ πλοῖο τοῦ ταξιδιώτη,

Στὸ μαῦρο κλάφτε μήνυμα! Καὶ μὲ φωνὴ μεγάλη
Φωνάζει: — Ἄλλοι στὰ ὄνειράτα καὶ τρισάλλοι
[στὴ νίστη

Ποῦ τᾶφαγε ὁ Μινώταυρος σὲ λαβυρινθία σκότη!..

ΔΗΜ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΑΡΓΑΛΕΙΟΥ*

— Χωρὶ Ἐσπρος εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἐπὶ τῆς
Μάτης Θαλάσσης —

Ἐφῆς βραδὴν ἐπέρασα ἀπὸ μιᾶς κόρης πόρτα.
Χρυσάφι ἐκαλάμιζε, σῶμα, μασούρια βάζει,
Στοὺς Οὐρανούς τὸ ἰδιαίει¹, στοὺς κάμπους τὸ
[τυλίξει,

Μαλαματένιο τ' ἀργαλειὸ καὶ φιλδισένιο χτένι.

Τοῦ καρουλιοῦ ὁ συγισμὸς καὶ τοῦ χτενιοῦ ἡ ἀχτίδα
Κ' ἡ κρουσταλένια κοπελιὰ τὸν ἥλιο συνερίζει.

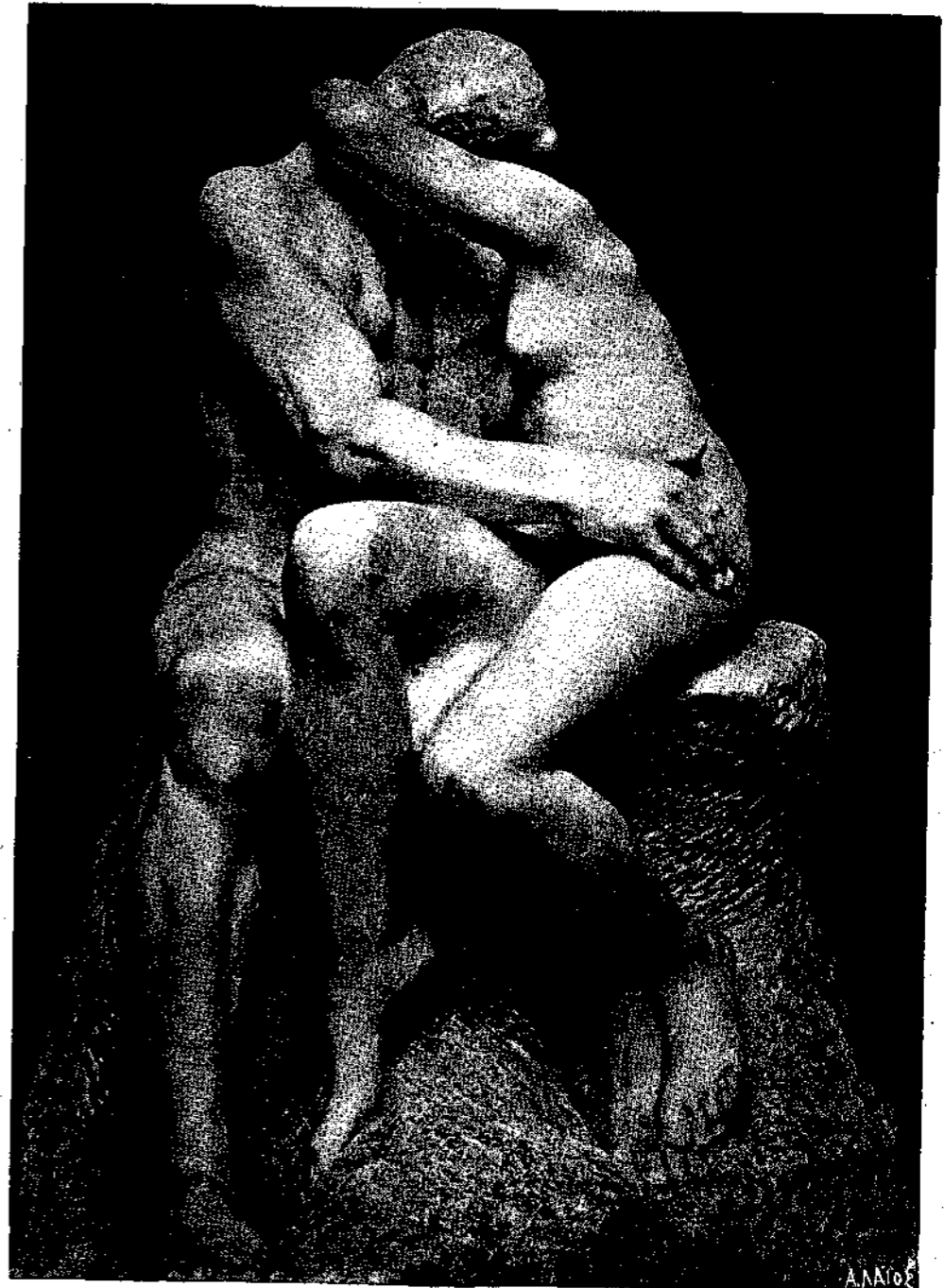
Γιὰ ἔβγα ἥλιε μ' γιὰ θὰ βγῶ

Γιὰ λῆμψε γιὰ θὰ λάμψω,

Γιὰ μόλα τίς ἀχτίδες σου γιὰ γὼ τίς ἀμολάρω.
Σὺ βγαίνεις ἥλιε μ' τὸ πρῶτ' μαραίνεις χορταράνια
Κ' ἐγὼ βγαίνω ἀπὸ βραδὸς μαραίνω παληκάρια
Μαραίνω ἀγόρια στὸ κομπὶ καὶ ναῦτες² στὸ κατάρι.

* Ἀνέκδοτον. Μᾶς ἐδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Μακρῆ.

¹ Μάραινε.

ΤΟ ΦΙΛΙ

ΓΙΟ Α. ΠΟΝΤΕΝ

ΤΟ ΜΙΣΟΣ ΤΟΥ ΚΑΜΕΝΑ

Αμα η νύχτα η μάγισσα γρηά, η καντυλανά-
πτισα, άναψε τα λυχνάρια της, ο Καμένος
βγήκε στο δωμά του παληόπυργου και κύταξε
έξω προς το σπίτι του Παρία.

Το σπίτι έλαμπε. Τα φώτα έπεφταν έξω απ'
της άνασυρμένες κουρτίνες και φώτιζαν και ξε-
δειχναν τα σκοτεινά ακίνητα δένδρα, τους πάγ-
κους, τη στέρνα.

— Λίγο έλειψε να μου χαλάσουν τα σχέδια!
είπε σιγά.

Είχε κρυφθή στην κοιλιά του παληόπυργου,
έτσι έλεγε τα υπόγειά του, και οι διώκτες του
χωροφύλακες δέν μπόρεσαν να τον εβρουν! "Α!
ο παληόπυργος τον προστατεύει, τα στοιχειά του
τον είχαν φίλο, και άμα οι χωροφύλακες κατέ-
βηκαν κάτω ψάχνοντας, αυτά εθύς τον έκρυ-
ψαν οίχθονιας πάνω του το μαγεμένο ρούχο
τους και τον έκαναν να μη φαίνεται στα μά-
τια των! Τα έρπετά έτρεχαν γύρω του και
κοντά του, άλλ' όλα ησαν φίλοι του! "Ησαν
και αυτά φίλοι του σκότους, έχθροί της ημέ-
ρας, του φωτός! "Οπως και αυτός! "Ηθελαν τη
νύχτα, τη μαύρη, τη σκεπτική που κλείνει μέσα
της τόσες και τόσες μαγείες και τα φαντάσματα
κείνα, που βγαίνουν άφοβα μέσα στο σκοτάδι
των για να γυρίσουν στις χαλασμένες των κα-
τοικίες, στους γκρεμισμένους των πύργους!

"Ο άνεμος που φυσούσε πριν δυνατά και
έσειε τον παληόπυργο, τον έκανε να σιενάζη,
να βογκά, δέν φυσούσε πειά. "Ηταν ησυχη
νύχτα, ησυχη που άκουγόταν μέσα στη σιωπή
της γεμάτη από ένα θόρυβο άδριστο σαν μουρ-
μούρισμα σκιών έρωτευμένων, τρέξιμο βρύσης
μαγκής, η ένα τραγούδι της σιωπής στα άστρα!..

— Τί να κάνουν; Θα χορεύουν!
Πλουσιοί!

"Ετρίξε τα δόντια του.
Τώρα θα έβλεπαν τί θα πολεμούσε ένας πτω-
χός και δυστυχής! Κίνησαν τους χωροφύλακες,
άστυνομία, δικαστά, θα μπορούσαν όμως να
σταματήσουν την εκδίκηση;

Και η νύχτα η σκεπτική τον έβλεπε από
πάνω με τα μύρια μάτια της.

Θα σκαρφάλωνε έπειτα στο παράθυρο
απ' εκεί που ήταν ο κισσός...

Και είδε ο Καμένος με τον νοϋ του τον
κισσό πιασμένο στον τοίχο και, σ' εκείνο το
μέρος που χώριζε, σαν κομμάτια σημαίες ψα-
λιδισμένες.

"Ανέβηκε πιασμένος στις πέτρες που έβειχαν
έπρεπε και να τον ιδούν σα δαίμονα να ξεφυ-
τρώνη απ' εκεί! Τα φώτα, τα κεριά, οι πολυέ-
λαιοι έχυναν πλημμύρα φως και η κυρίες γύ-
ριζαν, χόρευαν άσπροντυμένες στην άγκαλιά
των άνδρων και τα δόντια τα άσπρα τα έ-
δειχνε το γέλιο... Δίνει μια στο παράθυρο,
καθώς κρατήθηκε απ' το έξώφυλλο. Το παρά-
θυρο συντρίβεται και άνοίγει, άφίροντας ένα
κομμάτι μόνο στον σύρτη επάνω, και μέσα στην
ταραχή

— Έκδίκηση! Φωνάζει αυτός.
"Όλα χαλούν, τα ζεύγη, τα γέλια, η χαρά!
"Άλλη φωνή άκούγεται.
— Φωτιά!

Τώρα και ο δυναμίτης θα άρπάξη! Δέν θα
φύγουν, όχι, η πόρτα είνε κλεισμένη, τα κλειδιά
πεταμένα, η εκδίκηση των δυστυχών άρχίζει!

Κατέβηκε γρήγορα, άλλα με προσοχή, αν και
γνωρίζει όλες της πέτρες όλες αυτός της ξανα-
πελέκησε για να άσπρίσουν πολλές πολλές φο-
ρές! Κανείς δέν θα σωθή! "Ο δρόμος, που κα-
τέβηκε αυτός, είνε άλλος θάνατος για κείνον που
θα τολμήση να τον μιμηθή!

"Ένα πήδημα στη γη και τρέχει γρήγορα να
κρυφθή μέσα στα δένδρα ενφ' ένα γέλιο του
έρχεται που μοιάζει με κλάμα!

"Η γη σείεται με ένα κρότο και όλα ύψω-
νονται και μια λάμψη, σκόνη, καπνός άσπρος
σκεπάζουν τα άστρα.

"Η εκδίκησης έγενε!
— "Επειτα; ρώτησε τον εαυτό του ο Καμένος.

Αισθάνθηκε ένα κενό στη θέσι, που ησαν
τα πρόσωπα εκείνα τα μισητά, και το μίσος
του σαν αίμοβόρο, άχόρταγο θηρίο, τυφλό,
μάταια στη θέσι των να άνοιγοκλείνη τα δυ-
νατά του σαγόνια!

"Όχι, όχι! τέτοια εκδίκηση δέν θα γεννηθή
ποτέ από ένα τέτοιο άπεραντο μίσος σαν το
δικό του! το βουνό δέν θα γεννήση σαύρα,
μιρμίγκι ο τίγρις!

Στράφηκε στον παληόπυργο.
— "Ε, γέρο πύργο, σ' τί θα με συμβού-
λευες αν μπορούσες να μιλήσης;

"Η ήχώ του παληόπυργου προσπάθησε να
πή τα λόγια του.

"Έξαφνα νόμισε, δι άκουσε λυγμόν! Κά-
ποιος έκλαιε μέσα στον πύργο! Τρόμαξε. Μια
μακρυνή ένθύμησι του ήλθε. Έτσι έκλαιε η μάνα

του όταν έπεφταν συμφορές στο σπίτι τους!
"Άρμησε μέσα και κύταξε. Τίποτα. "Απ' τη
χαλασμένη δροφή είδε άστρα να παίζουν της
άκτινες των. Κάποιο τρέξιμο, σούρσιμο έρπε-
του. Μην ήταν η ψυχή της μάνας του;

— Μάνα μου! είπε και το πίστευσε.
"Η ώρες περνούσαν καλές και κακές, η μαύ-
ρες ώρες όμως, τα κορίτσια τα μαύρα της νύχ-
τας της μάγισσας γρηάς, της καντυλανάπτισας.

"Ο Καμένος άκουμπισμένος στο πεζούλι κύ-
ταξε τα φωτισμένα άκόμα παράθυρα του πλου-
σιού σπιτιού. "Εκείνο που επιθυμούσε είχε
φανή στο νοϋ του. Να τους συντρίβη, να τους

θανατώνη και με μιάς αυτοί να έρχονται στη
ζωή και αυτός πάλι να άρχιζη το σύντριμμα,
το βάσανο, το θανάτωμα, χωρίς ποτέ, ποτέ, ά-
κούραστος να παύση και να παύσουν! Και να
μένη έτσι η σκηνη αυτή σαν εικόνα αιώνια,
θέαμα αιώνιο!..

"Ο Καμένος σταμάτησε της σκέψεις του και
ζήτησε να φύγη, άλλα δέν έπρόφτασε. "Ο πα-
ληόπυργος κουρασμένος απ' τα χρόνια και χτυ-
πημένος απ' την πάλη των στοιχειών έγειρε και
σωριάσθηκε θάπτοντας στον μεγάλο σωρό του
μαζί με έναν μικρό άνθρωπο και ένα μεγάλο
μίσος!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ο ΑΡΧΙΔΟΥΞ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΣΑΛΒΑΤΩΡ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο άνθρωπος — ο συγγραφέας — το έργο.

Αναζητούσα ώραία θαλασσινά τοπία και
γραφικά παράλια η «Ναΐς» η θαλαμηγός
του αρχιδουκός, έφθασε ένα πρωί εις τας δαν-
τελωτάς άκτας ενός μικρού νησιού των 'Ιονίων.
Μία λέμβος κατεβιβάσθη από την θαλαμηγόν
και έφερεν εις την παραλίαν των Παξών ένα
μεσήλικα ύψηλου άναστήματος, με φορέματα
εφθαρμένα από την χρήσιν, με κούκκον εις την
κεφαλήν, ύποδήματα εν είδει άρβυλών, με μα-
νικέτια άσπρα και καθαρά άλλα ξεφτισμένα και
αντί κομβίων δεμένα με κλωστές, σύνολο ά-
στοϋ άτημελήτου της κατωτέρας τάξεως. "Εξε-
πλάγησαν οι Παξινοί, οι όποιοι περιμένοντες
να ιδούν κανένα χρυσοτόλιστον πρίγκιπα η
τουλάχιστον κανένα άμερικανόν δισεκατομμυ-
ριούχον, είδον τον άφελή και άπειροποίητον
αυτόν άστον. "Ο αρχιδουξ έπέρασε από την
άγοράν πρώος, μελίχιος, άδιάφορος και έπηρε
τον δρόμον των βουνών. Το μεσημέρι άκόμη,
που ο ήλιος φλογερός έπυρπολούσε τας ράχεις
των βουνών, ο αρχιδουξ διέσχισε τας πετρώ-
δεις άνωφερείας η εκάθητο στις άναμμένες πέ-
τρες και έπαιρνε σχεδιάσματα των γραφικών
τοπίων. "Όταν ο ήλιος έχαιμύλωνεν, ο αρχι-
δουξ επέστρεφεν εις το πλοϊον του. "Ετακτο-
ποιούσε τα σχέδιά του και τας σημειώσεις του.
"Εγραφε τας επιστολάς του. "Εβιάδιζεν ύστε-
ρον εις την γέφυραν της «Ναΐδος» βλέπων με
χαράν τον κόσμον του πληρώματος του ύπο-
πλοιάρχους, λοστρώμους, ναύτας, θαλαμηπόλους,
άκολούθους γηράσαντας εις την ύπηρεσίαν του

με τας γυναίκας των και τα παιδιά των. Και
μονήρης πάντοτε, τηρών εις άπόστασιν όλον
το προσωπικόν του, άπεσύρετο εις τον θάλα-
μόν του — στενόν, μικρόν, εις τον όποιον μό-
λις ήδύνατο να έχη τας άναγκαίας κινήσεις δια
να βγάξη τα ρούχα του — και κατεκλίνετο ένω-
ρίς δια να έγευθή την έπιούσαν πολν πρωί
με το θαμπόν φως του ύποφώσκοντος γλυκο-
χαράγματος. Την άλλην ημέραν ο αρχιδουξ έξη-
κολούθει την πορείαν του εις τας βραχώδεις
άνωφερείας, διήρχετο από όλας τας θέσεις, από
όλα τα άκροβούνια, από τα όποια έφαντάζετο
δι τ'σως άπλώνετο μεγαλοπρεπές και ύπέροχον
το θέαμα της φύσεως. Και τουτο είνε το έν-
τονον πάθος του 'Αρχιδουκός Σαλβατώρ. Διψά
διη την καλλονήν της φύσεως. "Αναπνέει ελεύ-
θερα μόνον όταν άπλωθή έμπρός του μεγάλην,
ύψηλή και δοξασμένη η φύσις. Τότε η ζωή
του άραιοπαθοϋς αυτού ήγεμονίδου είνε άκε-
ραία. "Εκούσιος έξόριστος των περιλάμπρων
ανακόρων, των αυλικών άπολαύσεων, των τρυ-
φών και της χλιδής, της θέσεως και του αξιώ-
ματος, πλανάται εις τας άκτας και διασκελίζει
στα άπόμερα νησιά τις άγριες ράχεις δια να
ποτίση την ψυχήν του με το θέαμα εις το ό-
ποιον δέν άνέμιξε την βέβηλον χείρα της ή αυ-
λικη έθιμοτυπία και το πρωτόκολλον. "Επιστρέ-
φει πάλιν από τα βουνά και διέρχεται την
ήσυχον άγοράν των Παξών με τα ίδια πάν-
τοτε ρούχα, πλέον εφθαρμένα από τας εκ-
δρομάς, σχισμένα άκόμη, εις ούτε ο έσχατος

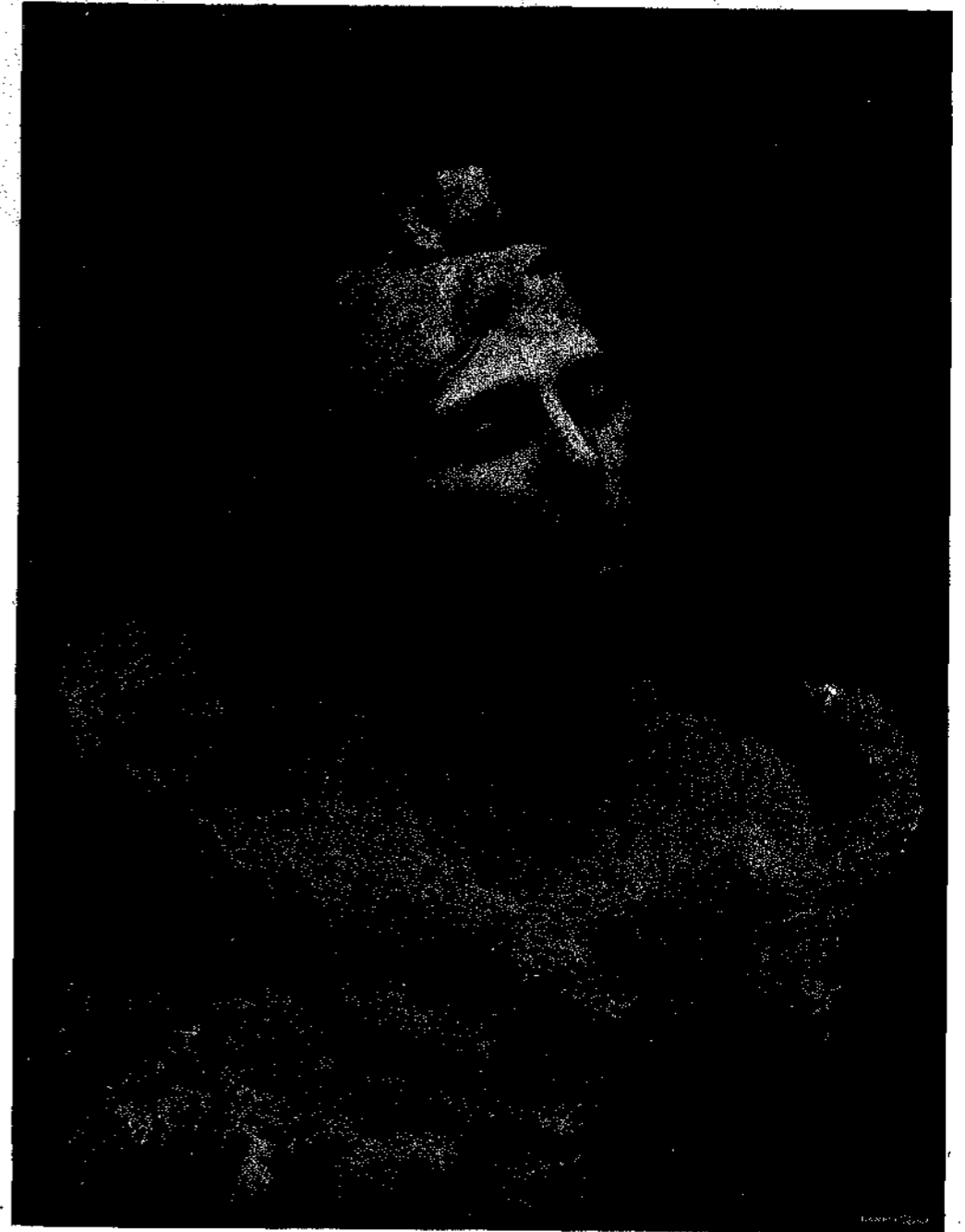
τῶν ἀγοραίων νὰ συγκατείδετο νὰ ἀνταλλάξῃ τὸ ἡγεμονικὸν ἐκεῖνο ἔνδυμα μὲ τὸ ἐμβαλωμένον καὶ ἀκάθαρτον ἰδικόν του. Πῶς νὰ νοιώσουν οἱ ἀφελεῖς νησιῶται τὴν ἰδιοτροπίαν αὐτὴν τοῦ αὐστριακοῦ πρίγκηπος; Νὰ βλέπουν τοὺς ἄνδρας τοῦ πληρώματος νὰ βγαίνουν στὸ νησί των σὰν μεγάλοι ἄρχοντες, καὶ τὸν ἀρχιδούκα μὲ τὰ ἴδια κουρελιασμένα ρούχα ἀτημέλητον καὶ ἀφελῆ! Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον κάμνει πλέον περιέργον τὴν ἰδιοτροπίαν τοῦ ἀρχιδουκῆ διὰ τὴν περιβολὴν του εἶνε ὅτι τὰ ἀσπρόρουχά του πλύνονται καὶ σιδερόνονται πάντοτε, ὁποῦδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἀγκυροβολημένη ἢ «Ναῖς», εἰς τὸ Λονδίνον. Ὅγκωδη κιβώτια πηγαίνουν καὶ ἔρχονται ἀπὸ τὸ Λονδίνον καθ' ἑβδομάδα. Τὰ σιδερωμένα ὅμως ὑποκάμισα τῆς ἡμέρας, διὰ τὰ ὁποῖα εἰργάσθη ἡ λονδρέζικη τέχνη, εἶνε ξεφτισμένα μὲ χαλασμένες κουμπότρυπες, μὲ τρύπες ἀπὸ τὰς ὁποίας περνᾷ ὁ ἀρχιδουκὲς σπάγον διὰ νὰ τὰ προσαρμόσῃ εἰς τὰ χέρια ἢ εἰς τὸ στήθος! Εἰς τὰς σπανίας περιστάσεις ποῦ ἐχρειάζετο ἅμαξί ὁ ἀρχιδουκὲς, ὁ ἅμαξᾶς ἐφιλοτιμεῖτο νὰ φορέσῃ τὰ κυριακάτικα του καὶ ἦτο βέβαια ὁ ἐπαρχιακὸς ἅμαξᾶς πολυτελέστερα ἐνδεδυμένος ἀπὸ τὸν ἐποχούμενον ἡγεμονίδην! Φαίνεται ὡσάν ὁ ἔρωσ τοῦ πρὸς τὴν φυσικὴν ζωὴν νὰ τὸν ὤθῃ μέχρι τῆς ἰδιορρυθμίας αὐτῆς τῆς περιβολῆς του. Πόσες φορὲς ὁ ἀρχιδουκὲς δὲν ἐξήλευσε τὰ θηρία διὰ τὴν δορὰν των, ἢ ὁποῖα τὰ ἀπαλλάσσει ἀπὸ τόσας μικρὰς καὶ ὄχληράς φροντίδας ποῦ ἔχει ὁ ἄνθρωπος.

Ἄλλως τε εἰς ὅλα τὰ βιβλία του, εἰς τὰ ὁποῖα ὠμίλησε διὰ τοῦ αἰσθηματος, ἐκφράζει τὸν θαυμασμόν του μόνον δι' ὅτι ὑπάρχει αὐθύπακτον εἰς τὴν φύσιν, χωρὶς τὴν συνεργίαν τῆς ἀνθρωπίνης χειρὸς, τὴν ὁποῖαν αἰσθάνεται πάντοῦ βέβηλον. Οὐδέποτε ὁ ἀρχιδουκὲς εἰς Μουσεῖον ἢ εἰς Πινακοθήκην ἢ ἐμπρὸς ἀπὸ μνημεῖα ἀρχαίας τέχνης ἠσθάνθη τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν γοητείαν τὴν ὁποῖαν φαίνεται νὰ ἐδοκίμασε κάτω ἀπὸ μεγάλα πλάτανια τῆς Καννόζας, τῆς θελκτικῆς ἀκτῆς τῆς μεσημβρινῆς Δαλματίας, τῆς ὁποίας τὸ κάλλος δὲν περιέγραψε, ἀλλ' ἐτόνισε καὶ ἔφαλε εἰς ἴδιον βιβλίον.

Ἡ ἀγάπη αὐτὴ πρὸς τὴν φύσιν, τὴν ὁποῖαν αἰσθάνεται τόσον βαθειὰ ὁ ἀρχιδουκὲς, ὁ θαυμασμός του διὰ τὰ ὄχρα τοπία τῶν Βαλεαρίδων, διὰ τὴν ἀπόψιν τοῦ Κόλλου Μπούκαρι-Πάρτο Ρέ, διὰ τὴν ἀμυαίαν βλάστησιν τῆς Ἐλγολάνδης, διὰ τὰ ὑπερῆψηλα πλατάνια

τῆς Καννόζας, διὰ τὰς γραφικὰς ἀγρίας κατωφερείας τῶν βουνοσειρῶν τοῦ Ἄλβορᾶν, διὰ τῆς Φιλιμούρης τὰ ἐξωτικά φυτά, τῆς Ἰθάκης τὰ πολύκολπα παράλια, τῆς Ζακύνθου τὰ ἀνθισμένα περιβόλια, ὅλη αὐτὴ ἡ ὄραιοπάθεια πρὸς τὰς καλλοῦν τῆς φύσεως, μὲ ὄλην τὴν τὴν ἔντασιν, ἀντὶ νὰ τὸν ἀπορροφήσῃ καὶ τὸν ἀπομονώσῃ καὶ τοῦ ἐμπνεύσῃ τὴν λατρείαν τῶν εἰδώλων, ὅπως φαίνεται νὰ ἐπενήργησεν ἡ φυσιολατρεία εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ὁμαίμου καὶ δυστήνου αὐτοκρατείας Ἐλισάβετ, ἀντιθέτως εἰς τὸν ἀρχιδουκᾶ ἀπαλύνει τὰ αἰσθήματα, ἀνοίγει τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ ὑπερκοσμοῦ καὶ τὸν κάμνει νὰ αἰσθάνεται, νὰ πονῇ καὶ νὰ θλίβεται.

Καμμία ψυχικὴ ἀνάγκη ὑπερτέρα τῆς προσευχῆς δὲν ὑπάρχει διὰ τὸν Ἀρχιδουκᾶ. Τὸ θέαμα τῶν θελκτικῶν καὶ ὑπερόχων τοπίων τὸ ἀναζητεῖ διὰ νὰ δώσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν ἔξαρσιν τῆς θερμῆς προσευχῆς. Εἰς ἓν βιβλίον περιγράφει τὸ ναυάγιόν του κατὰ τὸ ἔτος 1893 εἰς τὰς ἀφρικανικὰς ἀκτᾶς. Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὴν θαλαμηγόν του «Ναῖδα» (Nixe) διευνύει πάντοτε ὁ ἴδιος, διανυκτερεύων ἐν ἀνάγκῃ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἡ μοναδικὴ ἐξαιρέσις τῆς συνθεῖας αὐτῆς εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ τὸν φέρῃ εἰς τραγικὴν περιπέτειαν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐκινδύνευσεν ἡ ζωὴ τοῦ Ἀρχιδουκῆ καὶ τοῦ πληρώματος τῆς θαλαμηγοῦ του, κατεστράφη δὲ τὸ πλοῖον προσκρούσαν ἐπὶ ὑφάλων. Περιγράφων τὸ ναυάγιον τοῦτο ὁ Ἀρχιδουκὲς πλήρης συμπαθείας διὰ τὴν ἀλλόφρονα ταραχὴν τῶν ὑπευθύνων, πονῶν διὰ τοὺς ἄνδρας τοῦ πληρώματος μὲ τὸ φιλόστοργον αἰσθημα πατρὸς διὰ τέκνα, σπεύδει, μόλις ἐπάτησε τὴν στερεάν, νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν. «Ἐσκόπευα — γράφει — νὰ ὑπάγω ἄμέσως εἰς τὴν Παναγίαν τῆς Ἀφρικῆς (Notre Dame d'Afrique) διὰ νὰ προσενηθῶ καὶ εὐχαριστήσω διὰ τὴν σωτηρίαν ὄλων. Ὁ δρόμος ὅμως, φέρων τὸ ὄνομα τοῦ Καρδινάλιου Λαβιγερῆ, τότε κατεσκευάζετο καὶ ἐκ τούτου εἰμεθα ἀναγκασμένοι νὰ βαδίσωμεν πεζῇ. Ἀνέβην ὀλίγον διάστημα, ἀλλὰ δὲν εἶχα τὴν δύναμιν νὰ φθάσω ἕως ἐπάνω. Τὰ σκέλη μου κατάμαυρα ἀπὸ τὸν δρόμον καὶ τὴν ὀρθοστασίαν καθ' ὄλην τὴν νύκτα μοῦ ἠρηγήθησαν αὐτὴν τὴν ὑπηρεσίαν, διὰ τοῦτο ἐγονάτισα εἰς τὸ τεφρὸν ἔδαφος καὶ προσηυχόμην ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας ἔχων προσηλωμένην τὴν διάνοιάν μου εἰς τὰς ἱεράς στοάς της». Ἄλλοτε πάλιν

ΠΡΟΤΟΜΗ

ΓΙΩ Α. ΠΟΝΤΕΝ — ΔΟΥΣΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

εἰς τὸ βιβλίον περὶ Καννόζας, — τὸ βιβλίον τῆς Λατρείας καὶ τοῦ Ἐρωτος — γράφει: «Ἐὰν θερμὴν θερμὴν ἡμέραν ἀναβῆ κανεὶς τὸν σιγῆλὸν δρομίσκον ποῦ φέρει ἀπὸ τὴν θάλασσαν διὰ καταφύτων ἀτραπῶν πρὸς τὴν μικρὰν αὐτὴν τοποθεσίαν, δύναται νὰ ἀπολαύσῃ ὄλον τὸ θέλητρον τῆς ζωογόνου δροσερότητος, τῶν κρυσταλλίνων πηγῶν καὶ τῶν ἀπαλῶν σκιῶν. Ἡ μεσημβρινὴ αὔρα παίζει ἐπάνω στὰ ἀνοικτοπράσινα φυλλώματα τῶν δένδρων κορροσμένη με χιλίων εἰδῶν ἀρώματα ἀνθέων. Ἐντομα βομβοῦν εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν, καὶ πρὸς τὸν γαλάζιον οὐρανὸν πετοῦν χρυσοὶ πεταλοῦδες. Ἡ φύσις φαίνεται νὰ ἐφορᾷ ἐφορτὴν ἔρωτος. Καὶ βλέπων κανεὶς τὸ ἀγαπημένον πλάσμα εἰς τοὺς ἀνθισμένους ἐκείνους ἀγρούς νὰ πηδᾷ, νὰ παίζει, νὰ γελᾷ, πιστεύει ὅτι ἀληθινὰ εὐρισκται εἰς ἐπίγειον παράδεισον». Καὶ ἐξακολουθῶν τὴν περιγραφὴν τοῦ τοπίου ἀπολήγει ἀναφωνῶν: «Ποῖος δὲν θὰ ἔστρεφε τὴν σκέψιν εἰς εὐγνώμονα προσευχὴν πρὸς τὸν δημιουργὸν τῆς λαμπρότητος! Τί γλυκὸν δὲ ἔδεν μία τέτοια προσευχὴ, ἐνωμένη, δύο καρδιῶν ποῦ ἀληθινὰ νὰ πιστεύουν, κατευθυνθῆ πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀπὸ τὸν μεγάλον ναὸν τῆς φύσεως, ὡς τὸ εὐγενέστερον θυμίαμα τῶν πλασμάτων πρὸς τὸν δημιουργόν». Καμμία ἐπιτήδευσις ὕψους, καμμία προσπάθεια ὅπως προσαρμοσθῆ πρὸς τὸ νεώτερον πνεῦμα, τὸ σύνθετον καὶ τὸ διψαλέον διὰ νέας συγκινήσεις. Ἀλλὰ, φυσικὰ, ἀφελῆ ὅπως γεννῶνται εἰς τὴν ψυχὴν τὸν ἀφηγεῖται ὁ ἀρχιδούξ τὰ συναισθήματα. Ἄλλοτε πάλιν εἰς τὸ ἴδιον βιβλίον τῆς Θρησκείας καὶ τοῦ Ἐρωτος — τὴν «Καννόζαν» — ὁ ἀρχιδούξ λέγει: «Ἄ! πόσο ἀπίστευτον μοῦ φαίνεται νὰ συλλογίζωμαι πῶς ἤμπορεῖ νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποῦ νὰ μὴ αἰσθάνονται τὸ θέλητρον τῆς Θρησκείας, τῆς Φύσεως καὶ τῆς Καρδίας. Τί ἔρημη καὶ κενὴ θὰ εἶνε ἡ ζωὴ των!» Ἄς ἤμποροῦσε μία μόνον ἀκτίνα ἀπὸ τὸν λαμπρὸν αὐτὸν ἥλιον νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν πέτρινη καρδιά τους!» Καὶ ἀλλαχοῦ ὕμνων τὸν Ἐρωτα καὶ ἐξαιρῶν τὴν γυναῖκα, ὡς τὸ εὐγενέστερον καὶ τελειότερον δημιούργημα, παρατηρεῖ ὅτι ἀφοῦ ὁ δημιουργὸς διὰ κάθε κλίμα ἴδια φυτὰ καὶ ζῶα ἐδημιούργησε, ἀναλόγως τῶν τοπικῶν περιστάσεων καὶ συνθηκῶν, διατί εἰς μίαν στιγμὴν θείας ἀγάπης, δὲν ἐδημιούργησε καὶ διὰ τοὺς ἄνθρώπους δύο ψυχάς, προσωρισμένας τὴν μίαν διὰ τὴν ἄλλην, μετὰ τὴν ἀποστολὴν ὅπως συναντηθοῦν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀγαπηθοῦν καὶ ὕστερα ἐνωθοῦν διὰ παντὸς εἰς

τὸν οὐρανόν;» Ὁ πρίγκιψ ὁ περιεχόμενος τὸν πλανήτην, ὁ βυθιζόμενος εἰς τὴν μελέτην, ὁ ἐμβαδύνων εἰς συλλογισμούς, ὁ ἐργαζόμενος ὡς ὁ ἔσχατος βιοπαλαιστής, ὁ καταπονούμενος εἰς τὴν ἐργασίαν, τὴν ἔρευναν, τὴν πάλιν τῶν στοιχείων, ἤρεμει, ἡσυχάζει, ἀπαλύνεται καὶ ἀφήνει νὰ ἀναβλύσουν ἀπὸ τὴν ψυχὴν του τὰ αἰσθήματα αὐτὰ ἀπερικάλυπτα, ἀφελῆ, πρωτογενῆ. Ἡ ψυχὴ του ἐκδηλώνεται παντοῦ ἐξευγενισμένη ἀπὸ τὴν ἐργασίαν, ἐξυψωμένη ἀπὸ τὴν λατρείαν, ἀγνῆ, ὡσὰν τὰ μαγευτικὰ τοπία ποῦ περιγράφει. Ἀγαπᾷ ὅτι τὸν περιβάλλει καὶ αἰσθάνεται βαθεῖα ὡς καὶ αὐτὴν τὴν βωβὴν θλίψιν τῶν ἀψύχων. Εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ ναυαγίου τοῦ ἀναφέρει ὅτι τὴν προτεραιάν τῆς καταστροφῆς περιεργάζετο με μερικὸς ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τοῦ πληρώματος τὸ πλοῖον διὰ νὰ ἐξετάσῃ ποῖα ἀπὸ τὰ τεμάχια του διατηροῦνται, ὥστε νὰ ἤμπορῆ νὰ χρησιμεύσουν διὰ τὴν νέαν θαλαμηγόν, τὴν νέαν «Ναΐδα», τὴν ὁποῖαν ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐσχεδίαζε πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς γηραιᾶς θαλαμηγοῦ του. Ἀλλ' ἐνῶ περιεργάζετο τὸ πλοῖον, τὸν κατέλαβεν ἡ σκέψις ὅτι ἡ γηραιὰ θαλαμηγός, ἡ ὁποῖα τόσον τὸν ἐξυπηρέτησε καὶ τόσας ἀπολαύσεις τοῦ ἔδωσε, θὰ ἐπικραῖνετο καὶ θὰ ἐθλίβετο τώρα ποῦ θὰ ἤκουε νὰ γίνεται λόγος διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τῆς καὶ τὸν διαμελισμὸν τῆς. Τὴν πικρίαν καὶ τὴν ταπεινῶσιν αὐτὴν δὲν ἐπέπρωτο νὰ ὑποστῆ τὸ πλοῖον. Ὀλίγην ὥραν μετὰ τοὺς συλλογισμοὺς αὐτοὺς ἡ θαλαμηγός συνετριβετο ἐπὶ τῶν ὑφάλων, ὡς ἔδεν ἐπροτίμησε — γράφει ὁ Ἀρχιδούξ — ἀντὶ τοῦ ταπεινωτικῆς καὶ ἀγνώμονος διαμελισμοῦ τὸν ἐνδοξον θάνατον ἐπὶ τῶν ὑφάλων τῆς θαλάσσης».

Κάτι ὅμως ἀπόμεινε ἀπὸ τὸ γενναῖον καράβι. Ἡ φαλανίς ἐπὶ τῆς ὁποίας εὖρε σωτηρίαν ὁ ἀρχιδούξ. Ἐκτοτε ἡ λέμβος αὐτῆς τῆς σωτηρίας εἶνε ἀχώριστος ἀπὸ τὸν ἀρχιδούκα. Ποτὲ δὲν ἀποβιβάζεται μετ' ἄλλην. Τὴν ἀγαπᾷ ὡς θὰ ἠγάπα κανεὶς νοῆμον καὶ ἀφοσιωμένον ζῶον εἰς τὸ ὅποιον θὰ ὄφειλε τὴν σωτηρίαν του. Ἡ λέμβος ἠσθάνθη ὅτι ἔσωσε τὸν ἀρχιδούκα. Καὶ ὁ ἀρχιδούξ τὴν καταλογίζει εἰς τὸ προσφιλές περιβάλλον, τὴν ἀγαπᾷ φιλοστόργως καὶ ἴσως μόνον δὲν συνομιλεῖ μετ' αὐτῆς καὶ δὲν τὴν θωπεύει. Εἶνε εὐνόητον ἐκ τούτων ὄλον νὰ φαντασθῆ κανεὶς τὴν στοργὴν τοῦ ἀρχιδουκὸς πρὸς τοὺς παλαιοὺς πιστοὺς ἀκολουθούς του. Ὁ παλαιὸς καὶ ἀφοσιωμένος Βίβες μίαν μόνην φορὰν δὲν παρηκολούθησε τὸν ἀρχιδούκα, τότε ἀκριβῶς ὅτε ἀνεχώρησε δι' Ἀλγέριον καὶ ἡ

θαλαμηγός ὀλίγον πρὸ τοῦ τέρατος τοῦ ταξιδίου κατεποντίσθη. Ἐν ἀπὸ τὰ ὀλίγα περισοθέντα ἀντικείμενα τῆς θαλαμηγοῦ ἦτο καὶ ἡ φωτογραφία τοῦ Βίβες. Ὁ ἀρχιδούξ τὴν ἔλαβε με τρέμουσαν χεῖρα — ὡς γράφει ὁ Ἰδιος — τὴν ἐστέγνωσε. Ἐπῆρε θάρρος ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ πιστοῦ θεράποντος καὶ ἠσθάνθη τὴν ἔλλειψιν του τὴν ὥραν ἐκείνην τὴν κρίσιμον. Μόλις ἐπάτησε τὸ πόδι του εἰς τὸ ἔδαφος, ἡ πρώτη του σκέψις ἦτο νὰ τηλεγραφῆσῃ τοῦ Βίβες ὅτι ἔφθασε καλά, διότι δὲν ἠθέλε τὴν ἡμέραν ἐκείνην ποῦ θὰ ἐόρταζε τὰ γεννέθλια του νὰ ταραχθῆ ἡ χαρὰ τοῦ σπιτιοῦ τοῦ καλοῦ ἀκολουθίου του. Δι' ὅλους τοὺς ἄνδρας τῆς ὑπηρεσίας του, τοὺς φιλοπόνους καὶ ἀφοσιωμένους, αἰσθάνεται φίλτρον ὁ ἀρχιδούξ. Ἡ φρον-

τίς του εἶνε νὰ συντελέσῃ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν των. Μερὶνᾶ διὰ νὰ τοὺς νυμφεύσῃ, παίρνει ἔπειτα γυναῖκες καὶ παιδιὰ εἰς τὴν θαλαμηγὸν καὶ φροντίξῃ σὰν καλὸς οἰκογενειάρχης δι' ὅλους. Παρ' ὅλην τὴν θερμότητα αὐτὴν τοῦ αἰσθήματος οἰκειότης δὲν ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ πληρώματος, ἡ πειθαρχία εἶνε αὐστηροτάτη καὶ τὸ ἐμπνεόμενον αἰσθημα εἶνε εὐλαβῆς ἀγάπη καὶ ἀφοσιώσις εὐλικρινῆς καὶ σιωπηλῆ. Μετὰ τὴν ἀφέλειαν τῶν αἰσθημάτων του, τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ βλέπῃ δόλογορά του νὰ ὑφαίνεται ἡ εὐδαιμονία τῶν ἀκολουθῶν του, τὴν ἀπολυταρχίαν του συνδυασμένην με τόσον φιλόστοργα αἰσθήματα, ὁμοιάζει ὁ ἀρχιδούξ με τοὺς παλαιοὺς γενάρχας, τοὺς πατριάρχας τῆς βιβλικῆς παραδόσεως.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές]

Σ. ΛΟΒΕΡΑΟΣ

ΕΘΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

— Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ —

Ἐνα παλαιὸν βιβλίον τοῦ οικονομολόγου Ὁξιέ μ' ἐπληροφόρησε διατί τὰ πιστωτικὰ ἴδρυματα ὀνομάζονται Τράπεζαι. Πολλοί, ὅπως κέγω πρότερον, θὰ νομίζουν ὅτι αἱ τράπεζαι εἶνε ἐφευρέσεις τοῦ νεωτέρου πνεύματος. Κάτι τι ποῦ ὁ νεώτερος πολιτισμὸς ἐσκέφθη καὶ ἐπέβαλεν ὠθούμενος ἐκ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐμπορίου. Καὶ ὅμως ἡ ἴδρυσις τῶν Τραπεζῶν καὶ ἡ γνῶσις τῶν τραπεζικῶν ἐργασιῶν χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἀκόμη. Ἡ ἱστορία τῶν πιστωτικῶν αὐτῶν ἰδρυμάτων εἶνε πολὺ ἐνδιαφέρουσα καὶ ἐξ αὐτῆς μανθάνομεν πόθεν καὶ πῶς προήλθεν ἡ ὀνομασία των αὐτῆ.

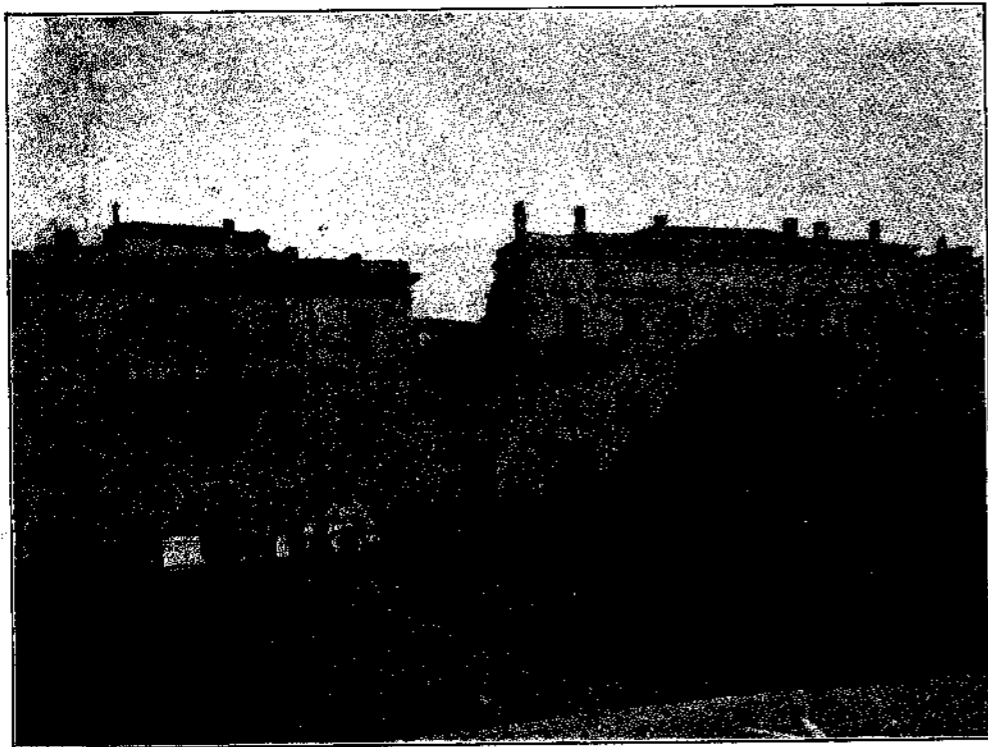
Εἰς τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι ἀργυραμοιβοὶ ἐκάθηντο ὀπισθεν τῶν τραπεζῶν των εἰς τὰς πλατείας καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἐκεῖ συνηλλάσσοντο μετὰ τοὺς διαφόρους πολίτας. Ἐκείθεν λοιπὸν ἔχομεν τὴν λέξιν Τράπεζα. Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν ὅμως τῶν νομισμάτων οἱ ἀργυραμοιβοὶ ἔκαμνον καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν πολυτίμων λίθων. Ἐπὶ πλεόν δὲ συνῆπτον καὶ δάνεια, εἴτε διὰ λογαριασμῶν των, εἴτε διὰ λογαριασμῶν τῶν ἄλλων, οἵτινες κατέθετον εἰς αὐτοὺς χρήματα τὰ ὁποῖα διεχειρίζοντο ὡς αὐτοὶ ἠθέλον.

Ἐκ τῶν τραπεζιτῶν τούτων τῆς ἀρχαιότητος οἱ πλεόν ὀνομαστοὶ διὰ τὴν τιμιότητά των ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι τραπεζίται. Ἡ ἐπι-

στοσύνη μάλιστα τῶν κεφαλαιούχων τῆς ἐποχῆς πρὸς αὐτοὺς, ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε δὲν ἐλάμβανον οὔτε ἀπόδειξιν κἄν διὰ τὰς καταθέσεις των. Ἐν τούτοις οἱ τραπεζίται δὲν τοὺς ἐμιμούντο εἰς τὰς δοσοληψίας των διότι αὐτοὶ ἐφρόντιζον, ὡσάκις ἐδάνειζον τοὺς πολίτας, νὰ λαμβάνουν παρὰ τοῦ δανειζομένου καὶ τὸ σχετικὸν χειρόγραφον τὸ ὁποῖον ἦτο ἓνα εἶδος σημερινῆς ὁμολόγου.

Τοιοῦτοτρόπως τὸ εἶδος τοῦτο τῆς χρηματικῆς συναλλαγῆς ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἐπέρασεν εἰς τὸν μεσαιῶνα καὶ ἐκείθεν εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὅπου ἡ πρόοδος του εἶνε καταπληκτικῆ.

Εἰς τὴν χώραν μας ἡ ἐπάνοδος του χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1828. Μόλις εἶχε σιγήσει τὸ πυροβόλον, ὁ Καποδίστριας μαζί με τόσας ἄλλας μερίμνας ἀπὸ τὰς ὁποίας κατεῖχετο, ἐσκέφθη τὴν ἴδρυσιν μιᾶς Ἐθνικῆς Χρηματιστικῆς Τραπεζῆς καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐποχὴ ὅμως ἦτο τόσον ἀνώμαλος ὥστε, μολονότι ἡ Τράπεζα συνεστήθη διὰ ξένων καὶ ἐγχωρίων κεφαλαίων, πενιχρῶν πάντοτε, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνθῆξῃ ὑποπέσσασα εἰς οικονομικὸν μαρασμὸν συνεπεία τοῦ ὁποίου καὶ διελύθη ἐπὶ Ὀθωνος. Ἐν τούτοις ἡ ἀποτυχία τῆς «Χρηματιστικῆς Τραπεζῆς» δὲν ἀπῆλπισε τὸν Γεώργιον Σταυ-

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ρον οστις με την εκ 500 χιλιάδων δραχμών βοήθειαν του φιλέλληνοσ τραπεζίτου Έυνάρδου έθεσε τας βάσεις της Έθνικης μας Τραπεζης της οποίας η ιστορία εξεδόθη πρό τινων ετών εις πολυσέλιδον τόμον από τον διακειρομένην υποδιοικητήν της κ. Ιωάννην Βαλαωρίτην.

Αί ενεργειαι του Έυνάρδου και του Γεωργίου Σταύρου πλησίον του Όθωνος και της Κυβερνήσεως, υποσχεθείσης να συνδράμη και υλικώς το έργον δια χιλίων μετοχών, εστέφθησαν υπό πλήρους επιτυχίας και τοιουτοτρόπως την 30ήν Μαρτίου του 1841 εδημοσιεύθη ο πρώτος νόμος ο θυθμίζων την σύστασιν της Έθνικης Τραπεζης, της οποίας το κεφάλαιον ωρίσθη εις πέντε εκατομμύρια, παραχωρηθέντος συγχρόνως εις αυτήν και του δικαιώματος της εκδόσεως Τραπεζικών Γραμματίων, με την υποχρέωσιν όμως η Τράπεζα να είνε Κτηματική και Προεξοφλητική. Άλλα περισσότερον κτηματική, καθόσον εις εκείνην την εποχήν επεβάλλετο εις την Τράπεζαν περισσότερον να σπεύση εις ανακούφισιν της αγροτικής και αστικής ιδιοκτησίας η οποια ειχε μεγίστην ανάγκην κεφαλαίων όπως αναλάβη από τας καταστροφάς του άγώνος. Ούτω καταρτισθείσα η Τράπεζα,

με κύριον σκοπόν της παροχήν δανείων επί υποθήκη και ενεχύρω, προσέβη εις τας εργασίας της αι οποιαί τόσον επροόδευσαν ώστε μετά δύο έτη η γενική των μετόχων συνέλευσις ν' αποφασίση την ίδρυσιν και δύο υποκαταστημάτων.

Η ευξία όμως αυτή της Τραπεζης επέπρωτο να υποστή κάποιον κλονισμόν. Ένω μέχρι του 1847 αι εργασίαι έβαινον άματικώς, η είσοδος του 1848 την έφευρεν εις δύσκολον θέσιν. Ήτο η εποχή όπου οι λαοί της Ευρώπης, εμπνεόμενοι από τον άνεμον των επαναστατικών ιδεών, δισάλευον τας βάσεις του καθεστώτος. Το παγκόσμιον εμπόριον ως εκ τούτου υφίστατο κλονισμόν. Η οικονομική κρίσις ήπλουτο όσημέραι και επεγαλύνετο. Συνεπώς ήτο πολύ φυσικόν και το μόλις άναγεννώμενον Έλληνικόν εμπόριον να αισθανθή το βάρος της κρίσεως ταύτης. Άλλα τον κλονισμόν τούτον περισσότερον παντός άλλου τον ήσθάνθη η Έθνική Τράπεζα ως ο μεγαλύτερος αντιπρόσωπος τότε των κεφαλαίων και της πίστεως εις την Ελλάδα. Ήτο ο στόχος επί του οποίου όλοι έβαλλον, διότι δεν ειχε ν' αντιπάλαιση μόνον με την έξωθεν επερχο-

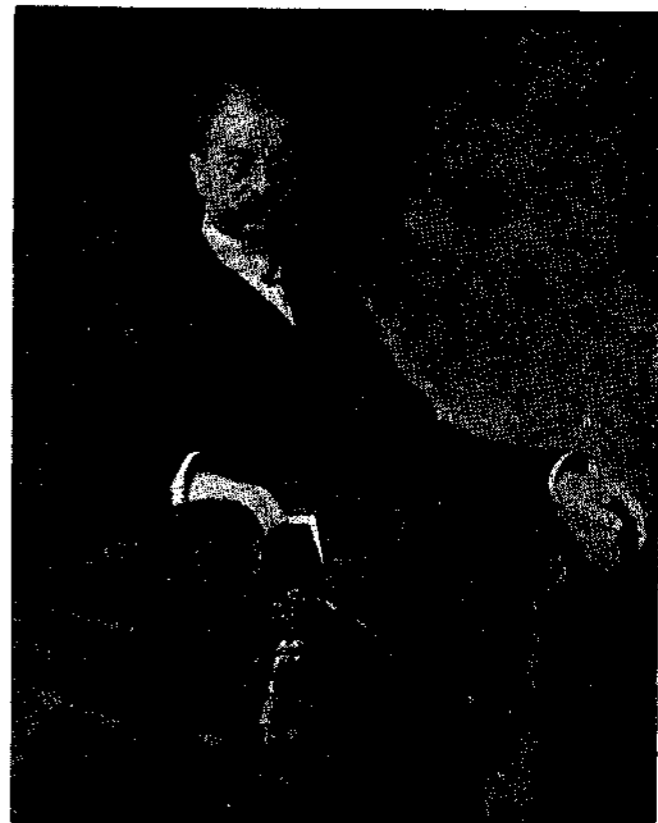
μένην λαίλαπα αλλά και με την κακοβουλίαν των έξωθεν κερδοσκοπών. Εύτυχώς εξήλθε του κλύδωνος τούτου θριαμβευτική δια της συνετής αντιμετωπίσεως των περιστάσεων και της δεξιώς διευθύνσεως του Γεωργίου Σταύρου τον όποιον βραδύτερον οι μέτοχοι επγνωμονούντες άνεκήρυξαν ισόβιον διευθυντήν, προκαλέσαντες μάλιστα και διάταγμα τη προτάσει του Ιωάν. Σούτσου, δια του οποίου θα έκαιετο διοικητής κατά το υπόδειγμα της Γαλλικής Τραπεζης.

Μετά την κρίσιμον αυτήν εποχήν βεβαίως αι δυσχέρειαι δεν έπαυσαν αλλά τούτο δεν ήμποδισε την Τράπεζαν να προοδεύη ιδρύουσα εις διαφόρους πόλεις υποκαταστήματα και παντοιοτρόπως υποβοηθούσα το εμπόριον και τους αγροτικούς πληθυσμούς δια παροχής δανείων. Άτινα όχι μόνον άνεκούφιζαν τους κατοίκους αλλά προπαρεσκεύαζαν την οικονομικήν ευρωστίαν της χώρας. Η ανάπτυξις των εργασιών της ήρχισε βαίνουσα όλοταχώς. Το μετοχικόν της κεφάλαιον από έτος εις έτος ηύξάνετο εις μεγάλον βαθμόν όπως και αι καταθέσεις. Από την νεανικήν της ηλικίαν η Τράπεζα εισήρχετο εις την άνδρικήν, ούτως ώστε εις μίαν εικοσαετίαν την βλέπομεν να τείνη άρωγόν χείρα και εις το Κράτος, του οποίου τα οικονομικά ευρίσκοντο ένεκα πολλών περιστάσεων εις δυσάρεστον σημείον.

Δυστυχώς μου είνε αδύνατον να παρουσιάσω λεπτομερέστερον την δρασιν της Έθνικης Τραπεζης καθ' όλον αυτό το διάστημα από του 1841 μέχρι του 1869 οτε ανέλαβε την διοίκησιν της Τραπεζης ο αλησμόνητος Μάρκος Ρενιέρης κ' εκείθεν μέχρι του 1890 όπου τον διεδέχθη ο διαπρεπής ρωμαϊστής και συγγραφέας Παύλος Καλιγάς μέχρι του 1896. Δια μίαν τοιαύτην εργασίαν θα έχρειάζετο όλόκληρος τόμος παρόμοιος μ' εκείνον τον όποιον εξέδωκεν ο κ. Βαλαωρίτης. Έπειτα όλα τα γεγονότα αυτά, τα περιλαμβανόμενα εις την ιστορίαν της Έθνικης Τραπεζης, ανήκουν εις το παρελθόν. Όχι βεβαίως ότι το παρελθόν δεν είνε ένδιαφέρον, αλλά με όλα τα θέληγτρα που λαμβάνουν τα πράγματα που μās εγκατέλιπον, το παρόν μās προσελκύει περισσότερον. Ός εκ τούτου θα ένδια-

τρέψω μάλλον εις την τελευταίαν δεκαετή δρασιν της Έθνικης Τραπεζης. Άλλως τε υποθέτω ότι, έντός της τελευταίας δεκαετίας, με τον νέον διοικητήν της, τον κ. Στέφανον Στρέιτ, η Τράπεζα προσέφερε τας σπουδαιότερας των υπηρεσιών και εις την χώραν και εις το Κράτος.

Πράγματι ο κ. Στρέιτ ανέλαβε την διοίκησιν της Τραπεζης εις εποχήν λίαν κρίσιμον, τόσον δια την χώραν όσον και δια την Τράπεζαν. Το Κράτος έβάρυνεν η χρεωκοπία. Το συνάλλαγμα ειχε φθάσει εις το μη περαιτέρω άφου σχεδόν ειχε διπλασιασθή η τιμή της μεταλλικής δραχμής. Είνε άληθές ότι η ευφορία της Θεσσαλίας κατά το 1896 έδωκε κάποιας ελπίδας, αλλά τούτο δεν ήτο αρκετόν να φέρη την προσδοκωμένην βελτίωσιν. Άφ' έτέρου το Κράτος, μολονότι ειχον παρέλθει τρία έτη από της στιγμής όπου διέκοψε την κανονικήν υπηρεσίαν των δανειστών του, ειχεν άποτύχει εις όλας τας προσπάθειάς του όπως συμβιβασθή μετ' αυτών. Ήτο πολύ φυσικόν λοιπόν τα βλέμματα όλων να στραφούν προς τον υπερο-

Στέφανος Στρέιτ, διοικητής της Έθνικης Τραπεζης 37ης Ελλάδος — Έργον Γ. Ίακωβίδη.

χον άνδρα οστις ειχε αναλάβει την διοίκασιν τής 'Εθνικής Τραπέζης. Ο κ. Στρέιτ επελήφθη τότε του δυσχερούς τούτου έργου με δλην την δύναμιν τής βαθυτάτης γνώσεως των πραγμάτων. Προικισμένος με μοναδικήν δευδέρκειαν εγνώριζεν ότι ή μετέωρος αυτή κατάσταση δεν ήτο δυνατόν παρά να επιδράση επιβλαβώς επί των οικονομικών τής χώρας. Και την επιβλαβή αυτήν επίδρασιν έπρεπε να την προλάβη και ως διοικητής τής 'Εθνικής Τραπέζης, των συμφερόντων τής οποίας ετάχθη φρουρός, και ως 'Ελλην του οποίου ή ψυχή διακαίεται από τον πλέον ειλικρινή και άδολον πατριωτισμόν. Μια έκθεσίς του μάλιστα προς τον 'Υπουργόν των Οικονομικών εντός τής οποίας γίνεται ευρύτατος λόγος περί των ενεργειών του δια τον συμβιβασμόν του Κράτους μετά των δανειστών του, μαρτυρεί πόσον λεπτώς διεχειρίσθη το σκολιόν τουτο ζήτημα το οποίον θα έλυετο κατ' ευχην αν δεν επήρχοντο τα θλιβερά γεγονότα του 1897.

Όπως εις το παρελθόν τοιουτοτρόπως και τότε ή 'Εθνική Τράπεζα δεν ήτο δυνατόν να μη αισθανθή εις την οικονομικήν πολιτείαν της τον αντίκτυπον των θλιβερών αυτών γεγονότων και να μη σπεύση εις βοήθειαν του κλυδωνισμένου Κράτους. Και όμως δεν εινε αυτό μόνον όπου την κατέστησε περιβλεπτον εις την κρίσιμον αυτήν στιγμήν. Ο κ. Στρέιτ ειδεν ότι, ως εκ των θλιβερών συμβάντων, εκτός του Κράτους, δεινότατα επασχεν οικονομικώς και δλόκληρος ή χώρα, θα υπέφερε δε περισσότερον αν ή 'Εθνική Τράπεζα δεν έσπευδε να παρεξή δλας εκείνας τας ευκολίας που συγκρατούν και ενθαρρύνουν το εμπόριον, την βιομηχανίαν και την γεωργίαν. 'Εφ' όσον μάλιστα ο έχθρός κατείχε το θεσσαλικόν έδαφος ή 'Εθνική Τράπεζα, πρωτοστατούντος του Διοικητού της, συνέδραμε μετ' αληθοῦς αλτρονισμού δια μικροδανείων και γενναίων φιλανθρωπικών εισφορών τους πρόσφυγας Θεσσαλους με τώσην λεπτότητα ώστε πολλοί εξ αυτών να ενθυμούνται τον στίχον του Delavigne

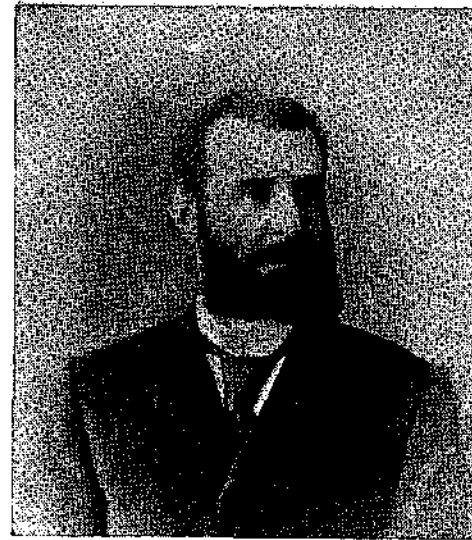
«Κιάν θέλετε και χρήματα ή Τράπεζα μοιράζει».

'Ητο ένα απόγευμα βροχερόν που μέσα 'ς την 'Ελληνικήν Πρεσβείαν 'ς το Παρίσι ο κ. Δηλιγιάννης με παρουσίασεν εις τον κ. Στρέιτ. 'Ενθυμούμαι ότι επέστρεφεν από μίαν επίσκεψιν του προς τον Γάλλον ύπουργόν των Οικονομικών.

Με την χάριν που τον διακρίνει μάς διηγήθη τας εντυπώσεις του. Πρέπει να σάς το είπω; 'Η διήγησις του ήτο αληθινόν αριστοτέχνημα. Και υπό την έποψιν του λόγου και υπό την έποψιν των λεπτοτάτων παρατηρήσεων, εις τας οποίας προσέδιδεν ένα ιδιαίτερον θέλητρον κάποια ειρωνεία ως προς την σύγκρισιν των καθηκόντων μεταξύ Γάλλου ύπουργού των Οικονομικών και 'Ελληνοσ συναδέλφου του.

Και εφ' όσον όμίλει ο κ. Στρέιτ, είχα το βλέμμα μου καρφωμένον επάνω του. Πρώτην φοράν εγνώριζα προσωπικώς τον διαπρεπή καθηγητήν του Πανεπιστημίου και οικονομολόγον. Η φράσις του κομποτάτη και μεστή από ούσιαν με ήχημαλώτιζε. Δεν ειχε τίποτε το περιττόν και, το σπουδαιότερον, τίποτε το άνιαρόν. 'Επειτα ή σκέψις του βαθεΐα και φωτεινή εγκλείουσα κάτι από τον θετικισμόν του γερμανικού πνεύματος και κάτι από το όνειρον του ελληνικού ουρανού, μ' εξέπληττε και μ' έπειθεν ότι υπάρχουν εις την 'Ελλάδα και μερικοί άνθρωποι που δεν κατώρθωσε να τους άλυσσώδηση ο άβδηριτισμός. Και είδα τότε διατί ή Βασιλεία έστράφη προς αυτόν, εις τας δυσκόλους στιγμάς του έθνικού μας βίου, και του άνέθεσε το ύπουργείον των Οικονομικών. Είμαι βέβαιος ότι αν ο κ. Στρέιτ δεν ανέλαμβάνε τότε την διευθέτησιν των οικονομικών τής χώρας και την διεξαγωγήν των διαπραγματεύσεων ως προς την επιβολήν του διεθνοῦς έλέγχου, ασφαλώς τα πράγματα δεν θα έστρέφοντο υπέρ των συμφερόντων μας. Είχε να παλαίση εναντίον τής Εύρώπης εκ των προτέρων προκατειλημμένης εναντίον μας. 'Αλλ' οι αντιπρόσωποι της ευρέθησαν ενώπιον ενός οικονομολόγου τον οποίον ίσως δεν άνέμενον. Και το ούσιωδέστερον ενώπιον ενός 'Ελληνοσ συναισθανομένου βαθύτατα το γόητρον τής ελληνικής ψυχής. Τοιουτοτρόπως ο σκόπελος περί επιβολής «'Απολύτου 'Ελέγχου» παρεκάμφθη μετά μοναδικής δεξιότητος και ή 'Ελλάς εξήλθε χάρις εις τον κ. Στρέιτ αξιοπρεπώς από το τραχυμώδες οικονομολογικόν πέλαγος εις το οποίον την ειχε βυθίσει άμέθοδος πολιτική.

'Η πολιτεία αυτή του κ. Στρέιτ όφέλησε διτώς τότε. Το Κράτος εξήλθεν οικονομικώς αξιοπρεπέστερον, ή δε 'Εθνική Τράπεζα, επί τής οποίας τουτο ειχεν ως όστρακον προσκολληθη, περισσότερον εύρωστος, διότι κατωρθώθη επί τέλους να επέλθη ή ποθητή διακανόνισις των χρεών του και προς αυτήν. Η

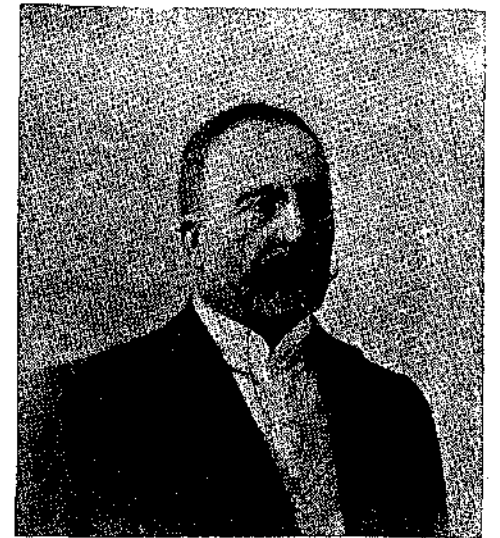
*Ιωάννης Βαλαωρίτης
'Υποδιοικητής τής 'Εθνικής Τραπέζης τής 'Ελλάδος*

τροπή αυτή έφερε σημαντικήν βελτίωσιν εις το ενεργητικόν τής Τραπέζης καθόσον από τής στιγμής εκείνης ή Τράπεζα επανσε να αισθάνεται την άπόλυτον εξάρτησιν της εκ των οικονομικών του Κράτους περιπετειών και συνεπώς ήδυνήθη επωφελέστερον να δράση δια τους γεωργικούς πληθυσμούς τής χώρας εν γενει και ιδιαίτερος τους θεσσαλικούς τους οποίους πατριωτικά επροστάτευσε κατ' όλον το διάστημα των άτυχημάτων των καθώς και μετά την συγχώνευσιν εις αυτήν τής 'Ηπειροθεσσαλικής Τραπέζης.

Μετά την περίοδον ταύτην δύο άλλα γεγονότα δια τα όποια δικαιούται να εναβρύνεται ή διοίκισις τής 'Εθνικής Τραπέζης, την κατέστησαν εξόχως περιβλεπτον. Την παρουσιάζουν με άκμην πρωτοφανή εις τα οικονομικά χρονικά τής 'Ελλάδος. Τα δύο αυτά γεγονότα εινε ή τροπή του λαχειοφόρου αυτής δανείου και ή συγχώνευσις εν αυτή τής 'Ηπειροθεσσαλικής Τραπέζης. Και όμως δεν επανεπαύθη επί των δαφνών τούτων ή διοίκισις. 'Ησθάνετο ότι εις την δράσιν εγκείται ή ζωή, ή πρόοδος και ο πολιτισμός. Και ο κ. Στρέιτ έροίφητο ολοψύχως εις τον άγωνα. Εις τον υπεράνθρωπον αυτόν όργασμόν, τον μεθοδικόν τρόπον του σκέπτεσθαι και του ενεργείν ή Κρητική πολιτεία όφείλει την Τράπεζαν της. Διότι ή διοίκισις τής 'Εθνικής Τραπέζης έσκέφθη ότι ως το πρώτον πιστωτικόν ίδρυμα εν 'Ελλάδι

ύπερχειούτο να σπεύση και συνδράμη οικονομικώς την ηρωικήν νήσον. Και το μέτρον τουτο του κ. Στρέιτ ήτο πλέον ή άριστον διότι τοιουτοτρόπως ή Κρήτη συνεδέετο στενωτέρον μετά τής 'Ελλάδος οικονομικώς και συνεπώς οι δεσμοί της καθίσταντο περισσότερον θετικοί.

'Αλλ' εκτός τούτων ή 'Εθνική Τράπεζα δεν ώκνησε και εις τα επόμενα έτη να δρα επωφελώς υπέρ τής ενισχύσεως και αναπτύξεως των εθνικών παραγόντων τής χώρας. Βεβαία ότι το εμπόριον σπουδαία όφελήματα προσπορίζεται εκ τής παροχής δανείων επί ενεχύρω έμπορευμάτων, έσπενσε δι' αποφάσεως τής Γενικής Συνελεύσεως των μετόχων την 18 Δεκεμβρίου 1899, αποφάσεως εγκριθείσης τον 'Ιανουάριον του 1900 δια Β. Διατάγματος, να θέση εις ενεργείαν το σωτήριο αυτό μέτρον δια του οποίου το ελληνικόν εμπόριον ησθάνθη την μεγαλειέταν των άνακουφίσεων. 'Η έγχώριος βιομηχανία επίσης την εδρε πρόθυμον ύποστηρικτήν. 'Η εταιρεία των σιδηροδρόμων

*Ιωάννης Εύταξίας
'Υποδιοικητής τής 'Εθνικής Τραπέζης τής 'Ελλάδος*

Πελοποννήσου, δια του δημοσίου, όσαύτως. Τα κεφάλαιά της ήσαν πάντοτε πρόθυμα εις την έδραίσιν τής άτομικής και τής εθνικής οικονομικής δυνάμεως τής χώρας. Διότι ενψ άφ' ενός συγκεντρώνει εις τας χείρας της την δύναμιν του κεφαλαίου, άφ' έτέρου αφήνει το κεφάλαιον αυτό να τρέχη από τα μέγαρα των πολυταλάντων τραπεζιτών, και ιδιοκτημόνων μέχρι τής καλύβης του πτωχού γεωργού, σώ-

ζουσα τοιούτοτρόπως τὸν τόπον ἀπὸ τὴν ἐπο-
νείδιστον τοκογλυφίαν καὶ σφυρηλατοῦσα συγ-
χρόνως τὴν οἰκονομικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς χώ-
ρας διὰ τοῦ πλουτισμοῦ, ὄχι μόνον ἑαυτῆς, ἀλλὰ
τοῦ λαοῦ ὅστις ὀφείλει τὴν οἰκονομικὴν κάπως
εὐρωστίαν του εἰς τὸ πιστωτικὸν μας ἴδρυμα.

Εἰς τὴν ἀδιάκοπον αὐτὴν δρᾶσιν τῆς διοι-
κήσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ εἰς τὴν
πραγματοποίησιν τῶν μεγάλων τῆς ἀποφάσεων
δὲν ἐλησμονήθη καὶ τὸ σπουδαιότατον δι' αὐ-
τὴν καὶ τὰς ἐργασίας τῆς ζήτημα, τὸ τῆς ἀ-
νοικοδομήσεως νέου κτιρίου ἀναλόγου μὲ τὴν
εὐρύτητα τῶν ἐργασιῶν τῆς. Μία τοιαύτη ἀπό-
φασιν περὶ αὐτοῦ εἶχε ληφθῆ ἀπὸ τὸ 1896
ἀκόμη. Ἄλλ' ὁ διορισμὸς τοῦ κ. Στρέϊτ ὡς
Ἐπιπροέδρου τῶν Οἰκονομικῶν, αἱ ποικίλαι καὶ
ἐπιπλοῦσαι σπουδαιότητες ἀσχολίαι αὐτοῦ, εἶχον
ἀναβάλλει ἐπὶ τινὰ χρόνον τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ
ἐκπονηθέντος σχεδίου. Εἰς τὸ παλαιὸν τῆς κα-
τάστημα ἡ Τράπεζα δὲν ἦτο ἐγκατεστημένη
ὡς ἤρμοζεν εἰς τὸ πρῶτον πιστωτικὸν ἴδρυμα
τῆς χώρας. Ὅπως ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς
τῆς διοικήσεως τοῦ κ. Στρέϊτ τὰ οἰκονομικὰ
τῆς καὶ ἡ δρᾶσις τῆς ἐμεγαλύνοντο, τοιοῦτο-
τρόπως καὶ τὸ κτίριον τῆς ἔπρεπε ν' ἀλλάξῃ
μορφήν. Νέος κόσμος, νέα ζωή.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀπόφασιν τοῦ 1896, ἐκπο-
νηθέντος νέου σχεδίου συμφώνως μὲ τὰς ἀνάγ-
κας τῆς ὑπηρεσίας, ἐτέθη εἰς ἐφαρμογήν. Ἡ
οἰκοδομὴ ἀρχίσασα τὸ 1899 ἐπερατώθη περὶ
τὸ τέλος τοῦ 1900 ὥστε ἡ τελικὴ ἐγκατάστα-
σις τῆς Τραπεζῆς ἐγένετο μὲ τὴν 1ῃν ἡμέραν
τῆς εἰσόδου τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος. Ἀπὸ τὸ πρᾶγ-
ματι θαυμασίον βιβλίον τοῦ ὑποδιοικητοῦ τῆς
Τραπεζῆς κ. Βαλαωρίτου, πληροφοροῦμαι ὅτι
τὸ ἀνεγερθὲν μεγαλοπρεπὲς οἰκοδομημα ἐστοί-
χισε «περὶ τὸ ἓνα καὶ ἡμισυ ἑκατομμύριον ἐξ
ἑξ ὧν 300 χιλιάδες δραχμῶν διετέθησαν δι' ὑ-
δραυλικὰς ἐγκαταστάσεις κατὰ τῆς πυρκαϊᾶς,
διὰ τρία νέα χαλύβδινα θησαυροφυλάκια καὶ
διὰ κλίβανον καταστροφῆς τραπεζικῶν γραμ-
ματίων, ἀλλὰ τὸ νέον κατάστημα ἐκίσθη οἷον
ἤρμοζεν αὐτῇ καὶ πληροὶ πάντας τοὺς δυνατοὺς
ὄρους ἀσφαλείας καὶ χρησιμότητος, οὕτως ὥστε
καὶ ἂν μόνον λάβωμεν ὅψιν τὴν ἐκ τού-
του ἐπελευσομένην ἀναγκαίαν ἀνάπτυξιν τῶν
ἐργασιῶν τῆς Τραπεζῆς ὡς ἐκ τῆς βελτιώσεως
τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν παρεχομένων εἰς τοὺς
συναλλασσομένους εὐκολιών, πλέον ἢ ἐπαρκῆ
ἀνταλλάγματα θέλει προσπορισθῆ ἡ Τράπεζα
ἐκ τῆς γενομένης δαπάνης».

Μέσα εἰς τὸν ὄκεανὸν αὐτὸν τῶν ἐργασιῶν
τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐκτὸς τῆς μεγάλης καὶ
ἀρχοντικῆς φυσιογνωμίας τοῦ διοικητοῦ αὐτῆς
κ. Στρέϊτ μία ἄλλη φυσιογνωμία διαγράφεται
εὐκρινέστατα. Ἡ δρᾶσις αὐτοῦ παρὰ τὸ πλε-
ρὸν τῆς διοικήσεως τὸν ἐπιβάλλει εἰς τὴν γενι-
κὴν ἐκτίμησιν. Τὸν ὠνόμασα. Εἶναι ὁ ὑποδιοι-
κητὴς κ. Ἰωάννης Βαλαωρίτης, ὅστις παρέχει
τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας του εἰς τὴν Ἐθني-
κὴν Τράπεζαν ἀπὸ τοῦ 1890 ὅτε τὸ πρῶτον
εἰσηλθὲν ὡς γενικὸς αὐτῆς γραμματεὺς. Δὲν
παρήλθεν ὅμως ἕξαιτία καὶ ἡ γενικὴ τῶν με-
τόχων συνέλευσις τὸν ἀνεβίβασε μετ' ἐνθου-
σιασμοῦ εἰς τὴν ἐπιζήλον θέσιν τοῦ ὑποδιοι-
κητοῦ. Υἱὸς ἐνὸς τῶν μεγαλειτέρων ποιητῶν
τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τοῦ μεγαλοστόμου τρα-
γουδιστοῦ τῆς «Κυρὰ Φροσύνης» καὶ τῶν «Μνη-
μοσύνων» εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον εὐγενικὰς
φυσιογνωμίας τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Μει-
λίχιος, πάντοτε γελαστός, καὶ νοῦς θετικώτατος,
εἶναι τὸ δεξιὸν χερὶ τοῦ κ. Στρέϊτ. Συγγραφεὺς
καὶ λογοτέχνης ἐκ κληρονομικότητος εὐρίσκει
μεθ' ὅλας τὰς ἀσχολίας του τὸν καιρὸν νὰ κα-
ταγίνεται εἰς τὰς προσφιλεῖς του συγγραφικὰς
ἐργασίας. Εἰς τὴν ἀγάπην του αὐτὴν πρὸς τὸ
ἐργάζεσθαι ὁ οἰκονομολογικὸς κόσμος ὀφείλει
τὸν πολυσέλιδον τόμον τῆς ἱστορίας τῆς Ἐθني-
κῆς Τραπεζῆς, ἔργον γραμμῆν μὲ θαυμασίαν
μέθοδον καὶ εὐσυνειδησίαν.

Μὲ τὸν κ. Βαλαωρίτην μὲν ἀρέσει πολὺ νὰ
ὀμιλῶ διὰ τὰ οἰκονομολογικὰ ζητήματα τοῦ
τόπου. Εἶνε ἀπὸ τοὺς ὀλίγους βαθεῖς μελετη-
τάς των. Μὴ νομίζετε ὅμως ὅτι μὲ θέλγει ὀλι-
γώτερον ὁσάκις διηγῆται διάφορα ἀνέκδοτα
τοῦ πατέρα του. Αεπιτότατος ὀμιλητὴς, ὅτι ἔχει
νὰ εἶπῃ τὸ λέγει μὲ ἀφέλειαν καὶ μετριοφρο-
σύνην ποὺ αἰχμαλωτίζουν τὸν συνομιλητὴν του.
Ἐπειτα ἓνα ἀνέκδοτον διὰ τὸν ποιητὴν Βαλαω-
ρίτην μ' ἐνδιαφέρει ἐξ ἴσου, ὅσον καὶ μία σκέ-
ψις οἰκονομολογικῆ τοῦ υἱοῦ. Μήπως μέσα εἰς
τὴν κοινωνίαν δὲν ζοῦν μαζὶ ἡ πόησις καὶ ἡ
ἐπιστήμη;

Θέλω νὰ εἶπω ὅτι αἱ οἰκονομολογικαὶ καὶ
τραπεζικαὶ ἀσχολίαι εἰμποροῦν πολὺ καλὰ νὰ
συνταυτισθοῦν μὲ τὴν καλλιτεχνικὴν ψυχὴν. Αἱ
ἀσχολίαι αὐταί, τοῦλάχιστον διὰ τὸν κ. Βαλαω-
ρίτην, δὲν τὸν ἐμπόδιζαν νὰ καταγίνεται καὶ
εἰς τὴν συγγραφὴν μιᾶς μελέτης ποὺ θὰ προ-
ταχθῆ εἰς τὴν νέαν ἐκδοσιν τῶν πατρικῶν ποιη-
τικῶν ἔργων. Ὁ οἰκονομολόγος καὶ ὁ τραπε-
ζιτὴς ἐν τούτοις ὑπεριχώου. Καὶ ἔτσι πρέπει,
διότι ἓνα ὑποδιοικητὴς μιᾶς τραπέζης καὶ ἰδίως

τῆς Ἐθνικῆς, ὀ-
φείλει νὰ εἶνε με-
γάλος εἰς τὸ ἔρ-
γον του. Καὶ ὁ κ.
Βαλαωρίτης εἶνε
πράγματι τοιοῦ-
τος.

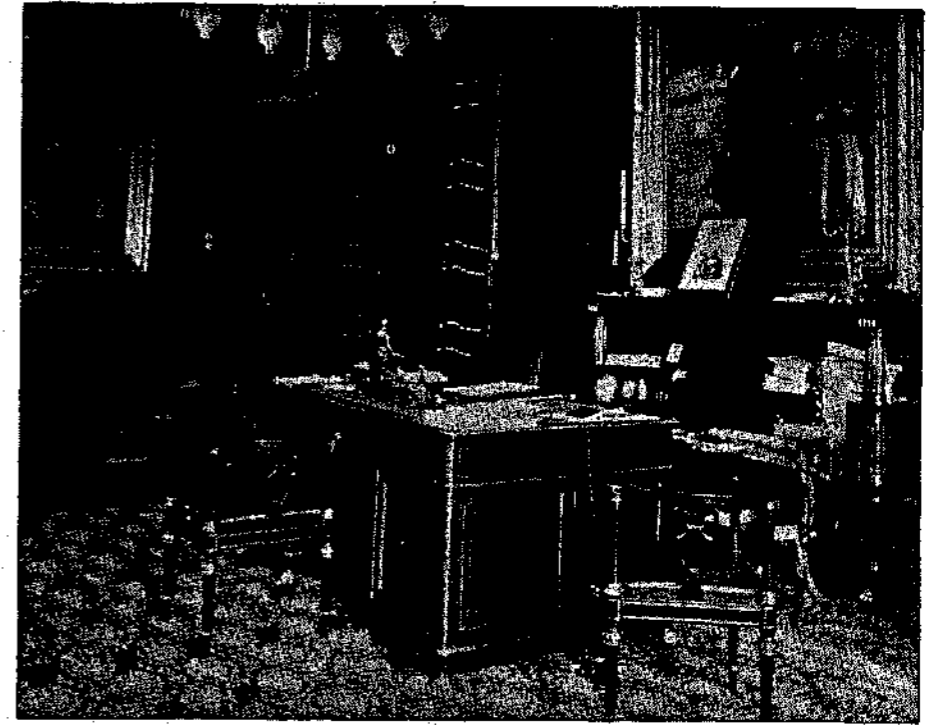
Τὴν ἄλλην θέ-
σιν τῆς ὑποδιοι-
κήσεως τῆς Ἐθني-
κῆς Τραπεζῆς κα-
τέχει ἐπίσης μία
ἀπὸ τὰς πλέον
γνωστὰς ἐπιστη-
μονικὰς φυσιο-
γνωμίας εἰς τὴν
Ἑλλάδα. Ὁ δια-
πρεπὴς καθηγη-
τὴς τοῦ Ἐκκλη-
σιαστικοῦ δικαί-
ου εἰς τὸ Πανε-
πιστήμιον κ. Ἰω-
άννης Εὐταξίας.

Ὁμολογῶ ὅτι εἶνε
σφάλμα μου νὰ
μὴ τὸν γνωρίσω προσωπικῶς. Δὲν ἀρκεῖ
ὅμως ὅτι τὸν γνωρίζω ἐκ φήμης; Εἰς τὸν
δρόμον συχνάκις τὸν συναντῶ καὶ αἰσθάνομαι
εὐχαρίστησιν νὰ τὸν προσέχω καὶ νὰ μελετῶ
τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του. Φημι-
ζεται ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐξοχωτέρους νομομα-
θεῖς μας, καὶ εἶνε.

Ἐντὸς τῆς Τραπεζῆς, ὅπως εἰς τὸ Πανεπι-
στήμιον καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, εἶνε ἐπίσης ἐξαι-
ρετικὴ μορφή. Ἀλλὰ μήπως ἦτο δυνατόν νὰ
μὴ εἶνε τοιαύτη ἀφοῦ εἶνε δημιουργημὰ τῶν
χειρῶν του; Ποῖος ἄνθρωπος προικισμένος ἀπὸ
τὴν φύσιν μὲ νοῦν καὶ μὲ θέλησιν καὶ ἀγάπην
πρὸς τὴν ἐργασίαν δὲν ἐπεβλήθη καὶ δὲν ἐδρι-
άμβευσεν εἰς τὸν δρόμον τῆς ζωῆς του;

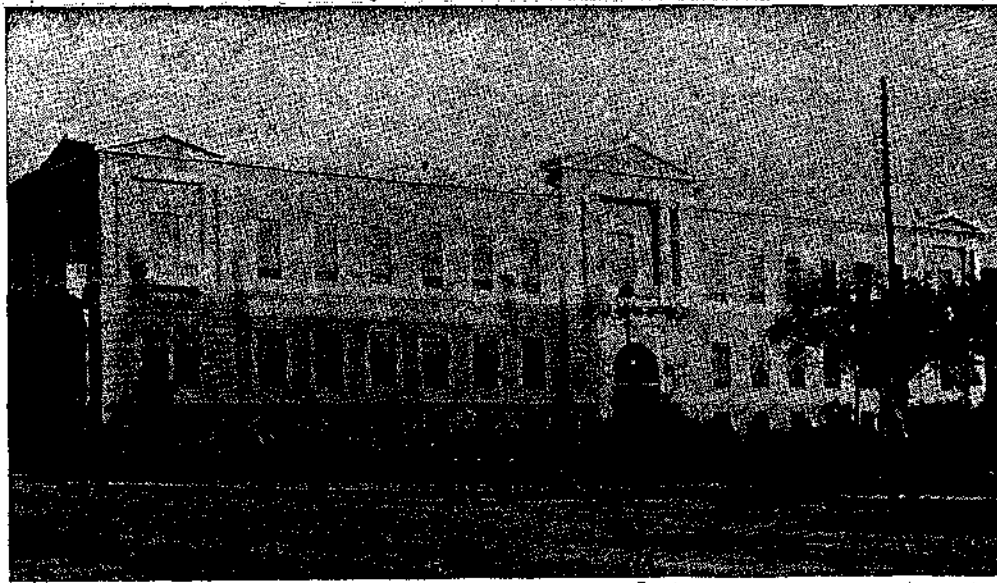
Εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν τίποτε ὠραιότερον
ἀπὸ τὴν θέλησιν. Ὁ γνωρίζων νὰ θέλῃ, με-
γαλοῦργεῖ ὅσον καὶ ἂν αἱ περιστάσεις ἐνίοτε
εἶνε ἐναντία. Ἡ δύναμις τῆς ἀτοχῆς εἰς τὸν
κάματον τὰς ἐκμηδενίζει. Ὁ κ. Εὐταξίας εἶνε
ἓνας ἀπὸ τὰς γρανιτικὰς αὐτὰς θελήσεις ποὺ ἐκ-
μηδενίζουν τὰς ἐναντιότητας τῶν περιστάσεων.

Μὲ δύο τοιοῦτους ὑποδιοικητὰς ἡ ὑπέροχος
ικανότης τοῦ κ. Στρέϊτ ἐξωραίζεται περισσό-

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

τερον. Ἡ ἐργατικότης των δίδει εἰς τὸν σεβα-
στὸν διοικητὴν τὸν ὅποιον λατρεύουν, τὸν ἀπαι-
τούμενον καιρὸν ὅπως μέσα εἰς τὸ γραφεῖον
του σφυρηλατῆ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἐθνικῆς
Τραπεζῆς. Καὶ ὅταν δμιλοῦμεν περὶ τοῦ με-
γαλείου τῆς Τραπεζῆς πρόκειται περὶ τοῦ οἰ-
κονομικοῦ μεγαλείου ὀλοκλήρου τῆς χώρας.
Διότι ὁ κ. Στρέϊτ παραπλεύρως τῆς εὐδωσσεως
τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἔθεσε
καὶ τὴν οἰκονομικὴν εὐδωσιν τῆς Ἑλλάδος.
Ὁ κτηματικὸς πλοῦτος τῆς χώρας μας ὀφείλε-
ται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια
αἵτινα ἀφθόνως χορηγεῖ εἰς τὸν λαόν. Ἡ γε-
ωργία δὲ καὶ ἡ βιομηχανία, ἂν ἀνεπτύχθη-
σαν καὶ ἀναπτύσσωνται, κατὰ μέγα μέρος τὴν
πρόδοσιν των τὴν ὀφείλουν εἰς τὴν Ἐθνικὴν
Τράπεζαν καὶ προσωπικῶς εἰς τὸν κ. Στρέϊτ
ὅστις γνωρίζει ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀνεξαρτησία
τῆς χώρας κατορθοῦται διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς
βιομηχανίας καὶ τῶν γεωργικῶν πληθυσμῶν.
Τὸ ἐμπόριον ἐκείθεν θ' ἀντίληψη τὴν ἰσχύν του
καὶ τὸ Κράτος τοὺς χρηματικούς του πόρους.
Δι' αὐτὸν δὲ τὸν λόγον βλέπομεν καὶ εἰς τοὺς
συγκριτικὸς πίνακας τῶν διαφόρων ἀπολογι-
σμῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὅτι κατὰ τὸ τε-
λευταῖον δεκαετὲς διάστημα τὰ πρὸς τοὺς γε-

ΤΟ ΝΕΟΝ ΞΚΤΙΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ωργούς χορηγούμενα κεφάλαια ηδξήθησαν καταληκτικώς. Και τούτο μάς πείθει ότι η απόφασις αυτή της διοικήσεως δεν ήτο απλή πράξις προς εύρυσιν των εργασιών της Τραπεζής, ἀλλ' ένα μεγαλεπήβουλον οικονομικόν πρόγραμμα του διοικητού, εκ της πραγματώσεως του οποίου η προσδοκωμένη ωφέλεια θα είνε διττή, ούτως ώστε και η Τράπεζα να προσπορίζεται κέρδη και η γεωργία ν' ανακουφίζεται και μεγαλύνεται υπό τον πρόθυμον αντίληπτορα των αναγκών της.

Με τοιοῦτον πνεῦμα θετικόν, γενικόν και φιλόπατρι διοικουμένη η Έθνικὴ Τράπεζα κατήγαγεν ἀληθείς θριάμβους κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν. Κάθε ἔτος ποῦ περῶ, σημειώνει και μίαν ἐπιτυχίαν τόσο δι' ἑαυτὴν ὅσον και διὰ τὸ ἔθνος. Διότι δὲν ἐπαναλαμβάνεται ἐπὶ τῶν ἐπιτυχιῶν της. Κιτεχόμενος ὁ διοικητὴς της ἀπὸ τὸ δαιμόνιον τῆς δράσεως μεταδίδει και εἰς τοὺς ἐλαχίστους τῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς τὸ ρεῦμα αὐτὸ τῆς εργατικότητος και τῆς ζωῆς. Τῆς εὐρύτητος εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν καθηκόντων ἑνὸς ἀνθρώπου ὅστις πρέπει νὰ ἐργάζεται και νὰ δρά διὰ τὸν ἑαυτὸν του και συγχρόνως διὰ τοὺς ἄλλους. Ἐνα ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς προόδου διὰ τὰ ἄτομα, συνεπὼς διὰ τὰς ομάδας και ἐπομένως διὰ τὰ ἔθνη. Και αὐτὴ ἡ ἀκαταγώνιστος δύναμις πρὸς τὰ ἔμπροσ ὤθησε τὸν κ. Στρέϊτ και εἰς τὴν σύστασιν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπειδὴ

ἦτο ἀδύνατος ἡ ἴδρσις ὑποκαταστημάτων τῆς Ἐθνικῆς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐσκέφθη τὴν σύστασιν νέας Τραπεζῆς. Και τὴν ἴδρσε διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν οικονομικὴν ἐνότητα τοῦ ἔξω μετὰ τοῦ ἔσω Ἑλληνισμοῦ ἐξυπηρετῶν τοιοῦτοτρόπως τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους διὰ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου εἰς τὴν Ἀνατολῆν.

Ἐνα βλέμμα εἰς τοὺς ἀπολογισμοὺς ἐκάστου ἔτους δεικνύει πασιφανῶς ὄχι μόνον τὴν δράσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀλλὰ τὴν γιγαντιαίαν προόδόν της. Ὅμιλοῦν οἱ ἀριθμοὶ με τὴν ἐνυλωττίαν ποῦ μένει κανεὶς κερηνῶς ἐμπροσθεν τῆς ἐπιτελουμένης ἐργασίας. Ὁ κολοσσὸς αὐξάνει. Παρὰ τὸ ἐκ 33 ἑκατομμυρίων μετοχικῶν κεφάλαιον της, αἱ πρὸς αὐτὴν ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἑκατομμύρια ἔντοκοι και ἄτοκοι καταθέσεις ὁσημέραι ἐξογκοῦνται. Τὸ ταμειυτήριόν της ἰσχνὸν πρὸ τινῶν ἔτων, σήμερον προσεγγίζει τὰ 5 και 1/2 ἑκατομμύρια. Διὰ τοῦ σωστικοῦ αὐτοῦ μέτρου τὸ ὁποῖον πρῶτη ἐνεκαινίασεν εἰς τὸν τόπον μας, ἐβροντοφώνησεν εἰς τὸν λαὸν τὸν τρόπον τῆς οικονομίας. Ἡ φωνὴ της ἀνεήχησεν εἰς τὸν πρακτικὸν νοῦν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ πτωχολογία δι' αὐτοῦ ἀνεκοφίσθη. Δὲν σπαταλᾷ τὸ ὀλίγον χρήμα της εἰς τὰ ταβερνεῖα. Τὸ ἀποταμιεύει ὀβολὸν πρὸς ὀβολὸν εἰς τοὺς κόλλπους τῆς Τραπεζῆς διὰ νὰ τὸ ἀποσύρῃ ἐκεῖθεν ὁπότεν θὰ ἔχη τὴν ἀνάγκην του.

Καὶ ὅταν βλέπει κανεὶς ὅλα αὐτὰ, αἰσθάνεται ἕνα ἐνδόμυχον σεβασμὸν πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν και μίαν ὑπερηφάνειαν συγχρόνως ὡς Ἑλλήν. Ὡς πρῶτη ἀπὸ τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνους μας δὲν περιορίσθη μόνον οικονομικῶς νὰ προσφέρῃ τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας της εἰς τὸν τόπον. Ὅτι συντελεῖ εἰς τὴν βελτιώσιν του και ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς συγκοινωνίας και τοῦ ἐξωραϊσμοῦ, ἔχει αὐτὴν πρόθυμον ἀρωγόν, και ὅτι τοιοῦτον ἔργον βλέπομεν σήμερον ἀνὰ τοὺς δήμους και τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος πρωτίστως ἀφείλεται εἰς αὐτὴν. Εἰς τὴν πρόθυμόν της ὑποστήριξιν παντὸς καλοῦ και ὠφελίμου ἔργου διὰ παροχῆς δανείων ἔστω και με ζημίαν της ἐνίοτε. Τὸ Κράτος, εἰς αὐτὴν ἀτενίζει καθὼς και τὸ ἔθνος ὀλόκληρον ὡς εἰς μίαν ἐκπολιτικὴν δύναμιν. Διότι δὲν φιλαργυρεῖται τὸ χρήμα της δι' ἔργα σωστικὰ και ὠφέλιμα. Δὲν ζητεῖ νὰ κερδοσκοπήσῃ ἀλλὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὸ Κράτος και τὸ ἔθνος διὰ ποικιλοτρόπων συνδυασμῶν ποῦ καθιστοῦν πράγματι τὰ ἔθνη μεγάλα και ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς οὐσίας και ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς μορφῆς.

Δὲν εἶνε λοιπὸν ἕνα μεγαλεῖον ἔθνικὸν οὕτως ἐργαζομένη ἡ Τράπεζα; Ὁ παρακολουθήσας τὴν ἱστορίαν της ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἰδρύσεώς της μέχρι σήμερον και ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1896 κ' ἔδωθεν, ὅπου κατήγαγε τοὺς μεγάλους της θριάμβους, δὲν δύναται παρὰ νὰ τὴν παραβάλλῃ πρὸς ἕνα ποίημα τοῦ ὁποῖου

κάθε λέξις εἶνε διαμαντόπετρα και κάθε στίχος ἕνας ἥλιος μὴ σκιαζόμενος ἀπὸ κανένα σύννεφον, μὴ παρασυρόμενος ἀπὸ καμμίαν θύελλαν. Μέσα εἰς τὴν διοικήσιν της ἐμφωλεύει ὄχι μόνον ὁ θετικὸς νοῦς ἀλλὰ και ὁ φωτεινός, ὁ ἐκπολιτικὸς νοῦς, αὐτὸν ποῦ ζητεῖ ὁ Καρλαὺλ δι' ὅλα τὰ μεγάλα ἔργα.

Τὴν δύναμιν αὐτοῦ τοῦ νοῦ τὴν αἰσθάνεται ἐπὶ μίαν δεκαετίαν τώρα ὀλόκληρος ὁ ἔσω και ὁ ἔξω Ἑλληνισμός. Οἰκονομικῶς και ἔθνικῶς. Ὡς δύναμιν συγκεντρώνουσαν και ὡς δύναμιν ἐκπολιτίζουσαν. Ὅχι διότι κρατεῖ τοῦ Ἑλληνικοῦ χρήματος, ἀλλὰ διότι γνωρίζει τὴν καλὴν και ὠφέλιμον διάθεσιν αὐτοῦ. Ὅχι διότι ἐνισχύει μόνον, ἀλλὰ διότι γνωρίζει και προλαμβάνει πολλάκις τὴν συμφορὰν και δημιουργεῖ τὸν ναὸν τῆς οικονομικῆς εὐρωστίας ἐκεῖ ὅπου ἄλλοι δὲν βλέπουν παρὰ ἐρείπια και συντρίμματα. Οἱ μεγάλοι οἰκονομολόγοι εἶνε ὅπως οἱ μεγάλοι κατακτηταί. Μὲ τὸν θετικὸν και ἐπιστήμονα νοῦν πρέπει νὰ εἶνε ὀπλισμένοι ἐμφύτως και ἀπὸ μεγάλην φαντασίαν και ψυχῆν. Νὰ μὴ βλέπουν ἐντὸς τῆς Τραπεζῆς ἀλλὰ και πέραν ἀκόμη, ἐντὸς τῆς ψυχῆς τοῦ ἔθνους. Αὐτὴν ἀφείλουν νὰ φέρουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν διὰ νὰ τὴν ἐνισχύσουν, τὴν καλλωπίσουν και τὴν μεγαλώσουν. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τοιοῦτοτρόπως εἶδε, και ὁ κ. Στρέϊτ ἀφείλει νὰ σεμνύνεται διὰ τοῦτο, διότι δι' αὐτοῦ ἡ Τράπεζα ἐβύθησε τὰ βλέμματα της εἰς τὴν ψυχῆν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

Η ΑΝΤΑΡΤΙΣ *

Τὰ βλέφαρα τῆς Ζοζάννας ἐχαμήλωναν, ἐκλείοντο νευρικὰ. Ἐβλεπε ξανά τὸ περιβολάκι τῆς ὁδοῦ Ἀμυῶτ. Τὰ πτερυγίσματα τῶν χελιδονιῶν ἐδρεπάνιζαν τὸν ἀέρα κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρό της. Τὰ ζευγάρια ἐξανάρχιζαν τοὺς ἐρωτικούς περιπάτους των, εἰς τοὺς παλαιούς δρόμους, τοὺς Βαλζακικούς, ὀπίσω ἀπὸ τὸ Πάνθειον. Ἡ Ζοζάννα ἐπίστευσε ὅτι ἀνέπνεε τὴν ὁσμὴν τοῦ αἵθερος ποῦ ἦτον χυμένη εἰς τὸ δωμάτιον ἐνόμισεν ὅτι ἤκουε τὸν θόρυβον τοῦ ἐργατικοῦ σπιτιοῦ, τὴν φωνὴν τῆς Μαρίας, τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου Βαλεντέν και ἐπανεῦρε

τὴν πλῆξιν, τὴν νοσταλγικὴν ἀπελπισίαν ποῦ αἱ ἀνοῖξεις τῆς ἄλλοτε ἔφεραν εἰς αὐτὴν.

— Τί εἶνε; Τί ἔχετε; Εἶπε ὁ Νοέλ.

Παρατήρησε τὰ δλάνουικτα μάτια τῆς Ζοζάννας, μάτια ποῦ εἶχαν ἰδῆ πράγματα, σκηνάς, πρόσωπα, ἀγνωστα εἰς αὐτόν, τὰ μυστηριώδη ἐκεῖτα μάτια τὰ τόσο ὠραία, τὰ βαθυγάλανα, μέσα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπερνοῦσαν σκιαί, ὄλο σκιαί...

Και τὰ παρατήρησε τόσο πολὺ, αὐτὰ τὰ μάτια, ποῦ ἡ σκέψις του κατελήφθη ἀπὸ ἱλιγγον ἐνώπιον τοῦ ἀγνώστου, κ' ἔπεσε διὰ μιᾶς εἰς τὴν ἄβυσσον...

— Ὅχι, εἶπε, ὄχι, δὲν ἤμπορῶ νὰ σᾶς ἐν-

* «Παναθηναία» σελ. 90.

νοήσω. . . Είμαι φίλος σας, ὁ μόνος φίλος σας, καθὼς λέτε. Εἶπε δύο μῆνες πού βλεπόμεθα σχεδὸν καθημερινῶς. Ξέρω τὸ σπίτι σας, τὰ βιβλία πού σᾶς ἀρέσουν περισσότερο, καὶ τὰ λουλούδια πού ἀγαπᾶτε, καὶ τὴν μουσικὴν πού σᾶς κἀμνει νὰ κλαίτε. Γνωρίζω τὸ σχέδιον τῶν χειρονομιῶν σας, τοὺς τόνους τῆς φωνῆς σας, τὴν λάμψιν τῶν ματιῶν σας εἰς τὰς ἐναλλαγὰς τῆς. Ξέρω τὸ παιδάκι σας, πού δὲν τὸ ἔχω ἰδῆ, τοὺς Σαρτρῆζους φίλους σας, ὄλους καὶ ὄλα, ἀκόμη καὶ τοὺς ἀποθαμένους πού ἐπέρασαν τὴν ζωὴν τους σιμὰ σὲ σᾶς. Ἄλλὰ σᾶς, φίλη μου, δὲν σᾶς ξέρω.

Ἡ Ζοζάννα δὲν ἀπήντησε. . . Ἐκεῖνος εἶδε τὴν ἀχρότητά της, τὴν εἶδε νὰ σκυθρωπάσῃ περισσότερο. Ἐπίεξε τὸ μπουκέτο ἐπάνω εἰς τὰ χεῖλη της καὶ ἀνέπνεε τὸ ἀρωμα. . . Πόσον ἦτο συγκινημένη! . . .

— Εἴμεθα νέοι ἀκόμη, εἶπε, καὶ τὰ χρόνια δὲν μᾶς πῆραν ἐμπρός. . . Ἡ ζωὴ σας! Ἡ ζωὴ μου! . . .

Τὸν ἤκουε μὲ ἀνησυχίαν.

Αὐτὸς ἐπανέλαβε:

— Ἡ ζωὴ μου! τόσο λίγο τὴν συλλογίζομαι! Ὑστερ' ἀπὸ τόσας ἐργασίας, ἀπὸ τόσα ταξίδια αἰσθάνομαι πῶς εἶμαι ἀκόμη στὴν ἀρχή. Δὲν ἔχω γνωρίσει τίς χαρὲς πού κἀμνουν τὴν ψυχὴν νὰ *μεγαλώσῃ* καὶ τοὺς πόρους πού τὴν κἀμνουν νὰ *ὀριμάσῃ*. Εἶμαι μόνος. Εἶμαι νέος. . . «Ζῶ εἰς τὸ παρὸν διὰ τὸ μέλλον». Δὲν εἶμαι ὁ ἀιχμάλωτος τοῦ παρελθόντος. . . Ἄλλὰ σεις! . . . Ἀνεσκήρτησε:

— Ἐγώ.

— Ἐσεῖς εἴθε ὄλο συλλογισμένη καὶ ὄλο ἀναπολεῖτε τὸ παρελθόν. Θέλω κάποτε νὰ σᾶς πῶ: «Ἀφήστε τὸ παρελθόν. Στρέψετε τὸ βλέμμα πρὸς τὸ ἐμπρός. . .»

Ἐμίλησε μ' ἕναν τόνον κάπως ἀπότομον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐνυπῆρχε πικρία καὶ πόνος, ὀργὴ καὶ ζηλοτυπία. . . Ἡ Ζοζάννα ἔκαμε μίαν ἀνεπαίσθητην κίνησιν:

— Τί ἀπαιτητικὸς πού εἴθε!

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμην. . . Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα βέβαια. . .

— Φίλε μου, εἶπε μὲ γλυκύτητα, ἔχετε ὄλα τὰ φιλικὰ δικαιώματα. . . Ἄλλὰ εἴθε πολὺ ἀνυπόμονος. Ἄς ἀφήσωμε τὸν καιρὸν νὰ κἀμῃ τὸ ἔργον του. Θὰ ἐννοήσωμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη, νὰ διηγηθῶμε τὴν ἱστορίαν μας ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον. . . Μοῦ τὸ ἔχετε δηλώσει δᾶ ὅτι δὲν κἀμνετε ἐξομολογήσεις. . . Μήπως σᾶς ζητῶ τὰ μυστικά της ψυχῆς σας;

— Εἶνε ἀλήθεια, εἶπε, καὶ λυποῦμαι γι' αὐτὸ δὲν μοῦ ζητεῖτε τίποτε. . .

Ἐπροσπάθησε νὰ φανῆ εὐθυμος καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατώρθωσε νὰ φαιδρύνῃ καὶ τὴν Ζοζάνναν.

Ἐμίλησε διὰ τὴν Ἰταλίαν, τὴν ὁποῖαν ἀγαποῦσε σὰν «ἐρωμένην» του.

— Σᾶς ἐσυλλογίσθηκα πολλὰς φορές ἐκεῖ κάτω ὦ! τὸ πρῶτο γράμμα σας! τὸ ἐδιάβασα ἔξω εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Duomo. . . Ξαναβλέπω καθαρὰ-καθαρὰ τὸ ὄνομά σας κάτω ἀπὸ μίαν σελίδα «Ζοζάννα Βαλεντέν!» Ἡ μου εὐχαριστημένος ὅτι τὸ ὄνομα αὐτὸ δὲν ἦτον ψευδώνυμο. Καὶ τὸ ἀγαποῦσα τὸ ὄμορφο αὐτὸ ὀνοματάκι, ἦτον τόσο γλυκὺ στὰ χεῖλη μου καὶ τὸ ἐπανελάμβανα ὡσὰν διὰ νὰ τὸ ἀπολαύσω: «Ζοζάννα. . . Ζοζάννα. . .» Καὶ ἐπειδὴ κ' ἐγὼ εἶμαι *εὐφάνταστος* καὶ *αἰσθηματικὸς* ἔξεχνοῦσα ὄλας διῶλου τὸ ἀρθρον σας πού εἶχε προκαλέσει τὴν ἀλληλογραφίαν μας ἔξεχνοῦσα τὴν δημοσιογράφον, τὴν φεμινίσταν! Ἐβλεπα, εἰς τὴν πλατεῖαν αὐτὴν τῆς Σάρτρης πού καλὰ ἤξερα, μιὰ νέα γυναικοῦλα μαυροφορεμένη, μὲ βέλο. . . Ναι, μιὰ νέα, λυπημένη καὶ ὀλομονη καὶ χωρὶς φίλους. . . Καὶ εἶχα μεγάλην ἐπιθυμίαν ἢ γυναικοῦλα αὐτὴ, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν μ' ἐχώριζαν βουνὰ καὶ θάλασσες, νὰ εἶν' εὐτυχισμένη. . .

— Ἦτον ἤδη χάρις εἰς ἐσᾶς ὀλιγώτερο δυστυχισμένη!

Ἐπάρχει, εἰς τὴν θύραν τοῦ Βαπτιστηρίου ἕνα ἔργον τοῦ Γκιμπέρτι¹ τὸ ὁποῖον ἀγαπῶ πολὺ, μιὰ γυναῖκα λιγερή, ὑψηλή. Στρέφει τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν της δὲν φαίνεται μόνον πού μαντεύει κανεὶς τὸ χαμόγελό της. . . Αἱ ὄνειροπολήσεις μου προσεκολλῶντο εἰς τὸ ἄορατον αὐτὸ χαμόγελο. . . Εἶχα συγκινηθῆ, χωρὶς λόγον, σὰν νὰ μοῦ εἶχε δοθῆ ἀπὸ κάποιον Ἀθάνατον ἢ ὑπόσχεσις μεγάλης εὐτυχίας. . . Κ' ἔλεγα μέσα μου: «Εἶμαι γελοῖος! εἶμαι ἡλίθιος! . . . Αὐτὴ ἡ Ζοζάννα, ἂν ἤξερε, θὰ γελοῦσε μαζί μου! . . .» Ἐν τούτοις τὸ ἐνστικτον δὲν μὲ ἀπατοῦσε μία εὐτυχία μεγάλη ἤρχετο πρὸς ἐμέ, ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν κωδῶνων τοῦ ἑσπερινοῦ, στὸ ὄραϊον ἐκεῖνο Φλωρεντινὸ βράδν.

— Καὶ ἦτον ἡ πρώτη φορὰ πού εἴθε τόσο. . . ὄνειροπόλος.

— Πῶς τὸ ἐννοήσατε;

¹ Lorenzo Ghiberti γλύπτης καὶ ἀρχιτέκτων Φλωρεντινὸς ὁ ὁποῖος διηθῆνε τὰς ἐργασίας τοῦ Duomo τῆς Φλωρεντίας (1378-1455).

— Δὲν ἀπαντήσατε ποτέ σας γυναῖκα ἀξίαν τῆς ἐμπιστοσύνης σας, τῆς φιλίας σας; . . .

Ἡ Ζοζάννα ἐκοκάνιζε καθὼς ὀμιλοῦσε. Ὁ Νοὲλ ἀπεκρίθη λυπημένος:

— Ἐζήτησα. . .

— Πολλὰς φορές;

— Ὅχι πολλὰς φορές. . . Καὶ τόσο κακὰ! . . . Καὶ σᾶς ἤθερα τόσο ἀργά. . .

— Ἀλλοίμονον!

— Πάρα πολὺ ἀργά; . . .

Ἡ Ζοζάννα ἐμπεθύρισε:

— Δὲν ξέρω. . . Ὅχι. . . γιατί «πάρα πολὺ ἀργά»; . . . Εἴμεθα φίλοι: αὐτὸ δὲν εἶνε λίγο.

— Θὰ γίνωμε φίλοι.

— Θὰ γίνωμε; . . . Πῆτε «εἴμεθα». . . Τί λείπει λοιπὸν ἀπὸ τῆς φιλίας μας;

Ὁ Νοὲλ ἐκτύπησε τὴν Ζοζάνναν εἰς τὰ μάτια καὶ εἶπε μὲ σοβαρότητα:

— Ἡ τελεία ἐμπιστοσύνη. . .

Ἐφυγε. . . Ἡ Ζοζάννα ἐγύριζε κ' ἐκείνη στὸ σπίτι της, μόνη, περὶ, ἀργά-ἀργά, ταραγμένη. Μερικὰ σύννεφα ἐπλανῶντο εἰς τὸν οὐρανόν ὃ ἥλιος ἦτον θερμὸς καὶ ἄσπρος: τὰ ἀνθη τῶν καστανιῶν ἔπεφταν βροχὴ ἐπάνω στὴν ἄμμον.

Εἰς τὸ rond-point τῶν Ἡλυσίων Πεδίων ἢ Ζοζάννα ἐσταμάτησε, προτοῦ περάσῃ τὴν πάροδον, μεταξὺ τῶν ἀμαζῶν. Κάτι ξανθὰ μαλλιά, ἕνα ἐπανωφόρι ἄσπρο κάτω ἀπὸ μίαν ὀμβρέλλαν ἀνοικμένην, τῆς ἐνθύμισαν μίαν συνάντησίν της εἰς τὸν κῆπον τοῦ Κεραμικοῦ μὲ τὸν Νοὲλ. . . Ξαναεἶδε μίαν νέαν ξανθὴν—Ἀμερικανίδα, χωρὶς ἄλλο—τὴν ὁποῖαν ἐθαύμασε καθὼς ἐπενοῦσε. Κἔσυλλογίσθη:

«Περίεργον. . . Δὲν ἔχω τὸν φυσικὸν τύπον πού ἀγαπᾶ. . .»

Ἐδοκίμασε μίαν ἐνόησιν ἄοριστην, μίαν ζηλοτυπίαν ἀδικαιολόγητην, καὶ παρατηροῦσα τὰς πλουσίας κυρίας μὲ τὰ λούσα τῶν ἐνθρονισμένας εἰς τὰμάξια, ἤσθάνθη τὸν ἑαυτὸν της πτωχὸν καὶ ταπεινὸν μὲ τὴν μαύρην φούσταν της, πού δὲν ἦτο πλέον τῆς ἐποχῆς. . .

Ἐσυλλογίζετο ἂν ὁ Νοὲλ εἶχε ἐρωμένην, καὶ πῶς θὰ τὴν ἀγαποῦσε αὐτὴν τὴν ἐρωμένην, διότι αὐτὴν τὴν ἀγαποῦσε μὲ ὄλον του τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν. Κἔξασα, ὕστερα ἀκόμη ἀπὸ τὸ πρόγευμα μὲ τὸν φίλον της καὶ τὰ παρηγορητικὰ του λόγια, ἤσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ κλαύσῃ.

«Ὅμως, ἐσκέπτετο, δὲν θέλω νὰ μάγαλᾶ. . . Καὶ δὲν ἔμπορῶ νὰ τὸν ἀγαπῶ! Ὑπάρχουν τόσα καὶ τόσα ἀνάμεσά μας. . . ἢ παλαιὰ μου

ἀγάπη, τὸ παιδί, τὸ τρομερὸ αὐτὸ μυστικὸ πού ὁ Νοὲλ προαισθάνεται ἴσως, ἀφοῦ ζητεῖ τὴν «*τελείαν ἐμπιστοσύνην*» . . .

Νὰ ἔχῃ πίστιν δηλαδὴ εἰς αὐτόν, ἢ νὰ μὴ τοῦ κρατῆ τίποτε μυστικὸν ἀπὸ τὰ μυστικά της ζωῆς της; Βέβαια, ἢ Ζοζάννα θὰ ἔμπορῶσε νὰ ὀμιλήσῃ χωρὶς νὰ προκαλέσῃ τὸν φόγον τοῦ Νοὲλ, ἢ τὴν καταφρόνησίν του. Κανένας ἄνθρωπος δὲν ἦτον τόσο συγκρατατικὸς εἰς τὰς ἀδυναμίας, εἰς τὰς πλάνας μιᾶς γυναικείας καρδιάς. Θὰ ἐννοοῦσε τὰ πάντα θὰ εὐσπλαχνίζετο. . .

Ἄλλὰ πῶς νὰ ὀμιλήσῃ; . . . Γιατί; . . . Ὁ Νοὲλ δὲν ἐποφθαλμοῦσε τὴν Ζοζάνναν: δὲν τῆς εἶδει ποτέ τὴν παραμικροτέραν οἰκειότητα, τῆς ἐπέσφερε μοναχὰ τὴν φιλίαν του καὶ ἐζήτησε τὴν ἰδικὴν της.

Ἦτον τάχα σεβασμὸς πρὸς τὸ πένθος τῆς χηρείας της;

Μήπως ἀγαποῦσε καμμίαν ἄλλην, καθὼς κἀμνουν πολλοὶ ἄνδρες ἀπὸ ἐκείνους πού χωρίζουν τὴν πνευματικὴν χαρὰν ἀπὸ τὴν ἀπολαυσίν τῶν αἰσθήσεων; Μήπως εἶχε τὴν περιέργειαν νὰ δοκιμάσῃ συγκινήσεις σπανίας, μήπως ἦτον διλεπταντής τοῦ πλατωνισμοῦ; . . . Ὅπωςδήποτε ἢ ἀπαιτητικὴ φιλία του: θὰ προσέκρουε εἰς τὴν αἰδήμονα σιωπὴν τῆς Ζοζάννας. Δὲν τοῦ χρεωστοῦσε τὴν ἐξομολόγησιν πού μία γυναῖκα ἔμπορῆ νὰ κἀμῃ εἰς τὸν ἑραστήν της, ἀλλὰ ὄχι καὶ μία φίλη εἰς τὸν φίλον της. Ὑπάρχουν πέπλοι καλύπτοντες τὴν ψυχὴν, καὶ οἱ ὁποῖοι πίπτουν μόνον διὰ τὸν ἔρωτα μαζί μὲ ὄλους τοὺς ἄλλους πέπλους. . .

Ἡ Ζοζάννα ἐλογικεύετο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διὰ νὰ ἐνθαυρονθῆ εἰς τὴν σιωπὴν της. Ἡ λέξις μάλιστα «φιλία» τὴν ἔκαμνε νὰ εὐρίσκη δικαίαν τὴν σιωπὴν της. Ἄλλὰ δὲν ἤξευρε ὅτι ὁ ἀληθινὸς ἔρωτος—ὁ μὴ ἐφήμερος—εἶνε συγχρόνως ὁ μᾶλλον *δσιος* ἔρωτος: ὅτι ὁ ἔρωτος αὐτὸς ζητεῖ τὴν καρδίαν, κατ' ἀρχάς, μὲ μίαν ἀνησυχίαν πού δὲν καταπραῖνεται, πού δὲν ἀφίνει καθόλου θέσιν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν. . .

KI

Ἡ θύρα τῆς σάλας δὲν ἦτον καλοκλεισμένη, καὶ ὁ Νοὲλ Ντελλὰ ὄρθιος σιμὰ εἰς τὸ παράθυρον, ἤκουε ἀκόμη τὰς φλυαρίας τῶν ἐπισκεπτριῶν, τὰς ὁποίας ἢ οἰκοδέσποινα ἐκρατοῦσε εἰς τὴν γαλερίαν.

Ἦσαν τρεῖς τὸν ἀριθμὸν ἀντιπροσωπεύουσαι ἀρετὰ καλὰ τὸν συνθηματικὸν τύπον τῆς

Παρισινή, τρεις νέες γυναίκες, καλοντυμένες και πολύ ενδιαφερόμενες δι' ό,τι γίνεται και ό,τι λέγεται... Επί μίαν ώρα, τριγύρω από τὸ τραπέζι τοῦ τσαγιού, διηγήθησαν διάφορους ιστορίας γιὰ παιδιὰ, ὑπηρετάς, μοδίστρες και αυτοκίνητα. Ἐπειτα, ἐξ ἀφορμῆς μιᾶς κωμωδίας γραμμένης ἀπὸ κάποιον ἐρασιτέχνην, και ἡ ὁποία παρεστάθη ἐν στενῷ κύκλῳ, ἐξέφεραν διάφορους ἀφορισμούς περὶ τέχνης και περι λογοτεχνίας.

Εἰς τὴν γαλερίαν, ὅπου εἶχαν ἀνάψει τὰ φῶτα ἀπὸ τὰς πέντε, ἡ συνδιάλεξις παρετεινετο. Ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν διαφανῆ μέταξαν ὁ Νοέλ ἐμάνευσεν τὴν σκυμμένην σιλουέταν τῆς κυρίας Μορισώ. Ἐφοροῦσε κόκκινα. Ἐλεγε μ' ἕνα μικρὸ γέλιο:

— Ὅχι, ἀγαπητή μου... Δὲν εἶνε κωμικόν...

Χήρα και φιλάρεσκος, ὅπως ἡ Σελιμένη¹, φροντίζουσα μόνον πῶς νὰ παρεισδύη βαθύτερα εἰς τὸν κόσμον εἰς τὸν ὅποιον ὁ γάμος τὴν εἶχεν εἰσαγάγει, ἡ Ρενὲ Μορισώ μετεχειρίζετο διὰ πράγματα και ἀνθρώπους τὸ αὐτὸ κριτήριον τὴν κωμικότητα... Ὁ Νοέλ ἀπὸ δύο ἐτῶν εἶχε παρατηρήσει πολλὰς φορὰς τὸν νομισμὸν αὐτόν, τὸν ἰδιάζοντα εἰς τοὺς νεοπλοῦτους, νομισμὸν ποῦ ἡ Ρενὲ ἔκρυπτε πρότινος ἐστέφθη:

« Πῶς ἄλλαξε!... Τὴν εἶχα γνωρίσει ἀπλὴν σχεδόν, εὐγενῆ, ἔξυπνην, καλὴν σύντροφον, ἐρωμένην διασκεδαστικὴν... Εἶχε ἄλλοτε ὀλιγοτέραν ξηρότητα πνεύματος, ὀλιγοτέραν ματαιότητα... Ναι, ἄλλαξε!... Ἡ ἀνάγκη νὰ δελεάζεται, νὰ μεγαλοπιάνεται, βλέπει. Φορεῖ ρούχα κτυπητά, ὁμιλεῖ γιὰ ὅλα τὰ πράγματα, ὅπως τύχη και τὴν «*παθαίνει*»!... »

Εἶνε κριμα, μὰ τὴν ἀλήθεια... Τὴν εἶχα κάποτε ἀγαπήσει σχεδόν... Και τότε, μὲ στενοχωρεῖ... Εἶνε δικό της ἢ δικό μου λάθος.

Εἶμαι πιδ ἀνοικτομάτης τότε, ἡ ὀλιγότερο συγκαταβατικός;... Ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς δὲν τὴν ἀγαπῶ πλέον... Τὸ ἐννοεῖ... Τὸ πείσμα τὴν ὀδηγεῖ πρὸς ἐμὲ. Και, ἀνοήτως, ἡ ἀνία, ἡ μόνωσις, ἡ ἐπιθυμία ἀκόμη μὲ φέρνουν πρὸς ἐκείνην. Εἶνε ἡλίθιον, ὅτι ἔχω καμωμένα ἐδῶ!... »

Ἦκουε μέσα του τὴν τρυφερὰν, καθαρὰν, δροσερὰν φωνὴν μιᾶς ἄλλης γυναίκος.

Ἡ Ρενὲ ἐξηκολούθει νὰ γελᾷ. Ὁ Νοέλ, ἀνυπομονῶν πότε νὰ φύγῃ, ἐσῆκωσε μίαν γωνίαν τοῦ στόγῳ, παρετήρησε τὴν δύσιν τοῦ

¹ Πρόσωπον τῆς κωμωδίας τοῦ Μολιέρου: *Μισάνθρωπος*, τύπος νέας φιλάρεσκου.

Ἠλίου εἰς τὴν ὁδὸν Βινέξ. Ἐσυλλογιζετο: « Στὰς ἐπιτὰ ἀκριβῶς φεύγω ».

Ἀλλὰ ἕνα φροῦ-φροῦ μεταξωτῶν, ἕνα γνωστὸν ἄρωμα τὸν ἐπληροφόρησαν ὅτι ἡ Ρενὲ Μορισώ ἦτον κοντὰ του. Ἐστράφη:

— Θεέ μου! εἶπε ἡ νέα γυναίκα, τί εὐθυμος ποῦ εἶσθε! Νοέλ, τί εὐθυμος ποῦ εἶσθε. Δὲν ἐκουρασθήκατε νὰ ὁμιλήτε;... Δὲν καταβάλλετε προσπάθειαν διὰ νὰ εἶσθε τόσο ἐράσμιος, τόσο ἐράσμιος;... Ἡ κυρία Λανγκλοὰ τὰ εἶχε χάσει, και αὐτὴ ἡ ξανθοῦλα ἡ Βερνέτ, μοῦ εἶπε... Ὅχι, μὴ φεύγετε, ἀγαπητέ μου. Καθίστε!... Ὁφείλετε νὰ καθίσετε νὰ μακρύνετε... Θὰ σὰς κάμω ὅ,τι παράπονο μάρεσει...

— Καμμίαν σκηνὴν, Ρενέ, μήπως;

Ὁ Νοέλ ἐκάθισε πάλιν κάπως πεισματωμένως πρόθυμος ἐν τούτοις νὰ ὑπομείνῃ.

— Ἡ μικρὰ Βερνέτ μοῦ εἶπε...

— Ἄν ξέρατε πόσο λίγο μὲνδιαφέρουν τὰ λόγια τῆς μικρᾶς Βερνέτ!...

Μοῦ εἶπε: « Τί ἔχει λοιπὸν αὐτὸς ὁ δυστυχισμένος κύριος Ντελύ;... Δὲν φαίνεται πονθενά, μόνον στὸ σπῆτι σας... και ἀκόμη!... Ἐρχεται τὴν Τετάρτη τὸ βράδυ ἐκεῖ;... Ὅχι, πολλὰς φορὰς; Ὡ! ἀγαπητή μου, νὰ δυσπιστήτε... θὰ χάσετε τὸ «*φλερτάκι*» σας... Ὁταν κανεὶς ἀπὸ τοὺς φίλους μου ἐξαφανίζεται και ἐμφανίζεται πάλι *στή χάσι και στή φέξι*, ἀτησχολημένος, μουρμούρης, σκέπτομαι: «*Εὐρίσκεται εἰς κρισίμους στιγμὰς... Ὁ Νοέλ δὲν ἀπήντησε. Ἡ κυρία Μορισώ ἐποποθετήθη εἰς τὴν γωνίαν τῆς ἐστίας, εἰς μίαν πολυθρόναν, και παρατηροῦσα τὰ νύχια τῆς ποῦ ἐλαμποκοποῦσαν προσεποθήθη περιφρονητικὴν ἀδιαφορίαν.*

— Ἄν εἶσθε πράγματι εἰς *κρισίμον* ὥραν πρέπει νὰ τὸ πῆτε... Δὲν εἶμαι ζηλιάρα κ' ἐνοχλητικὴ... Ἄλλ' ὅ,τι δὲν δέχομαι, ἀγαπητέ μου, εἶνε ὁ ἀπότομος ἐξαφανισμὸς σας... Ἡ ἀπουσία σας, τὴν ὁποίαν ὄλοι παρετήρησαν, μ' ἐκθέτει ὅσο κ' αἱ συχνὰ ἐπισκέψεις ποῦ μοῦ ἐκάμνατε ἄλλοτε. Οἱ ἀνθρώποι λένε: «*Τὰ χάλασαν... Γιατί τάχα; Ὡστε καὶ κρυφὸ ὑπήρχε μεταξύ των;*» Φοβοῦμαι τὰ ψι-ψι-ψι σὰν τὴν πιδ μεγάλην ἀρρώστια... Γι' αὐτὸ σὰς ἐξήγησα ἐπιμόνως νὰ ἔρχεσθε τὴν ἡμέρα ποῦ δέχομαι... »

— Καθὼς βλέπετε ἡλθα. Ὑπέστην τὴν συγκινητικὴν ὁμιλίαν τῆς κυρίας Βερνέτ, τῆς κυρίας Λανγκλοὰ!... Ἐξέρω πῶς θὰ εἶνε τὰ καπέλλα αὐτῆς τῆς ἀνοίξεως, ὅτι τὸ αυτοκίνητον τῆς κυρίας Βερνέτ εἶνε καταληκτικῆς ταχύτη-

τος, ὅτι δὲν ὑπάρχουν πιδ στή Γαλλία μαγεῖρισσες οἰκονόμες οὔτε ὑπηρετρίες ἐνάρετες... Ἐξέρω ἀκόμη ὅτι ἡ κωμωδία τοῦ κυρίου Πριβαῖ εἶνε ἕνα μπιζουδάκι, διαμαντάκι!... Ναι, ἡ ζωὴ εἶνε βραχεία, ἔχω πολλὰς ἐργασίας και μολαταῦτα εἰμ' ἐδῶ μιά ὥρα τότε. Μοῦ παραπονεῖσθε ἀντὶ νὰ μὲ λυπηθῆτε και νὰ μὲ ἀνταμείψετε. Δὲν εἶνε εὐγενὲς αὐτό.

— Ἐχετε ἀνταμειφθῆ ἐκ τῶν προτέρων...

— Πῶς;

— Λησμονεῖτε ἴσως...

— Ὡ! Ρενέ!...

— Ἐγενμάτιστα δύο φορὰς μαζί σας, ἐγὼ και σεῖς μόνου, δύο φορὰς εἰς διάστημα δεκαπέντε ἡμερῶν... και παρ' ὀλίγο νὰ συναντήσωμε τὸν πρῶν πεθερὸ μου...

— Σὰς διαβεβαῖω, παρὰ πολὺ φρόνιμη γυναίκα, ὅτι ὁ πρῶν πεθερὸς σας δὲν μὰς εἶδε.

— Εὐτυχῶς!... Μὲ κατηγορεῖτε γιὰ τὴν φρονιμάδα μου;

— Τοῦναντίον...

— Γιὰ σταθῆτε...

— Τί θέλετε;

— Ἄλλοτε ἡ φρονιμάδα αὐτὴ σὰς ἔκαμνε ν' ἀνατριχιάζετε...

— Ἄλλοτε, ναι... Παρεφερόμην κάπως...

Θὰ ἐξέθετα τὴν ὑπόληψίν σας ὡς χήρας ἀνεπιλήπτου...

— Μὲ περιπαίζετε!

— Καθόλου μάλιστα! Ἐπιθυμοῦσατε νὰ μείνετε ἐλευθέρου και νὰ χαίρετε τὴν ὑπόληψιν τοῦ κόσμου... Μοῦ εἶχατε μάθει ὅτι τὸ πᾶν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ κάμῃ χωρὶς νὰ φαίνεται... Κ' ἐγὼ, καλὸς μαθητῆς, δὲν ἐφαινόμουν ὅτι σὰς περιμένω, δὲν ἐφαινόμουν ὅτι σὰς ἐπιθυμῶ, ἐπροσπαθοῦσα νὰ μὴ φαίνωμαι λυπημένος, νὰ μὴ φαίνωμαι εὐχαριστημένος... Και μὲ τὸ προσπαθῶ νὰ μὴ φαίνωμαι τοῦτο ἡ ἐκεῖνο...

— Δὲν ἡξεύρετε πλέον τί εἶσθε...

— Εἶμαι ἕνας ἀνθρώπος ποῦ ἔχει ἕνα σωρὸ δουλειᾶς και λυπεῖται πολὺ ποῦ θὰ σὰς ἀφήσῃ.

— Ἐνας ἀνθρώπος ποῦ δὲν ἀγαπᾷ!

— Τί θέλετε νὰ πῆτε;

— Ἡ Ρενὲ ἐγέλασε, ἀπλώσε τοὺς βραχίονας κ' ἔκαμε νὰ λάμψουν τὰ μάτια τῆς κάτω ἀπὸ τὰ ξανθὰ φρύδια...

— Θέλω νὰ πῶ ὅτι δὲν ἀγαπᾶτε αἰσθηματικά... Ὁ κύριος δὲν ἔχει τὴν καρδιά τρυφερὴ κ' ἔτοιμα τὰ δάκρυα εἰς κάθε στιγμὴν...

— Νὰ παίξῃ κανεὶς ρόλον τέτοιου κυρίου

σιμά σας, Ρενέ, θὰ ἦτον ὡς νὰ παίξῃ ρόλον ἀνοήτου.

Ἐκείνη εἶπε μὲ σταθερὰν πεποῖθησιν:

— Θὰ ἐπαίζετε πολὺ κακὰ αὐτὸν τὸν ρόλον. Εἶσθε ἕνας φιλήδονος σκεπτικιστῆς.

— Και σεῖς;

— Δὲν ξέρω.

— Εἶσθε μίαν σεμνότυφη φιλήδονη!

— Εὐχαριστῶ πολὺ. Πῆτε λοιπὸν Ἀρσι- νόνη¹.

— Εἶσθε πάρα πολὺ νέα.

— Εἶνε ἡ πρώτη κολακευτικὴ λέξις ποῦ λέτε σήμερα... Ἄ! Δὲν μ' ἀγαπᾶτε καθόλου.

— Ὡ, Ρενέ... Μοῦ ἀρέσετε ἀπειρώς, σὰς βεβαίω.

— Ναι... ναι... ξέρω... Ἀλλὰ *μίαν ὄραιαν πρῶταν* θὰ ἔχετε και σεῖς τὴν «*κρίσιν σας*» ὅπως λέγει ἡ Σωσάννα Βερνέτ. Θὰ μοῦ πῆτε ὅτι δὲν ἱκανοποιῶ τὴν καρδιά σας, ὅτι συναντήσατε τὸν ἄγγελον, τὴν Βεατρίαν...

— Δυσκορῖζεσθε ἐν τούτοις πρὸ ὀλίγου ὅτι εἶμαι «*φιλήδονος σκεπτικιστῆς*»...

— Ναι, ἀλλὰ ἔχετε τόσην φαντασίαν!...

Ἐσηκώθη. Ἀκουμβῶσα εἰς τὴν πολυθρόναν τοῦ Νοέλ ἔκλινε πρὸς αὐτὸν τὴν ξανθὴν κεφαλὴν τῆς...

— Πολλὴν φαντασίαν, νεῦρα, ἀλλὰ καρδιά τίποτε...

— Θαναμάζω ποῦ μὲ ξεύρετε τόσο καλά.

— Ἐχετε ἀλλάξει πολὺ ἀπὸ τὸν καιρὸν ποῦ ἐπήγατε στήν Ἰταλία... Ὑπῆρχε καὶ ἄλλο μέσα στὰ γράμματά σας ποῦ μοῦ ἐστέλνατε ἀπὸ τὴ Φλωρεντία!... Και ἀφότου ἐγυρίσατε, πολὺ ὀλίγες ὥρες σας μοῦ χαρίζετε και κάποτε κάποτε μερικὰ γραμματάκια παρὰ πολὺ ἔξυπνα ὥστε νὰ εἶνε τρυφερὰ... Τρῶμε μαζί ἀπόψε;... Ἐχω ἐπιθυμίαν νὰ πάμε στὸ Κινέζικο Περίπτερον...

— Ἄ! ὄχι ἐκεῖ...

— Γιατί;

— Πρῶτα-πρῶτα, ἀπόψε δὲν εἶνε δυνατόν... Ἐχω πολλὴ δουλειά...

— Θεέ μου! Τί κουραστικὸς ποῦ εἶσθε μ' αὐτὲς τις δουλειᾶς σας!... Ἀλλὰ δὲν πιστεύω... Περιμένετε καμμιὰ γυναίκα, τὴν Βεατρίαν, τὴν ἀδελφὴν ψυχὴν!

— Περιμένω ἕνα γράμμα, πολὺ σημαντικόν...

— Τόσο πολὺ;... Ἐξαρτῶνται τὸ μέλλον σας ἀπ' αὐτό;...

— Τίς οἶδε!

¹ Πρόσωπον τῆς κωμωδίας *Μισάνθρωπος* τοῦ Μολιέρου = Γρηὰ — φιλάρεσκη.

— Πφ!

— Καληνύκτα, αγαπητή μου... Νά με συχωρήτε...

Της έφίλησε τὸ χέρι ἀλλὰ καθὼς ἐσήκωνε τὴν κεφαλὴν, τὸ ἐχθρικὸν βλέμμα τῆς Ρενὲ συνήντησε τὸ ἰδικόν του. Ἡ ἡμέρα ἔφρευγε ἀργά, καθὼς εἰς τὴν δύσιν ἐνὸς ἔρωτος ὁ πόθος φύγει ἀργὰ ἀπὸ τὰς ψυχάς. Ἡ γυναῖκα ποῦ εἶχε δώσει καὶ εἶχε ζητήσει μόνον τὴν ἡδονὴν, ἤσθάνετο, ἀπὸ μίαν ζηλότυπον διαισθησιν, τὸν ἄνδρα ὁ ὁποῖος ἀπεμακρύνετο ἀπ' αὐτὴν βαδίζων πρὸς τὸ πάθος.

Καὶ ὁ δεσμός, τὸν ὁποῖον εἶχε πιστεύσει τόσο δυνατόν, ἦτον τώρα μία κλωστή ἔτοιμη νὰ κοπῆ...

Ματαιόδοξη καὶ ἀπαιτητικὴ, παρ' ὀλίγον μὲ μίαν τῆς λέξιν νὰ κόψῃ αὐτὴν τὴν κλωστήν... Ἀλλὰ ἡ Ρενὲ Μορισώ, μὲ ὄλην τὴν προνοητικότητά της, εἶχε τὴν κρυφὴν δειλίαν τῶν φιληδόνων ὑπάρξασαν. Δὲν εἶχε ἀγαπήσει ποτέ της καὶ δὲν θάγαποῦσε ποτέ της κανένα. Ὁμως τῆς εἶχαν ἀρέσει μερικοὶ ἄνθρωποι καὶ ὁ Νοὲλ περισσότερο ἀπ' ὅλους. Τῆς ἄρεσε μάλιστα περισσότερο τὴν στιγμὴν αὐτὴν ποῦ τὴν ἄφινε.

— Εἶχε μεταβῆ εἰς ἀναζήτησίν του τὸ περασμένο φθινόπωρον εἰς τὸ Bellagio καὶ ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας ἔμειναν μαζί μόνον τους οἱ δύο καὶ ἡ ζωὴ αὐτὴ ἦτον πολὺ μελαγχολικὴ. Ἡ Ρενὲ δὲν ἐνόησε ὅτι ὁ Νοὲλ πιθανὸν νὰ εἶχε κουρασθῆ τὰ ξανθὰ μαλλιά της καὶ τοὺς ὄμους της, τὰ χωρατὰ της, ὅτι πιθανὸν νὰ εἶχε κουρασθῆ ἀπὸ τὴν «κομψότητα» αὐτὴν ποῦ ἐπιτηδεύετο... Αὐτὸς ὁ ὁποῖος τὴν εἶχε εὖρει εὐχάριστον καὶ διασκεδαστικὴν πρότινος, τὴν παρετήρει ἀπογοητευμένος τώρα καὶ μόλις τὴν ἐπιθυμοῦσε χωρὶς νὰ εὐχαριστῆται ἐν τούτοις μαζί της. Ἄν κ' ἐμπρός της παρουσιάζετο ὡς *φιλήδονος σκεπτικιστής*, ἦτον κατὰ βάθος, εὐαίσθητος καὶ τρυφερός καὶ εἶχε ἤδη κορεσθῆ ἀπὸ ἓνα ἐντελὸς *σαρκικὸν* ἔρωτα. Τὴν γεμάτην ἐγωισμόν καὶ ματαίαν αὐτὴν γυναῖκα, πεθαίνουσαν ἀπὸ αὐτολατρείαν, αὐτὴν τὴν ἐρασίαν γυναῖκα — νευρόσπαστον τὴν ἐχρησιμοποιοῦσε ὅπως ἤθελεν αὐτὸς καὶ θὰ τὴν ἀπερριπτε χωρὶς τύψεις μόλις θὰ ἔπανε νὰ τοῦ ἀρέσῃ — ἦτον τόσο βέβαιος ὅτι δὲν θὰ τῆς ἐργάζετο τὴν καρδιά!

Ὅταν ἐγύρισε εἰς τὴν Γαλλίαν, πέντε μῆνας ἀργότερα ὁ σύνδεσμός των ἀνευρώθη...

Ἀλλὰ ὁ Νοὲλ καθίστα σπανιωτέρας τὰς ἐπισκέψεις του, ἀρνείτο νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ θέατρον, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἀπέφευγε ὅλας τὰς Λαγκλόα, τὰς Βερνὲτ καὶ τὰς ἄλλας ποῦ ἀποτελοῦσαν τὴν *μπάνταν*, τὴν αὐλὴν τῆς Ρενὲ... Ἐλεγε ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ τὸν ὠργίζαν μὲ τὴν μετριότητά των, τὴν πτωχείαν τῆς ψυχῆς των...

— Μὰ τί σὰς ἔπιασε; ἔλεγε ἡ Ρενὲ κάποτε. Θὰ ἐπέσατε εἰς τὸν σοσιαλισμὸν ἢ τὴν φιλελευθροσύνην... Καὶ ὁ τρόπος αὐτὸς μὲ τὸν ὁποῖον ἐγκωμιάζετε τὰς *γυναῖκας τοῦ πνεύματος*... Ἡ ὁμιλία σας ἄλλοτε ἦτον περισσότερο διασκεδαστικὴ ἀπὸ τὰ βιβλία σας, ἄλλοτε!... Καὶ τώρα εἶνε σὰν νὰ πιστεύετε ἐκεῖνα ποῦ γράφετε: γίνεσθε φεμινιστῆς, ἐσεῖς! Εἶνε παράξενο...

Αὐτὸς δὲν ἐσυζητοῦσε καθόλου. Ἐσῆκωνε τοὺς ὄμους, ἔπειτα ἀναπτε ἓνα σιγαρέττο. Ἡ εὐγενικὴ σιωπὴ του ἔσκαζε τὴν κυρίαν Μορισώ. Τὰ ραντεβού των ἐτελείωναν μὲ γλυκύπικρα λογάκια.

Ἡ Ρενὲ ἐμυρζίζετο κάποιον κρυφὸν κίνδυνον. Ὑπῆρχε μία γυναῖκα, κάποια γυναῖκα στὴ μέση... Προσεχῆς ἐρωμένη, ἢ μήπως μνηστή;... Ὁ Νοὲλ ἐφοκιοῦσε εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ γάμου κ' ἐφοβεῖτο τὸν «σοβαρὸν δεσμόν» ὅπως λέγουν. Ποτέ δὲν εἶχε ὑποσχεθῆ πίστιν καὶ οἱ ἔρωτές του ἦσαν ἰδιοτροπίαί...

Ἀλλὰ δὲν ἦτον ἰδιοτροπία ποῦ τὸν ἔκαμνε τόσο ἀμύλητον, τόσο πικραμένον... Ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐμνησκακοῦσε ἐναντίον τῆς ἐρωμένης του διὰ τὰ φιλήματα ποῦ τοῦ ἔδιδε...

Τὴν τελευταίαν φορὰν προπάντων, ἡ Ρενὲ εἶχε αἰσθανθῆ ὅτι χάσμα ὑπῆρχε μεταξύ των ἦτον τόσο λυπημένος, τόσο ἐφαίνετο ἀηδιάζων τὸν ἑαυτὸν του!...

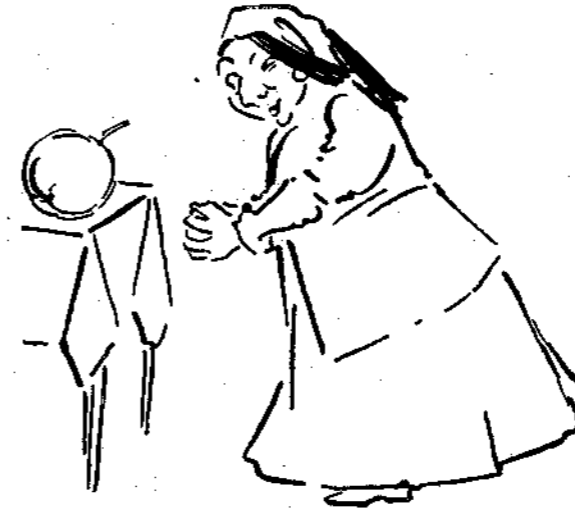
Νὰ τὸν ἐρωτήσῃ;... Δὲν ἐτολμοῦσε νὰ διακινδυνεύσῃ ἐρώτησιν ὀρισμένην, διότι δὲν ὑπῆρχε μεταξύ των καμμία ἐγκαρδιότης σχέσεων, μία λογομαχία μόνον καὶ θαπεία. — Καὶ ἡ γυναῖκα αὐτὴ ποῦ δὲν ἦτον δειλὴ καὶ τὴν ὁποῖαν ἡ ἐντροπὴ δὲν ἐνοχλοῦσε καθόλου, δὲν ἤσθάνετο καμμίαν εὐχαρίστησιν εἰς τὸν ρόλον τῆς ἐμπίστου καὶ τῆς φίλης...

Αὐτὸ τὸ βράδυ ὅμως, κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ ἡ Ρενὲ ἠσθάνθη ἓνα ζωηρὸν πείσμα καὶ σχεδὸν θλίβιν... Παρετήρησε τὰ λεπτὰ καὶ φανερόνοντα θεληματικότητα χεῖλη τοῦ νέου. Καὶ ἐπόθησε νὰ τὸν ἐπανακτήσῃ...

[Ἀκολουθεῖ]

[Μετάφρ. Α. Κ.]

MARCELLE TINAYRE

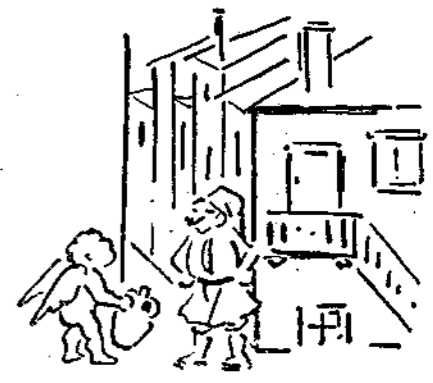
Μήλο μου, μὴ μαραίνεισαι καὶ χάσῃς τὴ θωριά σου
Γιατ' ἄλλοτε δὲν ἀγαπᾶ ὡσὰν τὴν ἀφεντιά σου.

Ἐγὼ καλὰ καθόμηναι, φρόνιμα, μὲ τάξι.
Τὶ τοῦ καμα τοῦ ἔρωτα κ' ἤρθε νὰ μὲ πειράξῃ.

Δεμονιά καὶ κυτριά μου ποῦ ἔχεις φύλλα θροσερά
Δρόσιό μου τὴν καρδιά μου, κί' ὅλα μου τὰ σωθικά.

Ὁ ἔρωτας μ' ἀπῆλθησε σ' ἓνα στενὸ σοκάκι.
Ἐβάστα καὶ στὰ χεῖρα του ἓνα σταμνὶ φαρμάκι.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΕΑΝ εσώζετο ο μέγας πολίτης — ήτο ή ειλικρινής ευχή όλης της Ελλάδος διά τον ποιητήν αυτόν του πλούτου — θα είχε, εις τας ώρας της σχολής του, μίαν ευχάριστον ένασχόλησιν, ανυπολόγιστος και μανθάνων τί συνέβη γύρω από την κλίνη της αγωνίας του. Είνε μερικά περιστατικά της ζωής, που κάμνουν τον άνθρωπον φιλόσοφον, ακόμη και όταν δεν είνε γεννημένος με φιλοσοφικήν ιδιοσυγκρασίαν. Και ο Πεσματζόγλου, θα είχε να φιλοσοφήσῃ, με τον τρόπον που φιλοσοφεί ξεχωριστά κάθε άνθρωπος, χωρίς να ήνε *μονιστής, διωγτής* ή ό,τι άλλο, διά πολλά πράγματα της φήσεως και της ζωής. Διά την τύχην, διά την Ιατρικήν, διά τους ανθρώπους, διά τας εφημερίδας και διά την οικονομικήν επιστήμην ακόμη.

Όταν ή ασθένεια ανεβαίνει τα μαρμάρινα σκαλοπάτια των επισήμων και όταν φθάνει απρόσκλητος και χωρίς διατυπώσεις εως την κλίνη των, δανείζεται και αυτή την επισιμότητα των θυμάτων της και προσελκύει τα έκθαμβα βλέμματα του κόσμου. Γίνεται και αυτή επίσημος. Η λευκαίμια του πανελληνίου ανθρώπου και ή λευκαίμια του γείτονός μου του άπομάχου ώρισμένως δεν είνε το ίδιο πράγμα. Έπρεπε να νεβή από το υπόγειον του άσχημου εις την αίθουσαν του τραπέζιτου διά να γίνη τραγικώς γνωστή εις όλον τον κόσμον, ακόμη και εις τους Ιατρούς. Εάν εσώζετο ο Πεσματζόγλου θα είμπορούσε να *καυχήθῃ*, ότι έδίδαξε την λευκαίμian εις την Ελλάδα κ' έκαμε σοφότερους τους Ιατρούς της.

Όταν πάλιν ή Ιατρική ανεβαίνει τα μαρμάρινα σκαλοπάτια των επισήμων και πλησιάζει με σοβαρότητα, όχι πάντοτε δικαιολογημένη, εις την κλίνη των, παίρνει και αυτή από την επισιμότητά των, και όλος ο κόσμος την κυττάζει έκθαμβος, ως να την έβλεπε διά πρώτην φοράν. Όρισμένως ή Ιατρική που κατεβαίνει εις το υπόγειον του γείτονός μου του άπομάχου δεν είνε ή Ιατρική που ανεβαίνει εις τας αίθουσας του τραπέζιτου. Η πρώτη περνά και κανένας δεν την αντιλαμβάνεται. «Βαπτίζει και μυρώνει άρα ζήση, άρα μη ζήση». Η δευτέρα πηγαινει με πομπήν. Ο κόσμος σταματά και της άνοιγει τόπον να περάσῃ. Κρατεί τα βότανα της — τα ίδια βότανα! — μέσα εις μεταξωτόν σάκκον και κρύβει τους διαταγμούς της κάτω από πορφύραν. Αί εφημερίδες, που ένασχολούνται με όλα τα επίσημα και πλούσια αντικείμενα, παραμερίζουν κάθε άλλο θέμα διά να ένασχοληθουν με την επίσημον Ιατρικήν. Και επειδή ή Ιατρική, όπως ο Διάβολος, έχει πολλά ποδάρια, κάθε δημοσιογράφος πιάνει από ένα. Και εκείνη, όπως οι πολυποδαρούσες, αφήνει από ένα της ποδάρια εις τον καθένα και τους ξεφεύγει. Όλα αυτά συμβαίνουν όταν ή Ασθένεια και ή Ιατρική ανεβαίνουν τα σκαλοπάτια των επισήμων. Γίνονται και αι δύο άγνωριστες. Και έτσι εις τας Αθήνας τας ήμέρας αυτές εδημογραφήθησαν τόσαι λευκαίμια όσοι είνε και οι άνθρωποι που όμιλούν διά λευκαίμian. Και ποίος δεν είνε; Εάν επανεύρισκεν ο μέγας πολίτης την υγιείαν του θα διεσκέδαζε, σκεπτόμενος, ότι, όχι μόνον έκαμε λαλιότερον την γλώσσαν των Ιατρών — ο χρυσός, λέγει ο Δ'Αφεντούλης εις την «Φαρμακολογίαν» του, και εν τή παλάμη έντεθείς, κουφότερον καθιστά το σώμα των Ιατρών και λαλιότερον την γλώσσαν — αλλά και

ότι έδωκεν άφορμήν εις εφαρμογάς της Ιατρικής άγνωστους εως τώρα.

Εφαρμογάς. Διατί όχι; Μία είνε και εκείνη που μας υπενθύμισεν ο καθηγητής κ. Ζωχιός. Ο πνευματώδης διδάσκαλός μου έκαμεν ένα υπαινιγμόν εις το έρεθισμένον άνακοινωθέν, που εδημοσίευσεν εις την «Εστία» και το όποϊόν έγραψεν αρχικώς γαλλιστί, διά να συγκεκριάσῃ με τας απαλότητας της γαλλικής γλώσσης την τραχύτητα της δικαιολογημένης όργης του. Και ώμίλησε περι λευκαίμias και χρηματιστικών «κόλπων». «Αν είχα το πνεύμα του συμπαθητικού διδασκάλου μου, θα έγραφα μίαν μονογραφίαν διά την νέαν αυτήν εφαρμογήν της Ιατρικής, διά την Ιατρικήν εφηροσομένην εις την Οικονομολογίαν. Διατί όχι; Το χρήμα που έγινε επική δύναμις εις τας ήμέρας μας, έπηρεάζει τα πάντα και επηρεάζεται άμοιβαίως. Εις τον παλαιόν καιρόν φαίνεται ότι είχε μόνον την δύναμιν, χωρίς τίτλους εύγενείας. Σήμερον τους απέκτησε και αυτούς. Και έτσι εξηγείται, πώς, ενώ εις τον παλαιόν καιρόν οι άνθρωποι όμιλούσαν με συστολήν δι' αυτό και δεν όμιλούσαν εις κάθε περίπτωση, τόσον ώστε και ο Χριστός ακόμη να σκανδαλιζέται, βλέπον το εμπόριον πλησιάζον εις τον ναόν του Κυρίου, σήμερον με τους άριστοκρατικούς του τίτλους, φθάνει υπερέφρονον μέχρι των βωμών και των εστιών. Έως χθές αι εφημερίδες, όμιλούσαι διά την αγωνίαν ενός ανθρώπου, άνεμίγνυν άσβεβώς υπό διπλόν τίτλον την ζωήν του ανθρώπου με την ζωήν των τραπέζων, την Ιατρικήν με την οικονομολογίαν, πράγμα που δεν θα έσυγχαρούσεν ή παλαιά εγένεια. Δι' όλα αυτά θα έλάμβανε άφορμήν να φιλοσοφήσῃ ο νεκρός της χθές, επανερχόμενος εις την ζωήν και την ενεργείαν.

Άλλο υπήρξεν όμως το θέλημα της Μοίρας. Ο μέγας δημιουργός, ή εξαιρετική αυτή νεοελληνική δύναμις, ο άνθρωπος προς τον όποϊόν είχε συνειθίσει να στρέφεται ή Ελλάδα, δι' ότι άπαιτούσε τόλμη, δημιουργικότητα, ενεργείαν, νικητής τόσων αγώνων, έπεσε νικημένος εις τον έσχατον, τον άνωσον αγώνα, μ' ένα τελευταίον ειρωνικόν μειδίαμα προς την άνισχυρον επιστήμην, που έσταύρωσε τα χέρια της επάνω από την αγωνίαν του. Και ποίος ήξεύρει εάν, την τελευταίαν στιγμήν, το δαιμόνιον του ανθρώπου αυτού, ο όποϊός δεν έγνωρίσεν παρά έπιτυχίας και νίκης εις την ζωήν του, δεν επεθύμησε να είνε Ιατρός, διά να σώσῃ ο ίδιος τον έαυτόν του. Οι Ιατροί του έμετρούσαν με άπόγνωσην τα έκαιτομύθρια των ερυθρών και των λευκών αιμοσφαιρίων του. Και δεν είμπούσαν να φέρουν το ίσοζύγιον. Ίσως ο ίδιος θα το έφερον.

Διότι ο μέγας αυτός δημιουργός ήτο από το ύφασμα των ανθρώπων, από το όποϊόν δημιουργούνται οι νικηταί των ανθρώπινων αγώνων.

Π. ΝΒ.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

Κωνστ. Ζέγγελης

ΕΙΣ κάποιαν διάλεξιν των «Παναθηναίων» μου φαίνεται ότι έγνωρίσθηκα με τον νέον καθηγητήν της Χημείας εις το Πανεπιστήμιον, κ. Κωνστ. Ζέγγελην. Ένθυμούμαι καλά ότι, από τα όλίγα λόγια που ά-

Κωνστ. Ζέγγελης

τηλλάξαμεν, μου έκαμε βαθυτάτην έντύπωσιν. Το θέμα της συνομιλίας μας δεν ήτο περί χημείας, άλλ' άπλούστατα γλωσσικών και καλλιτεχνικών. Όμολογώ ότι από ένα χημικόν δεν έπεριμένα τόσην λεπτήν αίσθησιν του καλού και τόσην γνώσιν των γλωσσικών ζητημάτων μας. Είξευρα ότι ο κ. Ζέγγελης συνεργάζεται εις τα «Παναθηναία» όπου είχα αναγνώσει διαφόρους μελέτας του, αλλά δεν ήτο δυνατόν να φαντασθώ ότι ο άνθρωπος αυτός, που είνε βυθισμένος εις το πέλαγος της γιγαντιαίας αυτής επιστήμης, εύρισκε τον καιρόν να παρακολουθή και την σύγχρονον φιλολογικήν μας κίνησιν και το σπουδαιότερον να έχῃ σαφή έν' αυτής γνώμην.

Η συνομιλία μας εκείνη μ' έκαμε να τον παρακολουθήσω κατόπιν και ως επιστήμονα. Τον ήκουσα διδάσκοντα εις το Χημείον και το Πολυτεχνείον. Σας βεβαίω ότι μ' εξέπληξε ή σαφήνεια του και ή ευφράδειά του. Έχει θαυμάσιον μεταδοτικόν. Η φράσις του είνε στρογγυλή και τόσον καθαρά, που δίδει εις τον άκουσάτην την έντύπωσιν ότι ο διδάσκων είνε όχι μόνον βαθύς γνώστης της επιστήμης του αλλά και έξοχος διδάσκαλος.

Ός εκ τούτου δεν είνε καθόλου παραδόξον να μεγαλοφυγήσῃ εις την επιστήμην του. Και το πιστεύω αυτό διά τον κ. Ζέγγελην. Είνε άλλως τε κ' ή πεποιθήσις πολλών, άφου ένας καθηγητής του Πανεπιστημίου που τιμά την Μαθηματικήν Επιστήμην, και τον όποϊόν σέβονται και θαυμάζω, τον απέκάλεσε «ήρωα» έν συγχροίσει με άλλους συναδέλφους του. Και όντως πρέπει να είνε ήρωας διά να διαδεχθῃ ένα Χρηστομάνον.

Θεόδωρος Σκούφος

Ο κ. Σκούφος είνε άληθινά ένας πολύ καράδοξος άνθρωπος. Ήκουσα περί αυτού όταν ήμουν πολύ νέος ακόμη μέσα σ' ένα φιλικό σπίτι. Είταν αι ήμέραι που είχε φύγει διά την Εβρώπην, όπως σπουδάσῃ Παλαιοντολογία. Η απόφασις αυτή του κ. Σκούφου να έγκολπωθῃ μίαν επιστήμην κάπως σπανίαν, μου είχε χαλάσει τον νουν και κατειχόμεν από την έπιθυμίαν να γνωρίσω αυτόν τον άνθρωπον. Σκεφθήτε το, δεν ήτο μικρόν αυτό διά τον τόπον μας όπου σωρηδόν γίνονται Ιατροί, δικηγόροι και διδάσκαλοι, ένας νό ξεφυγή από τας επιστημονικάς α-

τας άσχολίας και να έναγκαλισθῃ μίαν επιστήμην τόσον δύσκολον την όποιαν με τόσον κόπον ο Cuvier κατώρθωσε να επιβάλῃ διά να την συνεχίσουν βραδύτερον οι Δάρβιν, Λαφλάσδ, Ουέλεϋ και άλλοι.

Άλλ' ο κ. Σκούφος φαίνεται ότι ήτο πλασμένος δι' αυτήν. Εις την Εβρώπην εθριάμβευσε καθώς και εδώ όταν επέστρεφεν. Είμπορώ μάλιστα να ειπώ ότι εις την Ελλάδα είνε ο δημιουργός αυτής της επιστήμης ήτις παρέχει άνυπολόγιστους άπηρεσίας εις την εξέλιξιν της ανθρώπινης σκέψεως διά της γνώσεως της ιστορίας του πλανήτου μας. Το ανθρώπινον πνεύμα όφείλει όχι όλίγα εις τους παλαιοντολόγους, τους βαθείς τούτους έρευνήτας των έντός της γῆς άπολιθωμένων οργανισμών.

Έκ των έρευνητών τούτων δι' ήμās είνε και ο κ. Σκούφος τον όποϊόν το Πανεπιστήμιον εκάλεσεν εις τους κόλπους του διά την έδραν της Παλαιοντολογίας. Σεμνός εις τους τρόπους, μειοφρων και συνομιλητής ευχάριστος, ο νέος καθηγητής είνε συμπαθέστατος

Θεόδωρος Σκούφος

εις όσους τον πλησιάζουν. Οι αναγνώσται των «Παναθηναίων» των όποιων είνε συνεργάτης, τον γνωρίζουν προ πολλού και είμαι βέβαιος ότι ιδιαίτέρως θα έχάρησαν που επί τέλους οι κόποι ενός τοιούτου επιστήμονος έστέρφησαν από έπιτυχίαν.

Π. Ζ

Nira Φωκά

ΕΝΑ τάλαντον, που προσετέθη εις τον καλλιτεχνικόν κόσμον των Αθηνών. Προτιμώ να το αφήσω χωρίς επίθετον από φόβον μήπως ελαττώσω την αξίαν του. Μας ήλθε από την Εύρωπην, πέρσει το καλοκαίρι. Αί Αθήναι ως χαρούν μεγάλην χαράν, ως υπερφανευθούν διά την νέαν των κατοικον. Πρό ενός ή δύο έτών, περαστική, ή κυρία Φωκά έτραγουδήσε εις μίαν συναυλίαν του «Παρνασσού». Προχθές εις τον «Παρνασσόν» πάλιν ήκούσθη το τραγούδι της. Ποίους κόσμους έμορφους ένθυμίζει, τέχνης που την καλλύνον χίλια μυστικά στολίδια.

Ένα τραγούδι που δεν λησμονείται, μα όλοένα, μέσα στην ψυχήν εκείνου που το ήκουσε, φθάνει του όνειρου τα μακρυσμένα όρια. Έχοι καθαροί και διαυγείς. Με δροσιά ραντισμένοι. Ασφαλείς. Θερμοί και άπαλοί. Θίγουν τας λεπτοτέρας χορδάς, και στο πέρασμά των ξυπνά το πιδ άληθινόν αίσθημα.

Νίνα Φωκά

Ἡ κυρία Φωκά εἶναι Συμριναία. Φυσιογνωμία ἀνοικτή, ὅπως τὴν βλέπετε εἰς τὴν εἰκόνα της. Ὅλα ζωγραφισμένα σὸ πρόσωπόν της ἐπάνω. Ἡ χειρονομία της θερμὴ καὶ εὐλακρῆ. Ἀφελῆς καὶ ἀνεπιτηδεύτος, δὲν ἔχει καμμίαν ἰδέαν διὰ τὸ τάλαντόν της, ἰδέαν ματαιότητος. Δείγμα ἀληθινοῦ καλλιτέχνου.

Τὶ εὐχάριστες ὥρες ὅταν δέχεται τὸν μικρὸν κύκλον τῶν μουσικῶν καὶ λογίων σὸ σπίτι της. Κάποτε τὸ μοναδικὸν τραγοῦδι της συνοδεύει ἑξαφνα μιά παιδικὴ νότα ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ δικτανοῦ δωματίου, σάν νὰ ἤθελε νὰ ἐνθυμίση εἰς τὴν καλλιτέχνηδα πᾶς εἶναι καὶ μητέρα. Καὶ εἶναι καὶ εἰς τὰ δύο τῶσον τελεία. Ἐνα χαμόγελο γεμάτο ἀπὸ καλωσύνην καὶ στοργὴν πρὸς τὰ χαριτωμένα της μικρά, καὶ ἀμέσως ἔπειτα ἡ γυναῖκα τῆς τέχνης, ποῦ λησιμονεῖ ὅλα καὶ ἀφαίρειται καὶ ζῆ μέσα εἰς τὴν μοναδικὴν ἀτμοσφαιρὰν ποῦ σκορπᾷ γύρω τὸ τραγοῦδι της.

Πρέπει, ἀλήθεια, νὰ ὑπερηφανεύεται τὸ Ὁδεῖον Λόττενρ διὰ τὴν μοναδικὴν του αἰοδόν. Γλίγωρα ἐλπίζομεν παρὰ τὴν ταλαντοῦχον καλλιτέχνηδα νὰ ἔχομεν νὰ ἐξάρωμεν μίαν τελείαν καθηγήτριαν. Καὶ δὲν εἶναι ἀπλῆ φράσις φιλοφροσύνης αὐτὸ ποῦ γράφω. Τὸ ἤκουσα ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν εἰδικῶν ὅτι ἡ μεθοδὸς της θά φέρη τοὺς καλλιτέρους καρπούς καὶ θά ἤμπορεση νὰ ἀναδείξῃ τὰς μαθητριάς της, ἐκείνας ποῦ ἔχουν τὸ δάρον τῆς φωνῆς, ἀνταξίας τῆς διδασκαλίου

K. M.

Κωνστ. Νικολάου

ὍΤΑΝ βλέπω τὸν κ. Νικολάου θυμοῦμαι πάντοτε τὸ καμαράκι τῆς ὁδοῦ Σορβάνης ἔς τὸ Παρίσι. Εἶνε ἐννέα χρόνια τώρα ποῦ ἕνα βράδυ ἕνας κοινὸς φίλος ὁ γλύπτης κ. Σάχος μᾶς ἐγνώρισε. Νὰ σὰς εἶπω εὐλακρῶς; Δὲν ἐνθουσιαστικὰ ἀμέσως με τὸν κ. Νικολάου. Ἡ ὀλοστρόγγυλη ξυρισμένη μορφή του, ἕνας στόμπος ἰδιαιτέρως ἔς τὴν ὀμιλίαν του καὶ ἡ ἐμφυτος ἐπιφυλακτικότης μου, μ' ἔκαμαν νὰ εἶμαι κάπως ψυχρὸς μαζί του. Εἶνε ἀλήθεια ὅτι μοῦ ὀμίλει μὲ πῶλον ἐνθουσιασμόν διὰ τὴν φωνητικὴν μουσικὴν — τότε ἐφοῖτα εἰς τὸ Conservatoire — ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν του. Αὐτὸς ὁ ὕμνος πρὸς τὸ ἐγὼ τοῦ δὲν μοῦ πολυήρσε, μολοντί μέσα εἰς τὴν συνείδησίν μου ἐδραοῦτο ἡ πρὸς τὸ τάλαντον του ἐκτίμησός μου. Τὴν στιγμήν ὅμως ὅπου ἤρχισα νὰ τὸν μελετῶ βαθύτερον καὶ νὰ τὸν συμπᾶθω, τὸν ἔχασα.

Κατὰ τὴν συνήθειάν μου δὲν ἐφρόντισα νὰ μάθω τί ἀπέγγινεν ὁ παχὺς καὶ ὀλοστρόγγυλος νέος ὅταν

κατὰ τύχην ἀπὸ τὸν Σαμάραν ἐπληροφορήθην ὅτι εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ κ. Νικολάου ἐδρεπε δάφνας. Ὁ συνθέτης τῆς «Φλόρα Μιράμπιλις» ἦτο ἐνθουσιασμένος μαζί του, ἕνας ἐνθουσιασμὸς ἀδόλος καὶ εὐλακρῆς ποῦ με παρέσυρε κ' ἐμένα, ὥστε νὰ αἰσθάνωμαι τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὸν ἐπανίδω καὶ νὰ συζητήσω καὶ πάλιν μαζί του.

Ἡ ἐπιθυμία μου αὕτη ἐβράδυνε νὰ πραγματοποιηθῆ. Ἀλλὰ μόνον τὰ βουνα δὲν συναντῶνται καὶ μίαν ἡμέραν ἡ τύχη μᾶς ἔφερε τὸν ἕναν ἀπέναντι τοῦ ἄλλου. Ἡ παλαιὰ γνωριμία μετετράπη εἰς φιλίαν. Δὲν ἀντηλλάξαμεν τοὺς ὀπλισμούς μας ὅπως οἱ Ὀμηρικοὶ ἦρωες. Ἐὖς ἐκεῖ δὲν ἐφθάσεν ὁ ἐνθουσιασμός μας. Ἄλλως τε ἐστεροῦμεθα τοιούτων ὀπλισμῶν. Περιωρίσθημεν μόνον εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν μερικῶν σκέψεων καὶ ἰδεῶν καλλιτεχνικῶν.

Ὁ κ. Νικολάου εἰς τὴν συνάντησίν μας αὐτὴν σὰς βεβαίω μὲ ἐφάνη ἄλλος ἄνθρωπος. Δὲν βλέπω πλέον εἰς αὐτόν, τὸν καλλιτέχνην αἰοδόν, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγιον, καὶ τὸν πατριώτην μαζί. Τὸν ἄνθρωπον ποῦ τὸν ἐγκέφαλό του καὶ τὴν ψυχὴν του κάποια σκέψις ἐδρύτερα θωπεύει. Μένει πάντοτε ὡς ἐξωτερικὸς ἄν-

Κωνστ. Νικολάου
Γελοιογραφία Θ. Ἀρνίνου.

θρώπος ὁ ἴδιος. Ἡ αὐτὴ ὀλοστρόγγυλος καὶ ξυρισμένη φυσιογνωμία, τὸ ἴδιο κούμβωμα τῆς ρεδιγκότητος, τὸ αὐτὸ ἀρχισρατικὸν βᾶδισμα καὶ χαϊρέτισμα. Ὁ αὐτὸς τόνος τῆς φωνῆς του ὁ στρογγύλος καὶ στομφώδης. Τὸ ἐγὼ τοῦ ἐπίσης ὡς βαθυφώνου δὲν ἠλλοιώθη. Τί με τοῦτο; Μήπως πράγματι δὲν εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πλέον περιτέχνους βαθυφώνους τῆς ἐποχῆς μας; Ἀλλὰ τώρα μοῦ ἀρέσει καὶ ὁ ἄνθρωπος ποῦ γελᾷ σάν παιδάκι καὶ ποῦ ἀρνίει τὸν νοῦν του νὰ ὀρμῆ πρὸς τὰ μεγάλα καλλιτεχνικὰ ἰδανικά διὰ τὸ ἔθνος μας.

Ὡς καλλιτέχνην τὸν χειρισκρότησα πολλὰς φορὰς. Ἄλλ' ἐκεῖ ὅπου δὲν θά τὸν ξεχάσω εἶνε ὅταν τὸν εἶδα ὡς Μέφιστοφελῆν εἰς τὸν «Φάουστ». Ἄν σὰς εἶπω ὅτι ἕνα τοιοῦτον τύπον Μεφιστοφίλους ποθοῦν πολλοὶ μεγάλοι καλλιτέχναι νὰ διαπλάσων, θά σὰς φανῆ ὑπερβολή; Ὅχι βεβαίως, διότι ἡ μοῖρα τὸν ἐπροίκισε μὲ ἀληθινὴν καλλιτεχνικὴν φλόγα καὶ εἶνε ἀπὸ τοὺς σπανίους, ποῦ ἔχει καὶ ἡ πτωχὴ μας πατρις νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὴν φωνητικὴν μουσικὴν, μὲ κάποιαν ὑπερηφάνειαν.

Π. Ζ.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Η ΝΟΙΣΑ τὸ συρτάρι τῶν «Παναθηναίων» ὅπου ἐκρύπτετο δεκαπλοῦς ποιημάτων νεαρῶν ποιητῶν. Εἶχα τὸν ἠρωισμόν νὰ τ' ἀναγνώσω ὅλα καὶ ἐσκέφθην ὅτι ὁ Ἀττικὸς ἥλιος ποῦ θαυμάζομεν ὅλοι μας καὶ ἰδιαιτέρως ὁ κ. Γαβριηλίδης, ἐξακολουθεῖ νὰ ἐκκαλύπτῃ ὄχι ὀλίγους νεαροὺς ποιητὰς. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄλλως τε ὅλος ὁ κόσμος γράφει στίχους χωρὶς ὄμως καὶ ὅλοι νὰ εἶναι ποιηταί. Ἰδίως μεταξὺ τῶν νέων ἡ τάσις αὕτη πρὸς τὸ στιχογραφεῖν κατήνησε σχεδὸν μανία. Θά ἦτο φρονιμώτερον ὅμως οἱ περισσότεροὶ νὰ κατεγίνοντο, πρὶν ἢ διαρμηνεύσουν τοὺς πόθους τῶν καὶ τὰ ὄνειρά των διὰ τῆς Ἀπολλωνίου λύρας, εἰς τὴν μελέτην τῶν καλῶν ποιημάτων ἰδικῶν καὶ ξένων. Κάτι θά εἶχον νὰ ἀφελθῶν ἐκ τῆς μελέτης. Ἄν ὄχι τίποτε ἄλλο τοῦλάχιστον κάποια ἐπιφύλαξιν πρὸς τὴν ποιητικὴν τῶν μεγαλοφυῶν καὶ ἕνα διαταγμὸν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς τέχνης των.

Ἐκτὸς τούτου διὰ τῆς μελέτης οἱ νεαροὶ μουσολῆπτοι θά μάθουν ὅτι ὁ ναὸς τοῦ Ὁραίου εἰς τὸν ὅποιον ποθοῦν νὰ εἰσέλθουν ἔχει τὴν θύραν πολὺ στεγνὴν δι' ὅσους δὲν κατορθώνουν νὰ διακρίνουν πραγματικῶς καὶ τὰς ἐλαφροτέρας ἀποχρώσεις τοῦ αἰωνίου καλοῦ. Ἐπειτα ὑπάρχουν μερικοὶ νόμοι τῆς ἀρμονίας καὶ τοῦ ρυθμοῦ τοὺς ὁποίους διὰ τὴν κατανόησιν κανεὶς προαπαιτεῖται κάποια ἰδιαιτέρα σπουδῆ. Ὁ στίχος ποῦ φαίνεται τόσο ἀπλοῦς εἶνε δυσκολώτερος ἀπὸ τὴν ἀπόκρηφν ἐνὸς ἐπιστημονικοῦ διπλώματος. Πρέπει νὰ ἔχη κάποιαν ψυχὴν διὰ νὰ στέκεται εἰς τὰ πόδια του. Μίαν σκέψιν, ἕνα αἰσθημα, μίαν εἰκόνα ποιητικὴν διὰ τὴν προκαλῆ τὴν σκέψιν τοῦ ἀναγνώστου καὶ ν' ἀνακουφίῃ τὴν ψυχὴν του. Ἄλλως δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν ἂν γράφεται ἢ ρίπεται εἰς τὴν δημοσιότητα ζητώντας τὴν ἀθανασίαν, καὶ χωρὶς νὰ θέλω νὰ διασαρστήσω τοὺς νεαροὺς τῶν Μουσῶν θεράποντας, τοὺς συμβουλεύω ὅτι θά εἶναι προτιμώτερον νὰ ἔκαιον τοὺς πρώτους στίχους των ὅπως ἐπὶ τῆς τέφρας αὐτῶν δημιουργήσουν βραδυτέρον τὰ τυχόν καλλιτεχνήματά των.

Ἐπειδὴ ὅμως αὐτὸ δὲν τὸ ἔκαμαν μόνοι των, ἴσως διότι δὲν τὸ ἐσκέφθησαν, τοὺς παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψουν καὶ τὸ κάμω ἐγὼ, ἀφοῦ κρατήσω ἐξ αὐτῶν τὰ τρία κατωτέρω ποιήματα τῶν νεαρῶν κ. κ. Λεάντρου Παλαμά, Ναπολεόντος Λαπαθιώτη καὶ Ν. Δημητριάδου ἐντὸς τῶν ὁποίων γλυκοχαράζει κάποια ποιητικὴ ψυχὴ ποῦ μᾶς ὑπόσχεται κατὶ τι διὰ τὸ μέλλον

Z.

Ἀγάπης πόθοι
Γλυκὸ μαράζι
Ποῦ ἡ νύχτα κλώθει
Κι' ἡ μέρα ἀπάξει.

Καιροὶ μου μάγοι
Καὶ καρδιοχτύπια
Μέθης πελάγη
Ποῦ φλόγες ἦπια,

Γέλια καὶ πόνοι
Λαχτάρες, οἶγν,
Νέκρα σὰς ζῶντι.
Νέκρα σὰς πῖνγι...

Ἐγρονν σὰν κρίνοι
Σπυρχνισμένοι...
Ὀνειρο; ὄφνγι,
Ἀφρός;... πεθαίνει...

Σύννεφα, πάχην!
Τρέμει ὁ διαβάτης.

Ἀρσὰ τ' ἀρπάχνη
Στὸ φῶσμά της...

Ὅλο γλιστροῦνε,
Διαβάτη πλάνε
Μὰ ποῦναι ποῦναι;
Ἄ! πάνε, πάνε...

ΝΑΠΟΛΕΩΝ Α. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

Ὁ λούλουδα.

Μέσ' στὴ νυχτιὰ κάτι λογάκια
Ἀλλάξετε μὲ τᾶστερᾶκια
Καὶ τὸ φεγγάρι τοῦρανοῦ,
Καὶ τὴν αὐγὴ, στὴν πλάση γύρα,
Ὁ λούλουδα, σκορπάτε μῦθρα
Ποῦ ἀναγαλιάζουνε τὸ νοῦ.

Καὶ τὸ στεφάνι τοῦ Θανάτου,
Καὶ τὸ στεφάνι τοῦ Ἀθανάτου
Τὰ μάρμαρα, πλέκει ἐσῆς.
Καὶ φωτολάμπετε σὰν τᾶστρα
Τὴν ἀνοξὴ τὴν ἀνδοπλαῖστρα,
Στὴν ἀγκυλιὰ μέσα τῆς γῆς.

Στοῦ Χάρου ὡς πᾶστε τὰ βρόχια,
Δαρμένα πὸ τάνεμοβόχια
Καὶ μαραμέν' ἀπ' τὸ χιονιὰ.
Θρηγῶ, θρηγῶ γιὰ τὸ χαμό σας
Μὰ τί γλυκὸς ὁ θάνατός σας
Στὴς ἀκριβῆς τὴν ἀγκυλιὰ!

Εἶναι τὸ κάθε τὸ λούλουδε
Καὶ τῆς ζωῆς ἕνα τραγοῦδι
Τὸ πλέον ἀπ' ὅλα ἀρμονικό.
Ἀπ' τοῦ Ἠλιογάβαλου τὸ δέιστο,
Τὸν ἔπανο, τὸ μεγάλο ἔπνο,
Πῶς τὸν ζητᾷ, πῶς τὸν ποθᾷ!

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἀγάπης μνημόσυνα.

Μαζὰ γλυκεριὰ τοῦ φεγγαριοῦ, ἔλα χλωμὴ ἀχτίδα
Στὸ παγωμένο καὶ ἀχνὸ νὰ πέσης πρόσωπό μου.
Ἄφοῦ γὰρ με ἐβύβυσηκε κάθε ἐδῶ ἐλιπίδα
Καὶ δὲ βαστοῦν τὰ στήθια μου σὶς φλογερὸ καῦμό μου,

Ἀπὸ τὰ ψεύτικα καλά τοῦ ψεύτικου τοῦ κόσμου
Ἀπὸ τὸ πάθος τὸ τρελλὸ ποῦ σάν ὄχι μὲ πῖνγι,
Θέλω νὰ φύγω. Πάρε με σὸ ἀσημένιο φῶς μου,
Τώρα ποῦ τὴν ἀγκυλιὰν τὸν ὄφρανο μ' ἀνογεῖ.

Ὁ ὄφρανος... Ἐκεῖ ψηλὰ στὴν ἀφθαγι γαλήνη
Θά περιμένω τὴν ψυχὴν ποῦ τόσο ἀγαποῦσα,
Ἐκεῖ θά τὴν ἀγκυλιασθῶ μὲ πόθο ποῦ δὲν ὀφνγι
Καὶ θεὸ νὰ πῶ τὰ χεῖλά της ποῦ τόσο τὰ διροῦσα.

Μ' ἂν εἶρω Ἄδη ὄφρανο, ὡς ἦρα κόσμον Ἄδη,
Βαρεῖά πάνω στὴν ἀποχὴν θά πέσω τὴν καρδιά της,
Λάμα, στοιχεῖο θεὸ νὰ γενῶ καὶ μέσα σὸ σκοτάδι
Μ' αἰῶνιο παράπονο θά τερνερῶ σὺμὰ της.

Ν. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΤΡΑΒΙΟΣ ὀμιλητῆς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὁ κ. Νικολάου εἰς τὸν «Πανασσαῶν». Μᾶς ὀμίλησε διὰ τὸν Βέρδην βιογραφικῶς, ἀνεκδοτικῶς. Ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του εἰς ἕνα μικρὸν χωριὸ τῆς Ἰταλίας ἕως τοῦ

θανάτου του, ενδόξου και τιμημένου. Τί πάλη, τί άπογοητεύσεις, τί δοκιμασίες εις όλην του την ζωήν. Όλα μός τά διηγήθη δ κ. Νικολάου επί μίαν ώραν και τέταρτον χωρίς να κινηθή καμιά καρέκλα από την θέσιν της, χωρίς κανείς να βήξη ή να μετακινήθη κανένα μπιστούνι. Αλλά και τα ζωγρά χειροκροτήματα εις τό τέλος άρχουν ως πειστήρια της έπιτυχούς διαλέξεως. Δέν άντέχομεν ν' αναφέρωμεν ένα χειροκροτούμενον έπεισόδιον του Βέρδη. Ένας νέος, όχι πλούσιος, άπεράσισε να άκούση ένα μελόδραμα του Βέρδη. Τό ήκουσε δύο φορές χωρίς να κρατηθή και έγραψε του Βέρδη να του έπιστρέψη 32 φράγκα που είχε ξεδώσει διά να πάη στο θέατρον. Μέσα εις την σημείωσιν των 32 φράγγων ήσαν και 5 φράγκα διά φαγητόν. Ό Βέρδης του έστειλε 27 φράγκα και του έγραψε: Καλά, να σάς πληρώσω τά ξεδά σας, μα και τό φαί σας άκόμη;

Ο συνεργάτης μας κ. Γεώργιος Τσοκόπουλος έδημοσίευσε εις τό «Ν. Άστν» ώραιότατον χρονογράφημα περί του Ροδιακού ποιήματος του δημοσιεύοντος εις τό τελευταίον τεύχος των «Παναθηναίων» *Οι Γρηές κι' ο Χάρος*. Ίδου μερικά χαρακτηριστικά άποσπάσματα:

«Ό κ. Παύλος Γενυτός μās έδωσε πάλιν εις τά «Παναθήναια» εν άπό εκείνα τά ροδιακά τραγούδια, τά όποια εινε πετράδια πολύτιμα της έλληνικής λαϊκής ψυχής.

Τό ροδιακόν ποίημα εινε ένας από τους κρίκους του άτελειώτου κύκλου των ζώματων που ένέντευσεν εις την λαϊκήν ψυχήν ή ιδέα του Χάρου. Τά ποιήματα αυτά άπλομένα εις όλην την επιράνειαν της γής, εις την όποιαν εκράτησεν ή έλληνική ιδέα, έχουν όλα την ίδιαν χαρακτηριστική σφραγίδα. Τόν Χάρου δχι φοικιστικόν και άποτρόπαιον οικελτόν, όπως τόν φαντάζεται ή παράδοσις της άλλης Ευρώπης, αλλά μίαν δύναμιν άπλωσ άνωτεραν από τόν άνθρωπον, ή όποία, προωρισμένη να φέρη τόν θάνατον εις την γήν, συζητεί με τόν άνθρωπον, συγκινείται κάποτε, δείχνει παράδοξον άνωτοταξίαν εις τās διαταγās που έλαβε και έχει μίαν μητέρα εδουγκνήτην και εύπαθή εις την όποιαν κάποτε διαμαρτύρεται, διότι εκείνη προσπαθεί να τόν συγκινήση και να τόν άποτρέψη από τό σκληρόν έργον του.

Είδομεν εις δημοτικά τραγούδια τόν Χάρου ώραιον καβαλλάρην, επάνω εις μαύρο άλογο, ό όποιος έρχεται να πάρη την ψυχήν σκληρός και άνάγητος, άλλ' όχι άποτρόπαιος και φοικιστός.

Εις όλα τά γνωστότερα λαϊκά όνειρα, κορίτσια εις ώραν γάμου όνειρεύονται ότι έρχεται να τά πάρη ένας ώραιός ίππότης, υπέροχος εις καλλονήν, καβαλλικέων μαύρο άτι. Αί γράται που άκούουν τό όνειρο κινούν με θλίψιν τό κεφάλι. Ό ώραιός καβαλλάρης εινε ό Χάρος.

Εις τό Ροδιακόν ποίημα ό ώραιός καβαλλάρης εινε πλέον σαρκαστής. Ό βασιλιάς διάταξε να ύπανδρευόνται οι γρηές και να παίρνουν ένα νέον και ένα γέροντα. Οι γρηές άμέσως έκαλωπίσθησαν και έπήγαν ες τά δάση όπου έστησαν χορόν. Ό χάρος περνά από εκεί και ύποκρίνεται ότι ήπατήθη. Τās νομίζει «κοπέλλες, κατακόπελλες και μικροκοπελλούδες», και άφού άνταλλάξη όλίγα λόγια σαρκασμού μαζί των, τότε τās ειδοποιεί, ότι έφθασε τό τέλος των και ότι έρχεται να πάρη την ψυχήν των.

Όλη αυτή ή σύντομος στιχομυθία του Χάρου και των γραϊδιών του ζητούν να τόν γελάσουν, έχει την άπερίγραπτον άρελή χάριν των δημοτικών μας τραγουδιών, μέσα εις την όποιαν και ή θλίψις και ή μελαγχολία του θανάτου παίρνουν τά λεπτά, διανήγ χρώματα που δίδει εις τās έντονωτέρας της εικόνας ή έλληνική λαϊκή φαντασία.

*Ό κ. Γενυτός άρχά και κάπου μās στέλλει από ένα, και τά «Παναθήναια» με ιεράν ευχαρίστησιν τό άρπάξουν διά τās σελίδας των».

Συνεδρία του γερμανικού αρχαιολογικού ίνστιτούτου. 22 Νοεμβρ. 1906.—Ό διευθυντής του ίνστιτούτου κ. Δαιρπελδ συνδέων κατά τό έθος την έναρξιν των δημοσιών συνεδριών αυτού κατά τό παρόν χειμερινόν έξάμηνον προς την μνήμην του περικλειούς ιδρυτού της νεωτέρας αρχαιολογικής έπιστήμης Βίγκελμαν, πλέκει και τό έγκώμιον του πρώτου εις την νεωτέραν Ελλάδα την αρχαιολογίαν εισαγαγόντος Λουδοβίκου Ρός, ούτινος ή έκατονταετηρίς πρό μικρού έωρτάσθη εν Χάλλη. Κατόπιν αναφέρει τās κατά τό έτος τουτο εν Ελλάδα (Λευκάδι) και εν Μικρά Άσία (Περγάμω) γενομένας υπό του ίνστιτούτου έργασίας.

Άκολούθως έλαβε τόν λόγον ό εκ Βερολίνου αρχαιολόγος κ. Άλφρέδος Βrückner. Η φιλοξενία, λέγει ό ρήτωρ, την όποιαν ή φιλοξενος Έλλάς παρέχει εις τους άλλοδαπούς λογίους, ύποχρεώνει αυτούς εις άνταξίαν άντίδοσιν. Υπό ταύτην ή έννοιαν παρουσιάζει και αυτός σήμερα, ως εις των συνεργατών του μεγάλου ποιήματος, τόν πρό μικρόν τελειωθέντα τρίτον τόμον των *Αιτικών αναλύσεων*. Τό σύγγραμμα τουτο εκδίδει ό εν Βερολίνω κ. Conze κατ' έντολήν της Βιενναίας ακαδημίας των επιστημών, έπικουρούντος και του εν Βερολίνω αυτοκρατορικού αρχαιολογικού ίνστιτούτου. Πρό 46 έτών σχεδιασθέν υπό του Michaelis, πρό 35 έτών υπό του Άλεξάνδρου Conze άρχισαν, επί μίαν δεκαετηρίδα και επέκεινα υπό του Άχιλλέως Ποστολάκα μετ' άκρας προσοχής και άφωσιώσεως προσχθέν, προέβη νυν τό έργον μέχρι τοσούτου, ώστε σύμψαν τό ύλικόν των άιτικών αναλύσεων, και τό εν Ελλάδα ύπάρχον και τό άλλαχόσε διασπαρρόν, τό αναγόμενον εις την από του βου μέχρι 4ου προ Χρ. αιώνος εποχήν να εινε ήδη κατ' όλα διατεταγμένον και περιγεγραμμένον. Πρός έκδοσιν άπομένει τό ύλικόν από του τέλους του 4ου αιώνος μέχρι τέλους της αρχαιότητος, τό όποιον όμως ήδη εύρίσκειται εν έπεξεργασία. Κατόπιν ό ρήτωρ εισηγήθη εις τό θέμα του περί των άιτικών γαμηλιών δώρων. Τό οικογενειακόν φίλτρον, ό στενός οικογενειακός δεσμός άποτελοει τόν χαρακτήρα των παραστάσεων και των έπιτυμβίων αναλύσεων και των αθηναϊκών άγγελιών, όσα εις τόν οικογενειακόν των παραστάσεων κύκλον αναφέρονται. Εις τά τοιαύτα όμως άγγελία τό ένδιαφέρον ήμών δέν εξαντλείται, έφ' όσον εξ αυτών διδασκόμεθα του γάμου τά άρχαία έθιμα, ούτε έφ' όσον ταύτα σχετίζονται προς την των νεκρών λατρείαν, έπειδή εις τάφους εύρίσκονται αυτά (π. χ. οι εν τώ Έθνικώ μουσειώ γαμικοί λέβητες) και μαρτυρούσιν έπομένως άρχαία έθιμα ως τά σημερινά εν Ελλάδα, καθ' α ό γαμηλιος στέφανος συνθάπτεται όμοι με τόν νεκρόν. Έχουσι και γενικώτερον ιστορικόν ένδιαφέρον, άτι παρέχοντα ύλικόν προς σπουδήν και έκτίμησιν της άιτικής δημοκρατίας, διότι βλέπομεν πώς ή τέχνη εις τε τά έπιτύμβια άνάγλωφα και εις τά σχετικά άγγελία ύπόθεσιν λαμβάνει την παράστασιν του οικογενειακού βίου. Πόσον δε εις αυτόν τόν χαρακτήρα της έλευθέρας άιτικής πολιτείας ανταποκρίνονται, μαρτυρεί ή της άκμής άμφοτέρας περιόδος, ήτις αρχίζει από του 460 περίπου π. Χ. (πτώσις της δυνάμεως του Άρείου Πάγου και πλήρης άστική έλευθερία) και τελειώνει εις τά 316 (νόμοι Δημητρίου του Φαληρέως, περιορίζοντες τās τιμάς των νεκρών εις άπλότητα πτωχικήν) "Οτε έπεσεν ή δημοκρατία, συγκάτεπεσε μετ' αυτής και ή άστική τέχνη! Την πρώτην όμως εμφάνισιν της ώραιάς ταύτης τέχνης επί των άγγείων δυνάμεθα και όλίγας δεκαετηρίδας πρό της Περικλειέου εποχής να παρακολουθήσωμεν και ό

ρήτωρ έπιδεικνύει ως εν ύπόδειγμα αυτής πύξια του ένθικου μουσειού εκ Έρετριάς (της εποχής των Περσικών πολέμων). Διότι εν γένει ή εποχή ή από του 494 μέχρι 480 εινε οι χρόνοι της έξυγνάνσεως και ενισχύσεως της αθηναϊκής πολιτείας, όποιοι ύπέρησαν διά την Πρωσσίαν από του 1806—1813. Η ήττα των κατά Περσών στασιασάντων Ίώνων και ή καταστροφή της Μιλήτου τό 494 εινε ή Ίένα των άρχαίων Αθηναίων. Τότε έσκέφθησαν και ούτοι την αξίαν της πατρίδος και της ιεράς οικογενειακής έστίας. Από τότε και ή τέχνη έμβαδύνει περισσότερο εις την σημασίαν της οικογενείας, του φίλτρου του οικογενειακού, των δεσμών των οικογενειακών. Και σήμερα ή θέα των παραστάσεων τουτον έπιδρά εις την ψυχήν με τρόπον άμεσον και έξαγιστικόν. της δε αρχαιολογίας χρέος εινε ύψηλόν, και τούτους τους θησαυρούς της αρχαιότητος να άποκαλύψη εις την ένδόμωχον σπουδήν του στερουμένου τοιούτων δωρημάτων της τέχνης νεωτέρου κόσμου

Σ.

Ένας ποιητής με πολλήν μελαγχολίαν και τάλαντον. Ό Γεώργιος Ζερμίνης απέθανε εις την Σμύρνην. Η πρωτεύουσα της Ιωνίας ιδόν έλάτρευε κυριολεκτικώς. Όχι μόνον διότι ήτο γλυκύτατος ως άνθρωπος αλλά και γλυκύτατος ως ποιητής. Από τά ποιήματά του αναδίδεται ένα άρωμα μεστόν από πόνον και αίσθημα. Κάτι τι που δείκνυει ότι ό τραγουδιστής έγνωρίζε να ηυθμίζει με αρκετήν στιχομυθικήν τέχνην και δύναμιν τό τραγούδι του.

Εις τους ποιητικούς μας κύκλους δέν ήτο άγνωστος ό Ζερμίνης. Όπου και αν έδημοσιεύοντο οι χωρίς καμμίαν αξίωσιν στίχοι τον άνεγνώσκοντο με πολλήν προσοχήν. Διότι ένέκλειον ένα αίσθημα βαθύ ή διότι όμοιάζουν με την πικράν, την θλιβεράν ποιήσιν του Ιταλού ποιητού Στεκκέρτι; Δέν γνωρίζομεν. Όπως και αν έχη όμως τό πράγμα ό Ζερμίνης έγραφε ώραιάς στροφάς Ίδου ένα ποιηματάκι του «Μην Έρθης»:

*Στό σπλαχνικό μ'ην έρθης κοιμητήρι.
Κερί στό κρόν μάραρο ν' άνάρρη.
Μην έρθης κάτω απ' την τιά να κλάψη
Η κουρασμένη νεότη μου ο'αν γύρη.*

*Πώς ξέρει θα βοδ'η πουλι κανένα
Παράπονο να πη ες τό κυπαρίσι,
Κ' ή νύχτα την δροσιά της να σκορπίση
Στά χόρτα που 'ναι γύρω μου βγαλμένα;*

*Με φτάνει 'στού κοιμητηριού την άκρη
Περαστικό πουλιό τό μοιρολόι.
Μην έρθης μ'η, 'στού χάμα που με τρώει
Φτάνει για μένα ε' ουρανού τό δάκρυ.*

ΑΠΟ τόν νέον τόμον του κ. Ηλία Ζέγγελη «Τό εν Ελλάδα κρατόν Κοινοβουλευτικόν Δίκαιον», άποσπώμεν όλίγα χαρακτηριστικά περί Πρωθυπουργού: «Ό υπό του Βασιλέως καλούμενος και την Κυβέργησιν καταρτίζον καλείται Πρωθυπουργός: ούτος ίνα έπιτυχώς διεξαγάγη τό επαχθές τουτο έργον δέον να ειναι φωτεινότατος την διάνοιαν, δξυτάτην έχων την αντίληψιν και εκ του προχείρου δυνάμενος ν' αναλάβη και φέρη εις πέρας πάσαν εν τή Βουλή συζητησιν οιοδήποτε άποτέμνην θέματος, πρέπει να εινε δεινός του λόγου χειριστής πείθων και έλκων τους άκροατάς αυτού, άσθητός όμα τε και σεμνός τό ήθος και έμνεσών την επ' αυτόν πεποίθησιν των οπαδών αυτού, εύπροσήγορος προς πάντας, ήθικώς άπόγυου, πεπρωτισμένος διά πάσης πολιτικής και θύραθεν παιδείας, και μεγίστην περί τόν χειρισμόν παντός κοι-

νοβουλευτικού θέματος κερτημένος έμπειρίαν περιστερόμενος συνήθως διά της αίγλης οικογενειακού όνόματος και παραδόσεων ιστορικών προς την Χώραν και συνδεόμενος προς ταύτην διά παροχής πολιτικών προς τόν τόπον υπηρεσιών. Τοιούτος τις άνηρ κατά κανόνα ζυμούται και αναδεικνύεται εν τή κοινοβουλευτική της αϊθούσης της Βουλής παλαιότερα, εν ή πάντες όλως από του ίσου να διαγωνισθώσι δύνανται ένίοτε όμως εις έξ ανάγκης εις και έξ άπλής βασιλικής προαιρέσεως χροίται εκ του προχείρου ό Πρωθυπουργός διά του βασιλείου διορισμού' ίνα όμως τόν τίτλον τουτον μονίμως διατηρήση, μεδιστάμενος εις την Αντιπολίτευσιν ως άρχηγός πολιτικής μερίδος, άνάγκη να λάβη τό βέπτισμα τουτο εν αυτή ταύτη τή πολιτική κολυμβήθρα: τή *Αιδοσύη της Βουλής*. Εκεί έπιδεικνύων τās ως ειρηται ποιεύτας άρετάς και κηνοβουλευτικά χαρίσματα διά τουτο ύπάρχει αλάθητος κοινοβουλευτική αλήθεια, ότι οι τών κομμάτων Άρχηγοί ούτε διορίζονται ούτε όνομάζονται ούτε κληρονομικώ τίτλω προχειρίζονται εις τοιούτους, άλλ' έξ έαυτών αναδεικνύονται, έπιβαλλόμενοι διά της ύπεροχής αυτών εις την έκτίμησιν των μετ' αυτών συμπροκτόντων πολιτευτών. Ό αυταρχικώτατος μέγας Ναπολέων ούτως άπεφάνθη επί του θέματος «Δύναμαι να επιβάλω εις τόν Στρατόν τους άρχηγούς μου μ' εν Διάταγμα και να κάμω τόν δεινά ή τάδε Άρχιστρατήγον, άλλ' εις την Βουλήν οι άρχηγοί γεννώνται έντός αυτής, ή Βουλή πρέπει να τους αναγνωρίση και τότε δύναται να σχηματισθή κόμμα». Ό Άρχηγός πολιτικού κόμματος εις εν τή Αντιπολίτευσει διατελών εις Προεδρείον Υπουργικού Συμβουλίου όφείλει πάντοτε εύλαβή και αξιοπρεπή στάσιν να τηρή άπάντων του Στέμματος' γινώσκων δ' ότι την θέσιν του όφείλει άποκλειστικώς εις την άγάπην μετ' ής ό Λαός διά της έμπιστοσύνης των υποστηρίζοντων αυτόν Βουλευτών τόν περιβάλλει, πρέπει να έμπνή την έμπιστοσύνην του Στέμματος προς αυτόν, έπιμελώς δε ν' άποφνήγη όπως προσελκύη την *έννοιαν* της Αδλής, δι' εύτελους καλλιεργείας ταύτης εν τοις προθαλάμοις των Ανακτόρων».

Ο κ. Γουσταύος Λαφών πρώην Γενικός πρόξενος της Γαλλίας εις τόν Πειραιά και άλλας πόλεις της Ανατολής, απέθανε πρό ήμερών εις την Βασιλεύουσαν. Τό όνομά του όπως και ή συμπαθεστάτη φυσιογνωμία του δέν ήσαν άγνωστα εις τους Έλληνας και ως φιέλληνος' αγαπήσαντος ιδιαντέρως την Ελλάδα και ως ποιητού περισσότερο Έλληνας παρά Γάλλου.

Εις τους Έλληνικούς φιλολογικούς κύκλους, ιδίως της παλαιότερας εποχής, ήτο όχι μόνον γνωστός— άφού έλληνιστί έγραψε τους στίχους του— αλλά και αγαπητότατος. Φίλος του Άχιλλέως Παράσχου στενός και του Παπαρηγοπούλου ήσάνετο μίαν νοσταλγίαν προς την εποχήν εκείνην καθώς και την ποιήσιν αυτής. Η χώρα μας της όποιας την γλώσσαν έγνώριζε κατά βάθος, τόν είχαν αχμαλωτίσει με τά θέληγτρα της. Δυστυχώς όμως μετ' όλην την λατρείαν του προς τās Μούσας δέν ήδυνήθη να τραγουδήση αυτά τά θέληγτρα της Έλληνικής ζωής και ψυχής όπως ειλικρινώσας τό έπεθύμει και όπως ειλικρινώστερον έλεγεν: «Η Έλλάς έδωκεν εις την Γαλλίαν ένα Σενι και ένα Μορεάς που αξίζουν, ενώ ή Γαλλία έδωκεν εις την Έλλάδα έμένα που δέν αξίζω τίποτε!».

Π.

ΟΙ άναγνώσται μας θα έδελον να μάθουν βέβαια όλίγα σχετικά με τόν ένδοξον Έβραιον ποιητήν της εποχής μας Morris Rosenfeld, ό όποιος με την έβραιογερμανικήν διάλεκτον του, πλουσίαν εις έκφρα-

σιν—τό yiddisch— εξέφρασε τὸν πόνον καὶ τὰς συγκινήσεις τῶν πτωχῶν, τῶν καταπιεζομένων καὶ τῶν προλεταρίων. Ὁ κ. Eberlin ἀφιερώνει μελέτην περὶ αὐτοῦ εἰς ἓνα γαλλικὸν περιοδικόν. Τὸ ἔργον του ἀριθμεῖ τριακασίαν περίπου ποιήματα. Τὰ πρῶτα χρονολογικῶς εἶνε «ἐθνικὰ ποιήματα» (Nationale Verse). Ἡ θλιβερά σκέψις τῆς καταπτώσεως τοῦ Ἰσραὴλ ἐνώνεται μετὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀνακτίσεως τῆς Παλαιστίνης. Καὶ ὁ Rosenfeld ψάλλει τὰ κατορθώματα τῶν Μακκαβαίων εἰς τὸν Jüdischer Mai, τὸν Ἰουδαϊκὸν Μάιον.

Ἰδοὺ ποῦ ὁ Μᾶης γυρίζει πάλι
 μετὰ τὴν χαρὰν του καὶ τὴν δόξαν του.
 Ὅλα τὰ βότανα, ὅλα τ' ἀνθὴ
 ἔμπνοον πάλι.
 Πάλι καὶ οἱ κάμποι ξαναθίζου,
 τὰ δάση πρασινίζουσι ξανά,
 πάλι τὸ φῶς παντοῦ σκορπιέται
 καὶ ξανατραγουθεῖ τὸ ἀηδόνι.

Μόνος, μέσα εἰς τὴν λάμπην τῆς ἑαρινῆς φύσεως ποῦ ἐξυπνᾷ μίαν νέαν ζωὴν, κινεῖ νέους οὐρανοὺς καὶ κἀμνει νὰ τριγυρίζουν τὴν ψυχὴν χρουσαφί ὀνειράτα», ὁ Ἑβραῖος, «ὁ μοναχικὸς αὐτὸς ἄνθρωπος ποῦ περπατεῖ μετὰ κεφάλι κάτω» τραβᾷ τὸν ἀνήσυχον δρόμον του. Δι' αὐτόν, «εὐδωδιασμένους Μᾶης, ἄερος, εἶνε ἀπὸ καιρὸν μαραμέννα». Καὶ τὰ λουλούδια δὲν ἔχουν πλέον ἓνα βλέμμα συμπαθείας δι' αὐτόν. Καὶ ὁ ποιητὴς ἀναφωνεῖ:

Μὴν γελᾶτε λουλούδια, μὴν ἔχετε αὐτὴν τὴν καταφρόνια. Εἶπτε ὄμορφα βέβαια, βέβαια. Ὅμως ὠραιότερα ἀπὸ σὰς ἐπάτησε τὸ πόδι τοῦ Ἰσραὴλ... Ἐρωτήσατε τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου, ἐρωτήσατε «τίς πράσινες μυρτιές τοῦ Σαρῶν. Ἐρωτήσατε τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τὸ Κάριμλον, κάθε δένδρον, ὅλους τοὺς ὄραιοις αὐτοὺς νεκρούς, ὅλα τὰ ὠραία αὐτὰ ὄνειρα τοῦ παρελθόντος... Εἰς τὴν ἁγίαν πατρίδα τοῦ Ὁυδαίου ἀπὸ θαυμαστὴν λύραν ἀνέπεμπε τοὺς ὠραιότερους τόνους, τραγουδία ποῦ ποτὲ πλέον δὲν θ' ἀντήρῃσιν, τόσο γλυκὰ, ὄσια, καθαρὰ, ἱερά! Εἰς τὴν «σιωπηλὴν ἱεάν κρέμεται τὸ ὄνειρον τοῦ ἔθνους μου».

Ὁ Rosenfeld ἔγραψε ἀκόμη ballades καὶ τὰ «τραγουδία τῆς ἑρασίας» ποῦ εἶνε τὰ καλύτερα εἰς τὸ ἔργον του. Ὁ Rosenfeld ὑπῆρξεν ὁ ἴδιος ἐραστὴς. Ὑἱὸς χωρικοῦ ἐγνώρισεν τὴν μελαγχολικὴν ὠραιότητα δασῶν τῆς Λιθουανίας—τόπου τῆς γεννήσεώς του. Αἱ παραδόσεις τοῦ τόπου ἐκείνου, ἡ Βίβλος ὑπῆρξαν αἱ ποιητικὴ τροφή τοῦ νέου. Ἐκδιωχθεὶς οἰκογενειακῶς ἐκεῖθεν κατέφυγε εἰς τὸ Λονδίνον ἔμπορος εἰς τὴν ἀρχὴν, εἰς διάφορα ἐπαγγέλματα ἐπιδοθεὶς ἔπειτα, ἔφυγε τέλος εἰς Νεάν Ὑόρκην. Ἐκεῖ ἔμαθε νὰ τραγουδῇ τὴν δυστυχίαν.

Κ.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Οἱ προσεχεῖς Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες θὰ τελεσθοῦν εἰς τὸ Λονδίνον τὸν Ἰούλιον τοῦ 1908.

Εἶνε ὑπὸ τὰ πειστήρια τὸ φύλλον μας ὅπου πληροφοροῦμεθα ἐκ Περγαίως τὸν θάνατον τοῦ γνωστοῦ λογιῶν κ. Γεωργίου Ζουφρέ. Περὶ τοῦ ἀτυχοῦς φίλου μας ὡς ἀνθρώπου καὶ λογιῶν θὰ γράψωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος.

Ὡσαύτως τηλεγραφικῶς ἀνηγγέλθη ἐκ Παρισίων ὁ θάνατος τοῦ διακεκοῦς κριτικοῦ καὶ διευθυντοῦ τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν Δύο Κόσμων» Μπρυντιέρ. Ὁ ἀποθανὼν ἀκαδημαϊκὸς ἦτο μία ἀπὸ τὰς μεγαλειότερας φιλολογικὰς δόξας τῆς Γαλλίας.

Ὁ Ἄγγλος γλωσσολόγος Γεώργιος Ἐνδερσεν ἔγραψε φυλλάδιον διὰ τοῦ ὁποῦ ὑποστηρίζει τὴν παραδοχὴν τῆς νεοελληνικῆς ὡς παγκοσμίου γλώσσης.

Ἡ Πάττη ἀποσφύεται τῆς σκηνῆς. Εἰς τὸ Ἄλμπερτ Χόλλ τοῦ Λονδίνου ἔδωκε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὴν ἀποχαιρετιστήριον τῆς παράστασιν.

Ἡ Ὀπερα τοῦ Παρισίου ἔδωκε νέον ἔργον τοῦ Μασσενὲ «Ἀριάδνη» στίχοι τοῦ Μαντές.

Εἰς τὸν Ροντέν πρόκειται ν' ἀνατεθῇ ἡ κατασκευὴ ἀνδριάντος τοῦ ἀμερικανοῦ ζωγράφου Οὐίλλερ, ἀποθανόντος πρὸ 3 ἐτῶν.

Προσεχῶς θὰ ἐκδοθῇ ἀνθολογία τῶν συγχρόνων Γάλλων ποιητῶν.

Ἡ Ἀγγλία ἐγκατέλειψε τὸν ἱστορικὸν βράχον τῆς Ἁγίας Ἐλένης, ὅπου ἀπέθανε δεσμώτης ὁ μέγας Ναπολεὼν.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἐλευσίς. Μυστήρια Ἐρείκια καὶ Μουσεῖον αὐτῆς (μετὰ πολυχρῶμου διαγράμματος) ὑπὸ Δ. Φίλιου. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Λεξικὸν κρυπτογραφικὸν ὑπὸ Γ. Ν. Φιλαρέτου. Ἐκδοσις 2α βελτιωθεῖσα δι' ἀντικαταστάσεως καὶ προσθήκης 1415 λέξεων. Δρ. 1.50.

Κερυραϊκαὶ Σελίδες 1204-1386 ὑπὸ Νικολάου Σ. Γερακάρη. Κέρκυρα 1906 δρ. 2.

Κρητικοί, ἰδὸν ὁ δρόμος τῆς τιμῆς ἰδὸν καὶ ὁ δρόμος τῆς ἀτιμίας, διαλέξετε, ὑπὸ Δημ. Σ. Βουτεκάκη. Ἀθῆναι τυπογρ. Ἐστία.

Προσωπικοὶ μαγνητισμοὶ ὑπὸ Ταρνοῦλ. Μετάφρασις Ἐρμού Τρισεμγιστοῦ. Ἐκδοτικὴ Ἐταιρεία Ἀθηνῶν, Φρ. 2.

Ἡ μάχη τῆς Χαίρωνειας ὑπὸ Χ. Χατζημυχάλη, ὑπολοχαγοῦ τοῦ Μηχανικοῦ. Ἀθῆναι 1906 τύποις Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν.

Ἡμερολόγιον ἐγκυκλοπαιδικὸν τοῦ 1907 I. Α. Βρεστοῦ Ἀθῆναι. Ἐκδότης I. Δ. Κολλάρος, δρ. 3.

Ἐτησίαι Λογοδοσίαι τοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης Ὀλγας Ἀμαλειῶν Ὀρφανοτροφείου τῶν Κορασίων ἀνεδριάσις τῆς ἐτησίαις τακτικῆς γενικῆς συνελεύσεως τῆς ἐταιρείαις τῆς 21 Νοεμβρίου 1906. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Ἐκθεσις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου πρὸς τὴν Γενικὴν συνέλευσιν τῶν μετόχων ἐπὶ τοῦ γενικοῦ ἰσολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1905-1906 τῆς Προνομιούχου Ἐταιρείαις πρὸς προστασίαν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἐμπορίας τῆς σταφίδος. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Les Grains de Myrrhe par Robert Vallery-Radot, Poèmes. Paris E. Sansot & Co. fr. 3.50.

Μουσικὴ :

Τὸ Λαγαρνὶ τονισθὲν ὑπὸ Θ. Δ. Κληρονόμου. Ἀθῆναι ἐκδότης Ζ. Βελουδίου.